

Jaarrapportage 2004

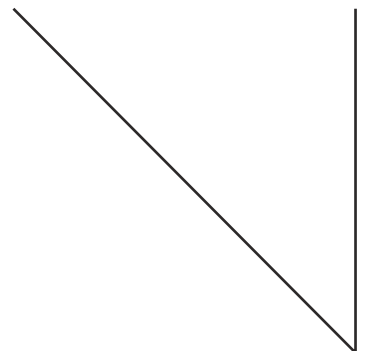
Handhavers helpen

Jaarrapportage 2004

Handhavers helpen

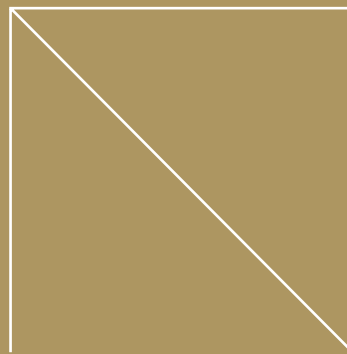

Een grote brand met mogelijk schadelijke stoffen

Woord vooraf

Vele gebeurtenissen in 2004 hebben direct of indirect een stempel gedrukt op de activiteiten van de VROM-Inspectie. De raadselachtige ontsnapping van een gaswolk op een spoorwegemplacement in Arnhem is een van de meer bekende incidenten waar Inspectie-medewerkers direct in actie moeten komen. Ook de internationale en nationale dreigingen op vitale onderdelen van onze samenleving vragen direct om een preventief antwoord. Enkele honderden signalen, klachten en tips van burgers en bedrijven hebben ook een directe invloed op ons werk: als er misstanden zijn, gaan we er achteraan. Meer indirect, maar daarom niet minder belangrijk, is de invloed van gebeurtenissen die op het eerste gezicht niet veel met milieu, ruimte en wonen te maken hebben. De VROM-Inspectie staat voor een veilige, duurzame en schone leefomgeving. Daarom willen en moeten we bijvoorbeeld ook een bijdrage leveren aan het oplossen van de problemen rond integratie en segregatie in de (grote) steden. In dat kader zijn samen met politie, woningcorporaties en sociale diensten in 2004 woonwijken gecontroleerd op woon- en uitkeringsfraude.

Dat we ons werk waar mogelijk afstemmen op maatschappelijke signalen en vraagstuk-

ken zegt natuurlijk niets over de kwaliteit van het toezicht. Het gaat bij handhaving uiteindelijk om het effect van de inspanning. Om het resultaat. Hebben we kunnen voorkomen dat er stiekem vrachtwagens met zwaar vuurwerk op woonerven worden gestald? Daalt het aantal ongevallen met gassing in zeehavens? Vermindert het verboden permanente gebruik van recreatiewoningen? Is de grond nu echt schoon na een bodemsanering?

In deze Jaarrapportage kunnen we gelukkig bij een reeks overtredingen of risico's met zekerheid zeggen dat ze mede door handhavingsinspanningen in 2004 belangrijk zijn afgenomen. Dat geldt bijvoorbeeld voor: vuurwerk bij evenementen, opslag van het schadelijke halon, de veiligheid van lichte platte daken, de huisvesting van statushouders, veiligheid van bouwmaterialen en legionella. Aan de andere kant is vaak niet direct zichtbaar te maken in hoeverre controle en toezicht de naleving bevorderen. Zijn er in 2004 minder illegale transporten met gevaarlijk afval geweest omdat we in 2003 veel controles hebben gehouden? Of onderscheppen we nu minder illegale transporten omdat er ook veel minder zijn vanwege een veranderende markt? Wat ook kan:

hanteren de sluikhandelaren in afval nu een strategie waar de VROM-Inspectie (nog) geen vinger achter heeft?

Het continu zoeken naar oorzaken van niet naleven en daarop anticiperen met passend toezicht, heeft in 2004 geleid tot een voorzichtige bijstelling van onze koers. Die bijstelling is ingeluid met de vraag: wat is de eerste drie jaar goed gegaan en wat moet absoluut beter?

De VROM-Inspectie is daarbij tot de conclusie gekomen dat we, nu we met hulpmiddelen als de VROM-Nalevingstrategie en risicoanalyses redelijk goed in beeld hebben waar de grootste risico's voor mens en milieu liggen, dieper moeten graven. Hoe komt het dat de ene regel veel beter wordt nageleefd dan de ander? Wat kan de VROM-Inspectie meer doen dan controleren? Is toezicht alleen wel effectief genoeg?

We zijn in 2004 in ieder geval actiever geworden bij het voorkomen van onnodige of onduidelijke regels. De VROM-Inspectie heeft een oog- en oorfunctie voor VROM. Vanuit de beroepspraktijk ervaren we welke regelgeving niet goed overkomt. Er zijn op dit gebied dertig aanbevelingen gedaan aan de eigen beleidsdirecties. Regelmatig blijkt ook dat controle niet het meest logische middel is om meer naleving te

realiseren. Betere voorlichting, advies en zelfs praktische hulp zijn soms probater instrumenten om samen resultaat te boeken. Die ervaring is weergegeven in het thema van deze Jaarrapportage. Handhavers helpen niet alleen de samenleving veiliger en duurzamer te maken. Handhavers helpen ook andere handhavers om het beter te doen en burgers en bedrijven helpen handhavers bij het signaleren van misstanden.

Mede door initiatieven als het Programma Andere Overheid en uitvoering van het covenant 'Aanpak Strijdige regels' is in 2004 het inzicht gegroeid dat meer gedaan kan worden met differentiatie in toezicht. In eenvoudiger Nederlands: de goeden hoeven niet onder de kwaden te lijden. We zouden goede bedrijven, goede

collega-overheden en goede burgers juist meer kunnen belonen voor hun naleving. Bijvoorbeeld door daar het toezicht te beperken. Het lijkt mij niet billijk de goedwillenden te confronteren met een hoge toezichtlast omdat hun concurrenten de wet niet naleven.

Ook door samenwerking met collega-toezichtorganisaties en specifiek andere Inspecties daalt de toezichtlast en vermindert het risico van tegenstrijdige controles.

Een andere belangrijke conclusie die voortvloeit uit de inspanningen in 2004 is dat we in 2005 meer inzetten op zelfregulering door brancheorganisaties en bedrijven. Door sectoren meer verantwoordelijkheid en ook meer vrijheid te geven kunnen we samen met hen de rotte appels in de mand opsporen en aanpakken.

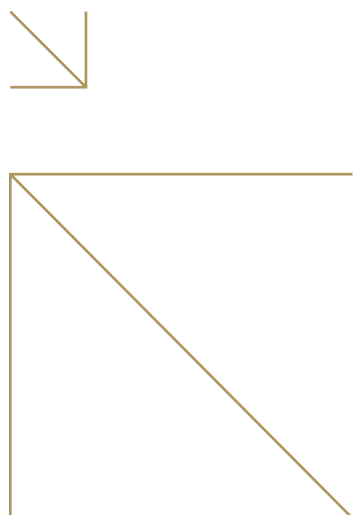
Natuurlijk zal de VROM-Inspectie daarnaast blijven doen wat ze ook in 2004 heeft gedaan en wat de kern is van onze opdracht: controleren en toezicht houden voor een veilige, gezonde en duurzame leefomgeving.

Gerard Wolters, inspecteur-generaal VROM-Inspectie
Den Haag, 31 januari 2005

Inhoud

1. Inleiding	blz. 09		
1.1 De VROM-Inspectie	10	3.7 Veilig galvaniseren	blz. 36
1.2 Taak	10	3.8 Zuivelfabrieken	36
1.3 Bevoegdheden	10	3.9 Ozonafbrekers	36
1.4 Nalevingstrategie	11	3.10 Controle vulstations	36
1.5 Luisteren naar de burger	11	3.11 Zwavel in brandstof	36
1.6 Ontwikkelingen in 2004	12	3.12 Bestrijdingsmiddelen	37
1.7 Zelfevaluatie	13	3.13 Signaal: paddestoelen	37
1.8 Tweede Kamer	13	3.14 PCB's in transformatoren	37
1.9 Aanbevelingen	13	3.15 Cadmiumbesluit	38
		3.16 GGO's binnen	38
		3.17 GGO's in het veld	38
2. De Burger	17	3.18 Controle asbest	39
Burgers nemen VROM-Inspectie de maat	18	3.19 Asbest in de grond	39
2.1 Brieven van burgers	19	3.20 Asbest in de scheepsrevisie	39
2.2 Onderzoek opgave huursubsidie	20	3.21 Verder in 2005	40
2.3 Fraude met huursubsidie	20		
2.4 Goedkope woningvoorraad	21	4. Overheden	43
2.5 Onrechtmatige bewoning	21	Moerdijk durft te kiezen	44
2.6 Huizen voor statushouders	22	4.1 Integraal toezicht op gemeenten	45
2.7 Veiliger discotheken	22	4.2 Gemeenteonderzoeken helpen	46
2.8 Brandveiligheid zorginstellingen	22	4.3 Professionalisering milieuhandhaving	46
2.9 Studentenhuisen en logiesverblijven	22	4.4 Servicepunten milieuhandhaving	46
2.10 Signaal: Groepsaccommodaties	23	4.5 Bestemmingsplannen	47
2.11 Veilige bouwproducten	23	4.6 VROM-scan provincies	47
2.12 Straling in ziekenhuizen	25	4.7 Vergunning afvalbedrijven	47
2.13 Legionella in zwembaden	25	4.8 Bodemsaneringen	47
2.14 Leidingwaterinstallaties	26	4.9 Signaal: Gemeentewerven	47
2.15 Eigen winningen	26	4.10 Gemeentelijke bedrijven	48
2.16 Luchtkwaliteit	26	4.11 Wonen in recreatieverblijven	48
2.17 Ammoniak onder ijsbanen	26	4.12 Platte daken	48
2.18 Opslag consumentenvuurwerk	26	4.13 Oplossing voor Piazza	49
2.19 Evenementen met vuurwerk	27	4.14 Coördinatie vuurwerk	49
2.20 Verkeerslawaaï	27	4.15 Sanering vuurwerkopslagplaatsen	49
2.21 Vrijplaatsen	27	4.16 Vliegende Brigade Vuurwerk	50
2.22 Verder in 2005	27	4.17 Industrieel erfgoed	50
		4.18 Toezicht op Defensie	50
3. Bedrijven	31	4.19 Veiligheid rond munitie	52
Detectie radioactief schroot mag (nog) beter	32	4.20 Verder in 2005	52
3.1 Opheffen tegenstrijdige handhaving	33		
3.2 Concernonderzoek afvalbedrijf	34	5. Internationaal	55
3.3 Bodemassen op de korrel	34	Internationale zeehavens op één lijn	56
3.4 Risicoanalyse afvalstromen	35	5.1 IMPEL	57
3.5 Besluit risico's zware ongevallen (Brzo)	35	5.2 IMPEL-TFS	57
3.6 Veiligheid Chemelot	35	5.3 Verificatie in Tsjechië	58

5.4	EPER	blz. 58	7.9	Nieuwe vergunning HFR	blz. 75
5.5	GGO-internationaal	58	7.10	Terugkeer radioactief afval	76
5.6	OESO	58	7.11	Internationale samenwerking	76
5.7	CLEEN	58	7.12	Storingsmeldingen	76
5.8	INECE	58	7.13	Verder in 2005	76
5.9	Sloop Sandrien	59			
5.10	Ketenonderzoek export elektrische apparaten	59	8. Opsporing		79
5.11	Verder in 2005	59	Internationale smokkelroute blootgelegd		80
6. Samenwerken		61	8.1	Middelgrote onderzoeken	81
Samen controleren loont in Delfzijl		62	8.2	Onderzoek leerfabriek	81
6.1	Programma Andere Overheid	63	8.3	Sloop asbeststallen	81
6.1.1	Asbestketens	64	8.4	Sluikhandel met afval	82
6.1.2	Houtverduurzaming	64	8.5	Integriteit en interne fraude	82
6.1.3	Transportcontroles	64	8.6	Fraude woningcorporaties	82
6.2	Overleg milieuhandhaving	65	8.7	Energiepremies	82
6.3	Handhavingsarrangementen	65	8.8	Verder in 2005	83
6.4	IG-beraad	65	9. Bedrijfsvoering		85
6.5	Ketentoezicht	65	9.1	Planning en Control	86
6.6	Transporten scannen	66	9.2	Uitstroom medewerkers	86
6.7	Coördinatie acceptatieprocedure	66	9.3	Financiën	86
6.8	Signaal: Samen met Friesland	67	9.4	Ondernemingsraad	87
6.9	Samen met gemeenten	67	9.5	Gemeenschappelijke Dienst	87
6.10	Samen in het buitengebied	67	9.6	Competentiemanagement	87
6.11	Signaal: Samen in Petten	67	9.7	Kwaliteitszorg	87
6.12	Grenzeloos Vuurwerk	68	9.8	Informatievoorziening	88
6.13	Ambitie en resultaat	68	9.9	Huisvesting	88
6.14	Infomil	68	Bijlagen		91
6.15	Blad HandHaving	69	Bijlage 1	Kengetallen eerstelijnstoezicht milieuwetgeving	92
6.16	Verder in 2005	69	Bijlage 2	Resultaten gemeenteonderzoeken 2004	94
7. Crisisbeheersing, nucleaire veiligheid en beveiliging		71	Bijlage 3	Kengetallen wonen	95
Vitale waakzaamheid tegen nieuwe dreiging		72	Bijlage 4	Kengetallen bestemmingsplannen	97
7.1	Crisismanagement	73	Bijlage 5	Kengetallen toezicht nucleaire installaties	98
7.2	Steunteam bij milieu-incidenten	73	Bijlage 6	Kengetallen VROM-IOD	100
7.3	NBC-terrorisme	74	Bijlage 7	Kengetallen tweedelijnstoezicht milieuwetgeving	101
7.4	Laboratoriumnetwerk	74	Bijlage 8	Externe rapportages	102
7.5	Meldpunt VROM	74	Bijlage 9	Adressen van de VROM-Inspectie	103
7.6	Revitalisatie kernongevallenbestrijding	74	Bijlage 10	Afkortingen en begrippen	104
7.7	Handboek Crisisbesluitvorming	75			
7.8	Toezicht nucleaire installaties	75	Colofon		108
7.8.1	Kerncentrale Borssele	75			
7.8.2	Hoge Flux Reactor Petten	75			

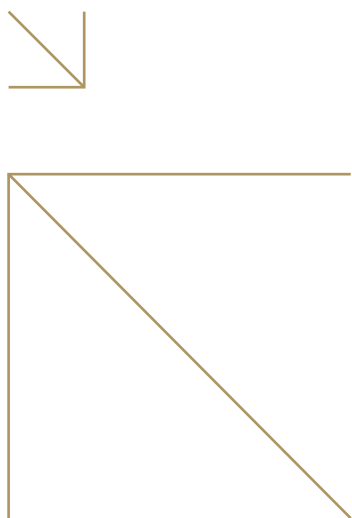

Veilig en prettig wonen

Inleiding

1.1 De VROM-Inspectie

De VROM-Inspectie is een onderdeel van het Ministerie van VROM. Deze Inspectie zorgt voor een betere leefomgeving door de handhaving van het VROM-beleid en wet- en regelgeving. De VROM-Inspectie legt via de inspecteur-generaal rechtstreeks verantwoording af aan de minister. De Inspectie werkt vanuit vijf regionale kantoren in Groningen, Arnhem, Haarlem, Rotterdam en Eindhoven. Deze regiokantoren zijn het eerste loket voor de handhavingpartners en 'klanten' van VROM in de regio: gemeenten, provincies en burgers.

De Inspectieleiding en enkele onderdelen zijn gevestigd in het VROM-gebouw in Den Haag. Naast de directie Bestuurszaken en het Dienstbureau van de inspecteur-generaal zijn dat de VROM-Inlichtingen- en Opsporingsdienst (VROM-IOD), de Kernfysische Dienst (KFD) voor handhaving op het gebied van nucleaire installaties en de stafafdeling Crisismanagement (CM).

1.2 Taak

De VROM-Inspectie heeft de taak te zorgen voor een betere naleving van de VROM-regels. Deze Inspectie ziet er daarom op toe dat burgers, bedrijven en overheden zich aan de regels houden. Het optreden van de Inspectie draagt bij aan een veilige, sociale, gezonde en duurzame leefomgeving.

Ook is er veel aandacht voor de oorzaken van niet naleven. Hierbij zal de Inspectie andere spelers in het veld op hun verantwoordelijkheden wijzen om eventuele oorzaken weg te nemen.

Elk jaar stelt de Inspectie op basis van praktijkervaring het nalevingniveau vast van de VROM-regelingen en -wetten. Op basis van die kennis worden middelen ingezet om de naleving te verbeteren. De toezichtmiddelen variëren van het uitleggen van de regels tot het opleggen van sancties.

In het toezicht wordt een onderscheid gemaakt tussen:

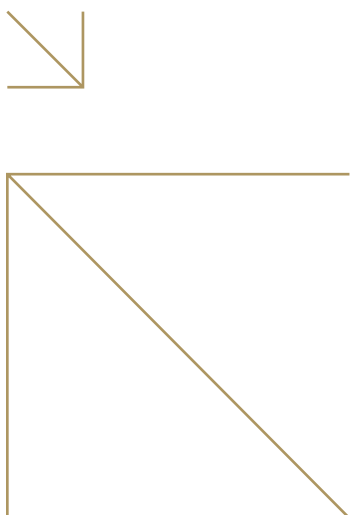
- toezicht op de naleving door bedrijven en burgers (eerstelijns);
- toezicht op de uitvoering en de handhaving van VROM-regelgeving door andere overheden (tweedelijns).

1.3 Bevoegdheden

Bij de uitoefening van het toezicht op de naleving beschikt de VROM-Inspectie over de algemene bevoegdheden van de toe-

Figuur 1 Organogram VROM-Inspectie

zichthouder die genoemd zijn in art. 5:14 en volgende van de Algemene wet bestuursrecht: betreden van alle plaatsen, zich doen vergezellen door anderen, vorderen van inlichtingen, inzage vorderen van zakelijke gegevens en bescheiden, nemen van monsters, onderzoeken van vervoermiddelen, vorderen en stilhouden van voer- en vaartuigen.

De uitvoering van VROM-regelgeving en beleid wordt voor een groot deel gedaan door provincies en gemeenten. De Inspectie ziet erop toe dat de uitvoering naar behoren geschiedt.

Binnen de VROM-Inspectie opereert een Bijzondere Opsporingsdienst: de VROM-Inlichtingen- en Opsporingsdienst. Deze dienst heeft bevoegdheid tot het uitvoeren van strafrechtelijk onderzoek. Hierdoor kan de Inspectie zelfstandig en onder gezag van het Openbaar Ministerie onderzoek doen naar strafbare feiten. De VROM-IOD is ook bevoegd strafrechtelijk onderzoek te doen naar subsidiefraude.

1.4 Nalevingstrategie

Burgers, bedrijven en overheden zelf zijn in hoofdzaak verantwoordelijk voor het naleven van de regels. Waar dat niet

gebeurt stelt de overheid alles in het werk om die naleving te verbeteren. Het is van belang goede afspraken te maken over de vraag welke regels de hoogste prioriteit krijgen, op welke wijze de naleving het meest effectief kan worden bevorderd en wie hiervoor verantwoordelijk is. Om deze afspraken te kunnen maken is het noodzakelijk dat een gemeenschappelijk beeld bestaat van de mate waarin er onvoldoende wordt nageleefd en de maatschappelijke risico's die hieraan verbonden zijn. Daarvoor heeft de VROM-Inspectie in 2003 een zogenoemde Nalevingstrategie ontwikkeld. Deze strategie is een instrument om 'de goede dingen te doen en om de dingen goed te doen'.

Uitgangspunt van de Nalevingstrategie is dat de prioriteit van de VROM-Inspectie ligt bij de wetgeving waar een groot naleeftekort is en die tevens veel risico's geeft voor veiligheid, gezondheid en duurzaamheid.

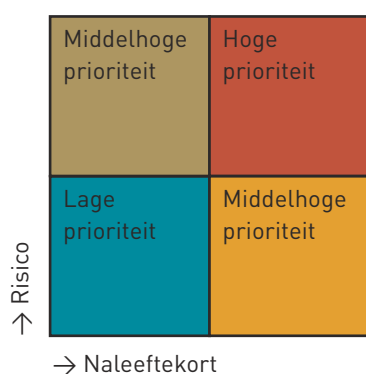
Daarvoor zijn de circa 450 wetten en convenanten, subsidieregelingen en beleidsafspraken gescreend op risico en naleving.

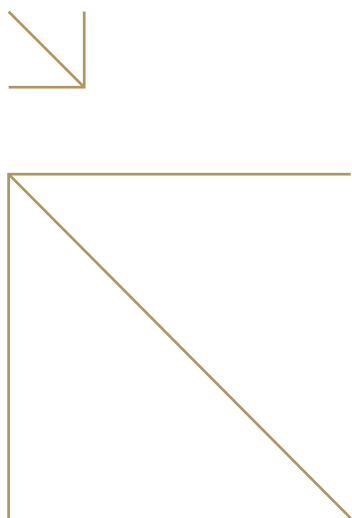
- Is het risico voor de burger groot en de naleving slecht, dan pakt de VROM-Inspectie deze taak met voorrang op. Hier is de noodzaak tot toezicht en controle immers het grootst.
- Is het risico groot en de naleving redelijk, dan wordt vaak uitgegaan van beperkte controles. Door quick scans en een harde aanpak van het relatief geringe aantal overtreders wordt druk op de ketel gehouden.
- Is het risico gering en de naleving slecht, dan is controle vaak toch niet nodig. Het kan namelijk gaan over onbekende, onduidelijke of nauwelijks geaccepteerde regels. In dergelijke gevallen zal de VROM-Inspectie zich al dan niet samen met anderen inspannen om regels te verbeteren, te vereenvoudigen of te verduidelijken. Ook komt het voor dat de VROM-Inspectie adviseert regels in te trekken omdat ze eigenlijk niet zijn te handhaven.
- Bij een klein risico en redelijke naleving heeft handhaving van deze wet geen prioriteit.

1.5 Luisteren naar de burger

Naast een keuze in het toezicht op de VROM-wetten is in 2004 voor het eerst tijd vooraf tijd gereserveerd voor afhandeling van calamiteiten en voor het adequaat reageren op maatschappelijke signalen. Niet alle klachten en meldingen uit de maatschappij kunnen worden onderzocht. Ook hier worden prioriteiten gesteld. De meetlat daarvoor heeft de volgende elementen:

Figuur 2 Prioriteitsbepaling wettelijke taken bij de handhaving

- Hoe groot zijn de risico's voor de leefomgeving?
- Is er sprake van niet integer handelen door bestuurders of overheden?
- Is er onrust onder burgers?
- Is het een politieke wens?
- Kan een onderzoek preventief werken op vergelijkbare misstanden?

In 2004 hebben honderden signalen en actuele problemen geleid tot 506 concrete acties van de VROM-Inspectie, variërend van een formeel verzoek tot handhaving bij een gemeente tot een compleet en diepgaand onderzoek naar een bepaalde branche.

Een aantal voorbeelden van ontvangen en door de VROM-Inspectie in 2004 behandelde signalen:

- Bodemverontreiniging bij enkele autosloperijen.
- Een provincie houdt geen toezicht meer op de verwerking van zuiveringslib.
- Woningen die gebouwd zijn door Duitse aannemers voldoen niet aan het Nederlandse Bouwbesluit.
- Bij de aanleg van hogedruk gastransportleidingen wordt niet gelet op de richtlijnen van VROM.
- Er wordt vervuilde grond gedumpt in een waterplas om de bodem op te hogen.
- Professioneel vuurwerk en consumentenvuurwerk worden opgeslagen in vrachtwagens in (steeds wisselende) woonwijken om zo controle te ontwijken.
- Oude zandwinputten worden opgevuld met afval.
- Inzamelstructuur scheepsafval zorgt voor milieuschade.
- Illegale sloop van treinen met asbest.
- Klachten over de emissie van een houtmotinstallatie.

Verspreid in deze Jaarrapportage zijn onder de noemers Signalen voorbeelden opgenomen van grotere toezichtacties naar aanleiding van incidenten of signalen. Daarnaast worden in teksten in de bruinbeige kleur 'kracht' meer individuele toezichtacties vermeld naar aanleiding van tips of klachten.

In 2004 is de Nalevingstrategie aan de hand van praktijkervaringen verbeterd. De resultaten van de wettelijke takenanalyse zijn ook voorgelegd aan het Burgerplatform, hetgeen tot een tiental aanbevelingen heeft geleid (zie ook hoofdstuk 2). Door de structuur van de Nalevingstrategie is de VROM-Inspectie in staat de VROM-bewindslieden elk kwartaal te informeren over voortgang, maatschappelijke signalen en trends.

Om slimmer te handhaven zijn in 2004 adviesteams in het leven geroepen. De samenstelling van deze adviesteams is zo divers mogelijk: medewerkers van de VROM-Inspectie en collega's van andere overheden. Het doel is om projectleiders bij de VROM-Inspectie te activeren buiten de gebaande paden te treden en innovatief te handelen. De implementatie van de Nalevingstrategie wordt in 2005 voltooid. De screening van wettelijke taken gebeurt eens in de vier jaar uitgebreid. In de jaren daartussen vindt een bescheiden schriftelijke screening plaats op basis van praktijkervaringen en handavingsgegevens uit voorgaande jaren. De beperkte screening is in 2005 voor het eerst.

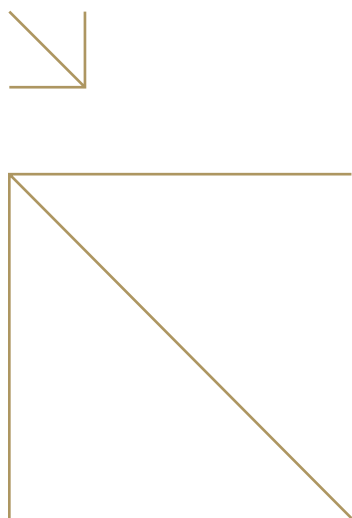
1.6 Ontwikkelingen in 2004

Programma Andere Overheid Dit programma is in 2003 gestart om de overheid efficiënter en beter te laten werken. Een onderdeel is het verbeteren van het toezicht en het verlagen van de toezichtlast. Ook moeten eventuele tegenstrijdige eisen aan bedrijven of burgers worden opgeheven. De VROM-Inspectie heeft in 2004 meegedraaid in een zestal proeven die vallen onder dit programma.

Extra ketenhandhaving Door een amendement van PvdA-kamerlid Samsom tijdens de behandeling van de begroting VROM 2004 kon 2 miljoen euro worden ingezet voor een aantal extra activiteiten. Een deel is benut voor deelname aan het project Samenwerkende Inspecties en het opstarten van de ketenhandhavingprojecten asbest, vuurwerk, dierlijke vetten en afvalinrichtingen. Verder is deze bijdrage ingezet voor onder meer: transportcontrole bouw- en slooafval en een onderzoek Energie Prestatie Regeling.

Strijdige regelgeving De staatssecretaris van EZ heeft in 2003 het meldpunt voor strijdige regelgeving geopend. Het bedrijfsleven heeft circa 800 meldingen gedaan. Uit onderzoek na de meldingen blijkt dat het met de tegenstrijdige regelgeving vaak meevalt. Wel wordt er regelmatig tegenstrijdig gehandhaafd. De VROM-Inspectie heeft in 2004 deelgenomen aan drie werkgroepen (horeca, kleinmetaal, recreatieverblijven) om dit probleem in kaart te brengen en waar mogelijk te verminderen.

Politiemilieutaak De ministers van Binnenlandse Zaken (BZK), Justitie en de staatssecretaris van VROM hebben in 2004 besloten flink te investeren in milieuhandhaving door politie en justitie. Alle politiekorpsen moeten zelfstandig of gezamenlijk regionale milieuteams in te richten. Voor de bestrijding van (middel)zware milieucriminaliteit werden zes interregionale

fraudeteams opgetuigd. Een landelijk Functioneel Parket stuurt de interregionale teams aan. De politie start in 2005 met de nieuwe structuur. De VROM-Inlichtingen- en Opsporingsdienst gaat in samenwerking met de interregionale fraudeteams de milieucriminaliteit aanpakken en specifieke kennis en ervaring op dit gebied inbrengen bij de politie.

Commissie-Alders Het kabinet werkt aan een nieuwe Kaderstellende visie op toezicht. De minister van Binnenlandse Zaken heeft aan een commissie onder leiding van commissaris van de koningin Hans Alders de opdracht gegeven om de huidige vormen van interbestuurlijk toezicht te evalueren en aanbevelingen te doen voor de kaderstellende visie. De commissie-Alders heeft over dit onderwerp in juli 2004 een eerste bestuurlijke workshop gehouden, waaraan de minister en de staatssecretaris van VROM hebben deelgenomen. In maart 2005 volgt een tweede bestuurlijke workshop.

1.7 Zelfevaluatie

De VROM-Inspectie heeft in het kader van de nieuwe Kaderstellende visie drie zelfevaluaties geschreven over de toezichtarrangementen Toezicht op de naleving, Toezicht op de uitvoering en Toezicht op defensie-inrichtingen. Deze toezichtarrangementen zijn getoetst via de Ambtelijke Commissie Toezicht II.

1.8 Tweede Kamer

De Vaste Kamercommissie voor VROM had op 16 september een Algemeen Overleg over handhaving. Onderwerpen waren onder andere politiemilieutaak, platte daken, ketenhandhaving, professionalisering en bestuurlijke integriteit.

Tijdens de mondelinge behandeling van het wetsvoorstel Handhavingsstructuur in de Tweede Kamer op 8 december 2004 is gesproken over de mogelijke spanning tussen de bestuurlijke handhaving en het strafrecht als het Openbaar Ministerie deelneemt aan het provinciaal milieuoverleg, zoals bedoeld in artikel 18.3 Wet milieubeheer. Vergunninghouders zouden, als zij weten dat de informatie die in het handhavingsoverleg aan de orde komt onderdeel kan worden van een strafdossier, geneigd kunnen zijn zaken achter te houden.

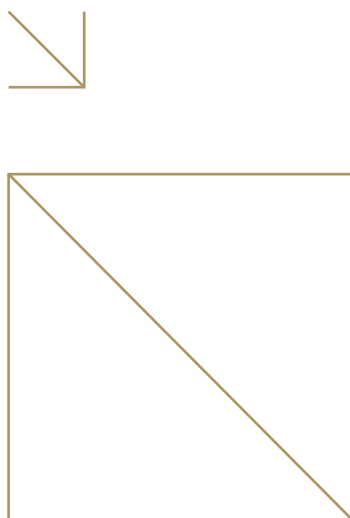
Conclusie was dat in het handhavingsoverleg doorgaans niet over concrete zaken wordt gesproken. Daarnaast zijn er in alle provincies juist afspraken over de doelmatige uitwisseling van

gegevens tussen de bestuurlijke en strafrechtelijke handhavingpartners.

1.9 Aanbevelingen

Naast de conclusies en de eventuele handhavingacties om de geconstateerde naleeftekorten te bestrijden, bevatten de onderzoekrapportages van de VROM-Inspectie in principe altijd aanbevelingen om de naleving en uitvoering van de regelgeving structureel te verbeteren. Deze aanbevelingen kunnen gericht zijn aan bedrijven, branches, andere overheden, andere Inspecties, de VROM-Inspectie of aan Beleidsdirecties van VROM.

In 2004 zijn er dertig concrete aanbevelingen aan de beleidsdirecties uitgebracht. Deze aanbevelingen hadden in bijna alle gevallen betrekking op het verbeteren van de handhaafbaarheid, uitvoerbaarheid of fraudebestendigheid van het beleid, zoals bijvoorbeeld het verduidelijken van normen. Zo is VROM geadviseerd voor een beter begrip van de eisen in het Besluit risico's zware ongevallen, cursussen aan te bieden aan gemeentelijke toezichthouders. Een meer technisch advies is bijvoorbeeld afstandstabellen vast te stellen voor de procesbaden van galvaniseerbedrijven, zodat de ondernemingen ook precies weten wat uit oogpunt van veiligheid wettelijk is toegestaan. Tevens is in enkele onderzoekrapporten de aanbeveling gedaan om doelgroepen beter of meer te informeren.

Figuur 3 Risicoanalyse wettelijke taken

Via haar nalevingstrategie heeft de VROM-Inspectie het wettelijke toezicht in 2005 ingedeeld in risicogebieden. Voor de taken op het gebied van VROM is de indeling als volgt:

Groot risico, klein naleefftekort

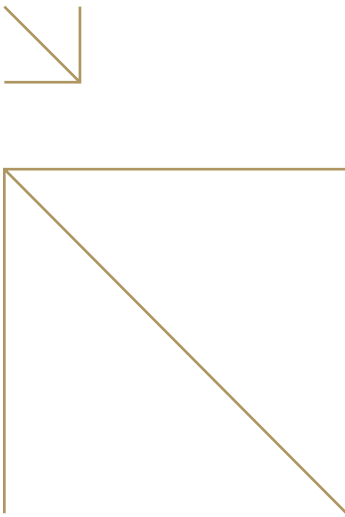
Besluit genetisch gemodificeerde organismen (veldproeven)
 Besluit kerninstallaties, splijtstoffen, ertsen/artikel 15b Kew (vergunningen nucleaire inrichtingen)
 >EVOA (OESO-vergunning)
 Besluit genetisch gemodificeerde organismen (gentherapie)
 Besluit beheer elektrische apparatuur ((H)CFK-houdende koel/vriesapparatuur)
 art 8.1: inrichtingen vallend onder bijlage 2ivb, niet zijnde defensie
 Besluit ozonlaagafbrekende stoffen Wms 2003 (importeurs, handel)
 Waterleidingbesluit (waterleidingbedrijven)
 Vierde Nota RO (VROM) (regulering glastuinbouwlocaties, provincies)

Groot risico, groot naleefftekort

EVOA(ACS/ Oost Europa/niet-OESO) (exportverbod)
 Zorgplicht Wms (ontgassing)
 Besluit detectie radioactief besmet schroot
 EVOA (ACS/ Oost Europa/ niet-OESO) (vergunning)
 Besluit externe veiligheid inrichtingen (afstanden in bestemmingsplannen)
 Besluit zwavelgehalte brandstoffen Wlv (zeeschepen)
 Waterleidingbesluit collectieve installaties
 Wet explosieven voor civiel gebruik(de wet zelf)
 Toelating op grond van de Bestrijdingsmiddelenwet voor wat betreft fosfine (fosforwaterstof)
 Besluit ozonlaagafbrekende stoffen Wms 2004 (eigenaren koelinstallaties scheepvaart)
 Inzamelingsregeling CFK en Halonen
 Artikel 22/33 Kew / Besluit stralingsbescherming Kew
 Toelating op grond van de Bestrijdingsmiddelenwet voor wat betreft methylbromide en overige gasvormende bestrijdingsmiddelen (fosfine uitgezonderd)
 >Structuurschema groene ruimte (LNV) (gemeenten)
 Structuurschema burgerluchtvaartterreinen (regionale en kleine luchtvaart)
 Veiligheidsinformatiebladen besluit
 >Asbestverwijderingsbesluit (eigenaren objecten)
 >>Besluit Asbestwegen (Rest Nederland)
 Besluit genetisch gemodificeerde organismen (ingeperkt gebruik)
 Vuurwerkbesluit Wms/Wm
 Vijfde Nota RO deel 3 (VROM)(ruimte voor de rivier, gemeenten)
 Tracebesluit (bouwstoffen)
 Waterleidingbesluit (eigen winningen)
 >EVOA (OESO-vergunning, export bouw- en sloopafval)
 >Bouwbesluit (CE-markering)
 Kennisgevingsbesluit nieuwe stoffen
 PCB, PCT en Chlooretheenbesluit en regeling verwijdering PCB's
 Besluit stralingsbescherming/artikel 29 of 34 Kew (vergunninghouders 'handelings', zoals ziekenhuizen, laboratoria, instellingen)
 Besluit stralingbescherming/artikel 29 of 34 Kew ('werkzaamheden')
 Besluit vervoer splijtstoffen, ertsen, radioactieve stoffen/vergunninghouders (grote bronnen)
 Bestrijdingsmiddelenwet, creosoot
 Besluit op de Ruimtelijke Ordening (handhaving watertoets, gemeenten)
 Luchthaven indelingsbesluit
 Vierde Nota RO (VROM)(regulering glastuinbouwlocaties, gemeenten)

Legenda

>> Door de experts als niet-handhaafbare, niet-uitvoerbare of fraudebestendige regelgeving bestempeld
 > Door experts als matig handhaafbare, uitvoerbare of fraudebestendige regelgeving bestempeld

	Groot risico, klein naleeftekort	Groot risico, groot naleeftekort
↑ Risico	Klein risico, klein naleeftekort	Klein risico, groot naleeftekort
	→ Naleeftekort	

Klein risico, klein naleeftekort

Regeling lekdichtsheidsvoorschriften koelinstallaties (overig)
 Besluit broeikasgassen
 Tracebesluit (geluid)
 >EVOA (OESO-groenelijstregime)
 Bestrijdingsmiddelenwet, TBT
 Regeling beheer elektrische apparatuur
 Stortplaats en stortverboden
 Vierde Nota RO (VROM) (restrictief beleid open ruimte, gemeenten)
 Vijfde Nota RO, deel 3 (VROM) (ruimte voor de rivier, provincies)
 Besluit beheer elektrische apparatuur (producenten en importeurs)
 >>Vierde Nota RO (VROM) (functieverandering agrarische bedrijven, provincies)
 Besluit in-, uit- en doorvoer van radioactieve afvalstoffen
 Vrijstellingsbesluit (defensieinrichtingen)
 >>Vierde Nota RO (VROM) (inpassing lijn- en clusteropstellingen windenergie, provincies)
 >Besluit in- en uitvoer milieugevaarlijke stoffen (exporteurs)
 Regeling Verpakking en verpakkingsafval (eisen aan zware metalen)
 >Structuurschema groene ruimte (LNV) (Provincies)
 Vijfde Nota RO deel 3 (VROM) (permanente bewoning, gemeenten)
 >Besluit implementatie EG-verbodsrichtlijn Wms 1998 (par. 5 bezeen)
 Vierde Nota RO (VROM) (uitbereiding niet-agrarische bedrijven in buitengebied, gemeenten)
 Besluit implementatie EG-verbodsrichtlijn Wms 1998 (par. 4 hexachloorethaan)
 Besluit ozonlaagafbrekende stoffen Wms 2003 (producenten)
 Besluit vervoer splijtstoffen, ertsen, radioactieve stoffen/vergunninghouders (kerntransporten)
 Besluit organisch Halogeengehalte van Brandstoffen
 Besluit implementatie EG-verbodsrichtlijn Wms 1998 (par. 3 gechloroerde koolwaterstoffen)
 >>Vierde Nota Ro (VROM) (functieverandering agrarische bedrijven, gemeenten)
 >>Vierde Nota Ro (VROM) (uitbreiding en nieuwvestiging intensieve agrarische bedrijven, provincies)
 Vijfde Nota RO deel 3 (VROM) (eisen nieuwe landgoederen, overige provincies)
 Besluit zwavelgehalte brandstoffen Wlv (binnenvaart)
 Besluit zwavelgehalte brandstoffen Wlv (landbouw)
 Besluit typekeuring verwarmingstoestellen luchtverontreiniging NOx Wlv
 Besluit Kca-logo
 Besluit beheer batterijen
 Vierde Nota RO (VROM) (restrictief beleid open ruimte, provincies)
 >Besluit in- en uitvoer milieugevaarlijke stoffen (importeurs)
 Besluit Kwikhoudende producten Wms 1998
 DBB-besluit
 Ugilec 121, Ugilec 141 en DBBT-besluit
 Besluit kwaliteitseisen brandstoffen wegverkeer
 Vierde Nota RO (VROM) (uitbreiding niet-agrarische bedrijven in buitengebied, provincies)
 Besluit typekeuring houtkachels luchtverontreiniging CO₂ Wlv
 Besluit beheer autowrakken (mededelingsplicht voor producenten en importeurs)
 Regeling beheer autowrakken
 >>Besluit verwijdering land- en tuinbouwfolie (landbouwfolie)
 >>Vierde Nota RO (VROM) (Bundelingsbeleid provincies)
 Vijfde Nota RO deel 3 (VROM) (permanente bewoning, provincies)
 Besluit implementatie EG-verbodsrichtlijn Wms 1998 (Besluit PCP)
 >2e nota Waddenzee (VROM) (provincies)
 >>Besluit verwijdering personenwagenbanden
 >Structuurschema Buisleidingen (EZ)
 Vuurwerkbesluit Wms (RO-zonering provincies)
 Vogel- en Habitatrichtlijn (provincies)
 Flora en Faunawet (RO, provincies)
 Besluit gechloroerde paraffines Wms
 Regeling aanwijzing Stichting Erkenningregeling

Klein risico, groot naleeftekort

Besluit PAK-houdende coatings Wms
 Besluit koperbehandeld hout
 >2e nota Waddenzee (VROM) (gemeenten)
 Registratiebesluit Wms
 Bestrijdingsmiddelenwet, biociden (overige biociden)
 >Bestrijdingsmiddelenwet, koperhoutverduurzaming
 Besluit inzamelen afvalstoffen (vergunningen)
 Bestrijdingsmiddelenwet, toezicht op de dierplaagbestrijders
 Flora en Faunawet (RO, gemeenten)
 >Besluit Luchtkwaliteit (RO zonering gemeenten)
 Cadmiumbesluit 1999 Wms
 Regeling Verpakking en verpakkingsafval (mededelingsplicht)
 >Structuurschema Buisleidingen (EZ)
 Besluit verpakkingen en aanduiding Milieugevaarlijke stoffen
 Besluit Asbestwegen
 Besluit vluchtige organische stoffen (deskundigheidseis)
 >Bestrijdingsmiddelenwet, biociden (koelwater)
 >>Vierde Nota RO (VROM) (uitbreiding en nieuwvestiging intensieve agrarische bedrijven, gemeenten)
 Vijfde Nota RO deel 3 (VROM) (eisen nieuwe landgoederen, gemeenten)
 >>Vierde Nota RO (VROM) (inpassing lijn- en clusteropstellingen windenergie, gemeenten)
 Besluit kerninstallaties, splijtstoffen, ertsen/artikel 15a Kew (vergunninghouders splijtstoffen)
 >>Besluit verwijdering land- en tuinbouwfolie (tuinbouwfolie)
 Vuurwerkbesluit Wms (RO-zonering, gemeenten)
 Vogel- en Habitatrichtlijn (gemeenten)
 Besluit Luchtkwaliteit (RO-zonering provincies)
 >>Vierde Nota RO (VROM) (Bundelingsbeleid, gemeenten)

Veilig en gezond spelen in een Haagse woonwijk

De Burger

In 2004 heeft de VROM-Inspectie structureel tijd en capaciteit vrijgemaakt om snel en adequaat te kunnen reageren op signalen uit de maatschappij over misstanden en problemen. Daarvoor was er alleen de reactie op incidenten en calamiteiten. Omdat er van meet af aan letterlijk meer ruimte was om zelf te luisteren naar de omgeving, kon er beter en vaker dan voorheen geanticipeerd worden op externe impulsen. Reden om de 20% 'vrije ruimte' om te kunnen reageren op klachten en geluiden uit de samenleving in 2005 weer vast te leggen.

Burgers nemen VROM-Inspectie de maat

In elk huis moet een Risico Informatie Kaart komen die de bewoners informeert over de risico's in hun directe leefomgeving. De Rijksoverheid moet sneller en strenger straffen om overtreders af te schrikken. Bij goed gedrag krijgen bedrijven echter een door de overheid te controleren certificaat. In het voorjaar van 2004 nam een groep burgers de VROM-Inspectie de maat. De groep kwam tot tien adviezen voor betere handhaving.

Het Burgerplatform 'Prioriteiten in de Handhaving' boog zich op verzoek van de minister van VROM over het huidige rijkstoezicht van de VROM-regelgeving. De zestien via internet geselecteerd burgers vormden een doorsnee van de maatschappij en hadden de opdracht vanuit de eigen optiek de prioriteiten en werkwijze kritisch te beschouwen en eventueel voorstellen ter verbetering aan te dragen.

Het Burgerplatform is een van de instrumenten van het VROM Stimuleringsprogramma Beleid met Burgers, dat in 2002 van start ging op verzoek van de Tweede Kamer. VROM wil burgers meer betrekken bij het beleid en zo een bijdrage leveren aan het verkleinen van de kloof tussen burgers en bestuurders. Het Burgerplatform 'Prioriteiten in de Handhaving' volgde op het eerste Burgerplatform 'Leefbaarheid en Stedelijke Vernieuwing'.

De deelnemers aan het platform handhaving ontmoetten elkaar voor het eerst op 11 mei. In de zes weken daarna konden ze hun keuze maken uit een uitgebreid programma om informatie te vergaren over het huidige handhavingsbeleid van VROM en de uitvoering door de VROM-Inspectie. Onderdeel van het programma waren excursies naar bedrijven: Shell Chemie in Pernis, een varkensproefboerderij in Sterksel en een recreatiepark op de Veluwe. Ook was er een gesprek met burgers die elk op hun eigen wijze strijden voor een betere leefomgeving. 'Het viel me op dat actieve burgers vaak mensen zijn die protesteren tegen de overheid omdat ze gefrustreerd zijn geraakt', oordeelt Marius Langenberg, deelnemer van het Burgerplatform. 'Ze weten niet waar ze betrouwbare informatie over hun leefomgeving moeten halen en voelen zich van het kastje naar de muur gestuurd.'

Strenger optreden

Algemeen was de roep om strengere handhaving door de overheid. 'Een blauw oog schrikt af', vindt platformlid Sahan Aydin. 'In plaats van al die waarschuwingen zou de overheid sneller en

veel meer op de man moeten reageren. Vooral notoire overtreders mag je best sneller pakken. Daarvoor zouden de wetten veranderd moeten worden.'

Veel aandacht was er voor het kiezen van prioriteiten en het inschatten van risico's. 'Het mag niet zo zijn dat de VROM-Inspectie achter de waan van de dag aanholt', zegt Allie Ligtvoet van het Burgerplatform. 'De aandacht voor acute gezondheids- en veiligheidsproblemen mag niet ten koste gaan van het waken over een duurzame toekomst.'

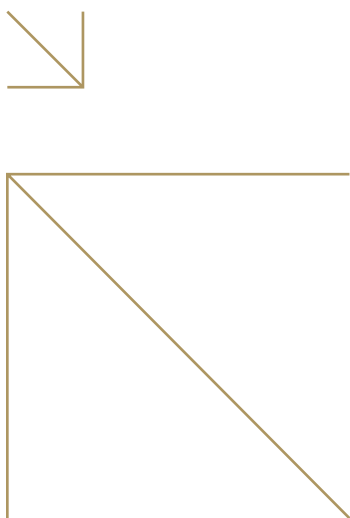
Na bestudering van de tien adviezen van het burgerplatform gaf VROM-staatssecretaris Pieter van Geel op 9 november zijn reactie. Van Geel vond dat de visie van het Burgerplatform voor een groot deel zijn huidige handhavingsbeleid ondersteunen. Als voorbeelden noemde hij het idee voor één centraal handhavingsloket; het reageren op klachten en waarschuwingen van burgers om incidenten te voorkomen; sneller en strenger straffen, waarbij ook het economisch voordeel van overtredingen teniet wordt gedaan en publicatie van namen van overtreders.

Verfrissend

'Het was interessant om mee te doen', zegt Hanneke Niesen. 'Wij hadden een enthousiaste groep. Eerlijk gezegd was ik wel verrast dat VROM onze ideeën zo serieus nam. Daar was ik vooraf sceptisch over.'

Bij de evaluatiebijeenkomst van het Burgerplatform in december werd geconstateerd dat sommige verfrissende eigen ideeën het helaas toch niet tot een advies hebben gebracht. Niessen: 'Je zit daar niet als een soort actievoerder en daardoor kijk je ook in redelijkheid naar de uitvoering en de ambtelijke visie.' Burgerplatformlid Irma van der Linden blikt met gemengde gevoelens terug. 'Wij hebben er veel energie ingestoken, maar wat wij hebben bedacht, bleek in veel gevallen in een of andere vorm al te bestaan bij VROM of bij andere ministeries. En dan krijg je dus te horen: uw ideeën ondersteunen mijn beleid. Het is alsof ze je eerst maandenlang laten zwoegen op een schilderij met zonnebloemen en vervolgens met een Van Gogh komen aanzetten.'

Haar advies aan een volgende Burgerplatform is: 'Laat VROM een paar kant-en-klare cases of alternatieve beleidsscenario's presenteren over een onderwerp dat de burger echt raakt. Bijvoorbeeld veilig wonen. Dan kan het Burgerplatform daaruit kiezen wat het beste bij hun visie past.'

De tien adviezen

De tien adviezen voor betere handhaving van het Burgerplatform zijn:

Doelen in plaats van middelen - Vergunningen voor bedrijven verlenen op basis van vastgestelde einddoelen, waarbij de verantwoording voor de te gebruiken middelen bij bedrijven komt te liggen.

Metten en vastleggen is weten - Certificering van bedrijven door commerciële partijen.

Risico Informatie Kaart - De overheid verstrekt informatie aan bewoners met een risicokaart: een echte kaart voor in de meterkast. De overheid heeft een meldingsplicht en bij wijzigingen van woonomstandigheden of in de nabije omgeving moet de geactualiseerde kaart opnieuw verstrekt worden aan burgers.

Informatierecht = informatieplicht - Informatie die in principe openbaar is, moet publiekelijk toegankelijk zijn of worden gemaakt.

Zoek oorzaken van niet naleven - Voor uit te voeren regels en een effectieve handhaving moet de overheid meer rekening houden met gedragspatronen.

Voor nu en later - Handhaving moet zich richten op zowel de veiligheid voor mens en milieu op dit moment als op de veel langere termijn om een duurzame, veilige samenleving te garanderen voor ons en voor hen die na ons komen.

Een blauw oog schrikt af - Snel en stevig straffen prikkelt bedrijven om toekomstige straffen te voorkomen.

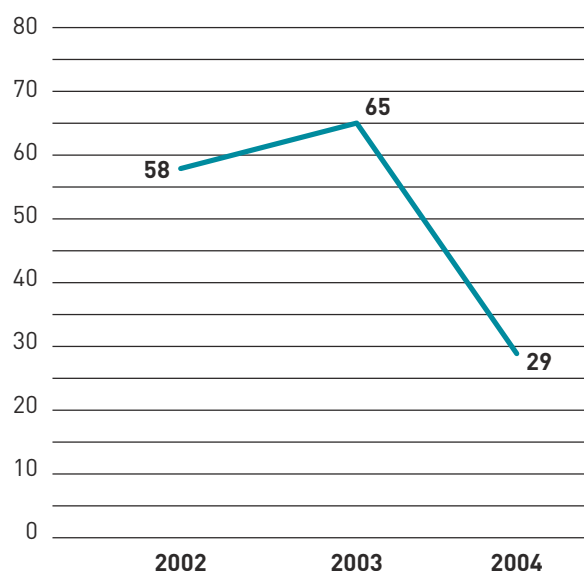
Geef de VROM-Inspectie een stok - De VROM-Inspectie heeft geen sanctiemogelijkheden in het tweedelijns toezicht. Sancties zijn wel gewenst omdat de invloed van de toezichthouder dan daadkrachtiger is.

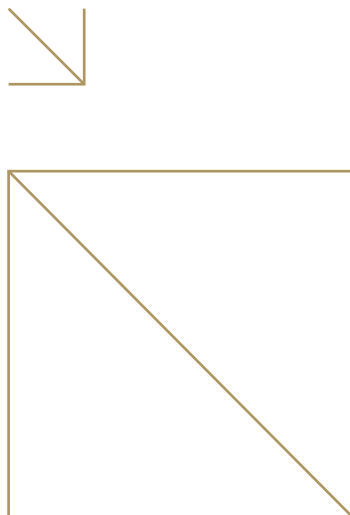
Capaciteit naar behoefte - Verdeling van VROM-inspecteurs over de regio's op basis van de jaarlijkse gestelde prioriteiten. Demp de put, voordat het kalf verdrinkt - Investeer in goede regels en controleer vergunningen om incidenten te voorkomen. Dat betaalt zich altijd terug.

2.1 Brieven van burgers

De VROM-Inspectie reageert op signalen uit de maatschappij. Jaarlijks ontvangt de Inspectie honderden brieven en e-mails met klachten en zorgen over de leefomgeving of vermeende misstanden. In 2004 werden er circa 1400 'burgerbrieven' ontvangen en behandeld. Veel meldingen gaan over onderwerpen die met bouwen en wonen te maken hebben. In 2003 constateerde de Nationale Ombudsman dat VROM vaak niet behoorlijk omspringt met brieven, telefoontjes en faxen van burgers. Het duurde bijvoorbeeld vaak maanden voordat de burger een reactie kreeg. Reden voor de VROM-Inspectie om de verwerkingsnelheid van de signalen van burgers flink te verbeteren. De signalen zijn bij voorrang verwerkt. De burger krijgt bij ontvangst van een melding per omgaande een bevestiging en alle signalen worden geregistreerd en gevolgd in een centrale database. Dat blijkt effectief: het aantal dagen tussen ontvangst en afronding van een klacht of melding is in 2004 gehalveerd ten opzichte van 2003: van 65 dagen naar 29 dagen.

Figuur 4 Gemiddelde reactietijd signalen in dagen (2002 - 2004)

Figuur 5 Brieven, e-mails en telefonische klachten Meldpunt Leefomgeving

Beleidsterrein	2003	2004
wonen	560	395
ruimte	577	498
milieu	531	375
overig	75	6
restant vorig jaar	99	154
Totaal	1.842	1.428

De analyse en digitale verwerking van de burgersignalen zijn benut om de werkwijze in de verschillende regio's te stroomlijnen. In een onderlinge benchmark bleken er flinke verschillen te zitten in gemiddelde verwerkingstijd en afhandelingsmethode. Om uniforme afhandeling van de registraties te bevorderen, zijn kwaliteitskringen ingesteld.

2.2 Onderzoek opgave huursubsidie

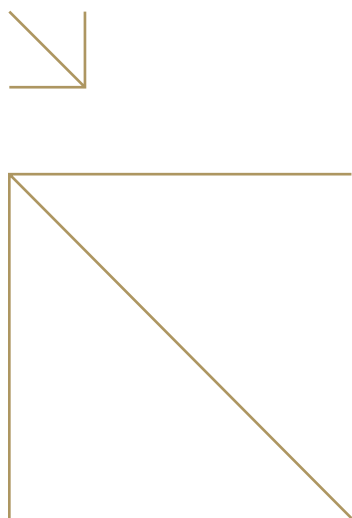
De Universiteit Utrecht heeft in opdracht van VROM onderzocht of alle relevante inkomsten voor verstrekking van de huursubsidie eerlijk zijn opgegeven. Ruim 10% van de ondervraagden gaf daarbij aan inkomsten te hebben genoten die niet aan de Belastingdienst zijn gemeld en dus ook niet zijn meegewogen. Onjuiste informatie over de woonsituatie en het eigen vermogen komt volgens het onderzoek minder vaak voor. Iets meer dan 6% gaf toe over vermogen te beschikken dat niet bij de belastingdienst bekend is. Wat de woonsituatie betreft woonden bij 3,6% van de geënquêteerden feitelijk meer mensen op het betrokken adres dan er bij de gemeente stonden ingeschreven, oftewel circa 30.000 ontvangers van subsidie.

2.3 Fraude met huursubsidie

De VROM-Inspectie spoort in toenemende mate fraude met huursubsidie op. In 2002 werd € 400.000,- aan onterecht uitgekeerde subsidie blootgelegd. In 2003 was dat ruim 1,1 miljoen euro en in 2004 1,35 miljoen euro. In bijlage 6 staan de kentallen van deze onderzoeken over meerdere jaren vermeld. Naast de opsporing op basis van subsidieaanvragen zijn in 2004 voor het eerst grootscheepse controles gehouden in huurwoningen. De Inlichtingen- en Opsporingsdienst van de VROM-Inspectie heeft samen met Woningcorporatie Rochdale en de Gemeentelijk Sociale Dienst in Amsterdam-Zuidoost het gebruik van 224 woningen gecontroleerd. Van de bezochte woningen werd bij vijftien adressen de huursubsidie direct stopgezet wegens onregelmatigheden. De verhuurder heeft bij negentien woningen per direct de huur opgezegd wegens overtreding van het huurreglement. Bij een op de drie woningen bleek de feitelijke situatie bovendien niet in overeenstemming met de bij VROM geregistreerde gegevens. Bovendien zijn er vijftien nieuwe gevallen ontdekt, waarin sprake zou kunnen zijn van onrechtmatige bewoning. Deze worden nog nader bekeken. Niet alleen de Huursubsidiewet werd overtreden, de VROM-IOD vond in enkele panden ook vuurwapens, munitie, gestolen goederen, valse paspoorten en bewoners zonder een verblijfsvergunning.

Bij de controleactie in het Haagse stadsdeel Centrum werd samen met de gemeentelijke diensten Burgerzaken en Sociale Zaken 250 woningen gecontroleerd. Bij 77 woningen klopte de feitelijke situatie niet met de opgave voor huursubsidie. Het bleek vaak dat er meer mensen in de woning wonen dan was opgegeven. In Den Haag werd negen keer de huursubsidie onmiddellijk stopgezet. De controles in Den Haag en Amsterdam werden uitgevoerd naar aanleiding van signalen van verhuurders en de gemeenten over onrechtmatigheden. Gezien de ervaringen zullen de fysieke controles in 2005 worden voortgezet.

De Belastingdienst wordt per 1 januari 2006 verantwoordelijk voor de uitvoering van een aantal inkomensafhankelijke tegemoetkomingen, waaronder de Huursubsidie.

2.4 Goedkope woningvoorraad ((BBSH): Toezichtsverslag Sociale Huursector)

Uit de grote publieksenquête VROM, december 2004, blijkt dat de burger veel waarde hecht aan voldoende aanbod van betaalbare woningen. Bijna de helft van de Nederlandse woningvoorraad bestaat uit huurwoningen. Corporaties spelen een sleutelrol bij het realiseren van sociale woningbouw. De VROM-Inspectie heeft in 2004 in het kader van het Besluit Sociale Huursector de ontwikkelingen van deze sociale huursector over 2003 en de jaren daarvoor onderzocht. De analyse is gebaseerd op de cijfermatige kerngegevens die elke toegelaten instelling jaarlijks voor 1 juli heeft aangeleverd bij het Centraal Fonds voor de Volkshuisvesting (CFV). Tevens zijn de ontwikkelingen afgezet tegen de voornemens die de woningcorporaties voorafgaand aan het verslagjaar 2003 hadden.

De prestaties van de woningcorporaties blijken nog niet op het verwachte niveau. Wel is een lichte stijging zichtbaar ten opzichte van vorig jaar in het aantal gesloopte woningen, er is een toename van huisvesting voor specifieke doelgroepen (ouderen, gehandicapten en studenten) en de financiële positie van de corporaties is verder verbeterd. Aandachtspunten voor 2005 vormen de afnemende investeringen in de leefbaarheid, onderhoud en verbetering van woningen, die mogelijk van grote invloed kunnen zijn op de leefbaarheid in herstructureringsgebieden. Hoewel de verkoop van huurwoningen licht is gestegen, blijft het resultaat achter bij de afspraken. De vraag is ook of de nieuwbouwprognoses van de corporaties, gezien de tegenvallende prestaties tot nu toe, realistisch kunnen worden genoemd. In december 2004 is het Toezichtsverslag 2003 aangeboden aan de Minister en DG Wonen. Dit verslag is samen met de financiële rapportage van het CFV een belangrijk hulpmiddel in de discussie het toekomstige beleid voor de sociale huursector en de rol van de toezichthouder op woningcorporaties.

2.5 Onrechtmatige bewoning

In het onderzoek 'Bestrijding van onrechtmatige bewoning' van de VROM-Inspectie is van dertien gemeenten vastgesteld wat er wordt gedaan tegen onrechtmatige bewoning. De rapportage van het onderzoek is in december 2004 aangeboden aan de Tweede Kamer en bevestigt dat onrechtmatige bewoning vooral voorkomt in de grote en middelgrote steden. Deze vorm van

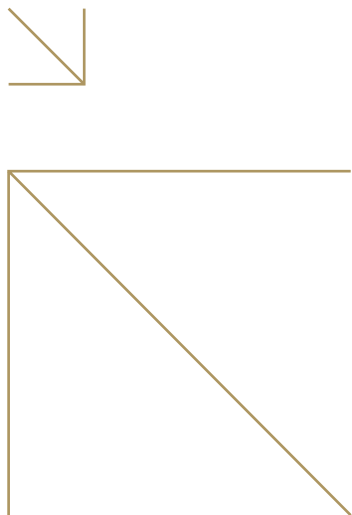
Figuur 6 Onderzoek sociale huursector*

Onderdeel	2002	2003
Toegelaten instellingen	553	527
Voorraad sociale huurwoningen	2.432.000	2.420.500
Nieuwbouw huurwoningen	13.600	13.800
Nieuwbouw koopwoningen door toegelaten instellingen	4.300	4.800
Verkochte huurwoningen aan zittende huurders/toekomstige bewoners	12.400	14.800
Huurstijging	2,9%	3,1%
Gemiddelde huur	€ 332	€ 345
Passende toewijzing goedkope huurwoningen	83%	83%
Uitgaven onderhoud	€ 3,3 mld	€ 3,25 mld
Gemiddelde uitgave onderhoud	€ 1.364	€ 1.344
Structureel overleg met bewoners	98%	98%
Uitgaven leefbaarheid	€ 157 mln	€ 127 mln
Toegankelijke woningen	539.400	580.100
Ouderen- en gehandicaptenwoningen	282.800	301.200

* In verband met een gewijzigde indeling zijn de cijfers van 2003 gedeeltelijk herzien. Daardoor wijken ze soms af van de Jaarrapportage 2003.

huisvestingsmisbruik heeft een sterke koppeling met belastingfraude, het uitbuiten van illegalen en verloedering van woonwijken. Om onrechtmatige bewoning efficiënt aan te pakken is een integrale benadering nodig, plus een nauwe samenwerking tussen gemeentelijke diensten, politie, Openbaar Ministerie en brandweer, maar ook uitkeringsinstanties, belastingdienst en woningverhuurders.

De onderzochte gemeenten Amsterdam, Utrecht, Rotterdam, Schiedam, Dordrecht, Nijmegen, Arnhem, Groningen, Den Bosch, Venlo, Breda, Enschede en Zaanstad geven aan dat zij de daadwerkelijke aanpak van illegale bewoning een lastig, traag en stroperig proces vinden. Opsporing en handhaving kosten veel tijd en geld en bewijzen zijn vaak moeilijk te leveren. Huisjesmelkerij heeft veel invloed op de leefbaarheid van woonwijken. Naast een integrale aanpak om allerlei vormen van overlast en malversaties te bestrijden, adviseert de VROM-Inspectie de wetgeving aan te passen om huisjesmelkers de pas af te snijden. Er is inmiddels een wijziging van de Woningwet in behandeling bij de Tweede Kamer. Met de invoering van die wijziging kunnen huisjesmelkers die zich niet houden aan de bouwregels gemakkelijker een dwangsom opgelegd krijgen.

Een belangrijke aanbeveling van de VROM-Inspectie is om de bouwverordening aan te passen, zodat een gebruiksvergunning verplicht wordt als een woning wordt bewoond door meer dan vier personen die geen familie van elkaar zijn.

2.6 Huizen voor statushouders

Om asielzoekers met een permanente verblijfsvergunning, de zogenoemde statushouders, zo snel mogelijk te kunnen laten integreren in de Nederlandse samenleving is in de Huisvestingswet de specifieke regel opgenomen voor de huisvesting van deze groep woningzoekenden. De gemeenten hebben de wettelijke taak naar rato woningen vrij te maken voor statushouders. Dat is in het verleden te weinig gebeurd en de VROM-Inspectie ziet er op toe dat die achterstand wordt ingelopen. Per 1 januari 2004 was de achterstand nog circa 3.000 personen, ofwel 5% van het totaal dat gemeenten moeten huisvesten. De VROM-Inspectie heeft in 2004 voortdurend de voortgang van deze huisvesting gevolgd. Per 1 november 2004 was de achterstand geslonken tot 1.200 personen. Een flinke stap vooruit, maar wel minder groot dan de minister van VROM had afgesproken met IPO en VNG. Dat de achterstand nog niet helemaal is weggewerkt heeft volgens de gemeenten veel te maken met de woningmarkt: er is een gebrek aan goedkope woningen die geschikt zijn voor alleenstaanden. Ook is er een gebrek aan capaciteit voor het begeleiden van statushouders. Tegelijkertijd blijkt de combinatie van politieke en bestuurlijke aandacht en de strikte controle een goede manier om de vaart er in te houden. Daarom wordt dit toezicht in 2005 gecontinueerd.

2.7 Veiliger discotheken

In het voorjaar van 2004 is een risicoanalyse gemaakt van gebouwsoorten in de utiliteitsbouw. Op basis daarvan is een onderzoek gestart naar de (brand)veiligheid en gezondheid in discotheken. Het onderzoek is ook bedoeld om na te gaan of de huidige bouw- en veiligheidsregels voldoende aansluiten bij de praktijk. De uitkomsten worden gebruikt om - zo nodig - te komen tot een verbetering van het toezicht door gemeenten als eerstelijnstoezichthouders en het naleefgedrag van eigenaren/exploitanten.

Begin oktober is gestart met een proefonderzoek bij vijf discotheken en in november is op basis van die eerste ervaringen het

landelijke onderzoek gestart. Bij dit onderzoek wordt samen gewerkt met de Inspectie Openbare Orde en Veiligheid van het Ministerie van Binnenlandse Zaken. Lokaal wordt vaak samen gewerkt met de brandweer. Het onderzoek wordt afgerond in april 2005. Aansluitend start een onderzoek naar de veiligheid van industriegebouwen.

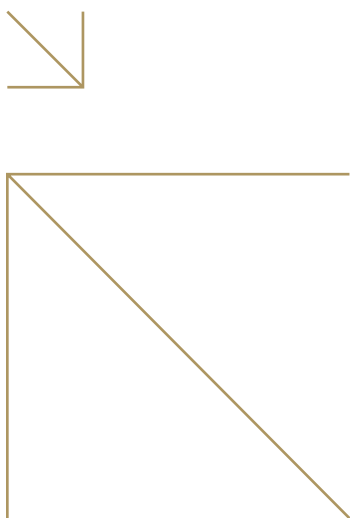
2.8 Brandveiligheid zorginstellingen

In 2003 is de brandveiligheid bij zorginstellingen onderzocht. De resultaten van dit onderzoek zijn in 2004 aan de Tweede Kamer aangeboden. Gebleken is dat de dertig onderzochte gebouwen van zorginstellingen op de meeste punten voldoen aan de eisen voor bestaande bouw uit het Bouwbesluit 2003. Er zijn echter ook strijdigheden aangetroffen zoals het ontbreken van zelfsluitende deuren en te grote oppervlakten draadglas in brandscheidingswanden. Verder beschikt bijna de helft van de onderzochte instellingen niet over een (actuele) gebruiksvergunning. Ook andere Inspecties hebben deze sector in 2004 onderzocht. Zo rapporteerde de Inspectie voor de Gezondheidszorg over de voorbereidingen op calamiteiten zoals een grote brand. De conclusie van deze Inspectie is dat verpleeghuizen en verzorgingshuizen niet goed voorbereid zijn op een grote calamiteit. De bevindingen over de brandveiligheid zijn toegezonden aan alle gemeenten, aan brancheorganisaties van zorginstellingen en aan de VNG. De deelrapporten met de resultaten per onderzochte instelling zijn aangeboden aan de betrokken gemeenten en de instellingen zelf.

De minister van VROM heeft de betrokken gemeenten gevraagd vóór 1 april 2005 aan te geven in hoeverre de geconstateerde tekortkomingen een probleem zijn en of zij gebruik gaan maken van de mogelijkheid tot aanschrijven. Wat betreft het ontbreken van een (actuele) gebruiksvergunning is aan de betrokken gemeenten gevraagd direct actie te ondernemen.

2.9 Studentenhuisvesting en logiesverblijven

Naar aanleiding van geluiden en berichten van buitenaf is in tien gemeenten onderzoek gedaan naar de brandveiligheid van studentenhuisvesting en logiesverblijven. Er is gekeken of de panden voldoen aan de voorschriften uit de gebruiksvergunning. Als er geen gebruiksvergunning was, is het gebruik getoetst aan de bouwvergunning of aan het Bouwbesluit. De panden zijn geselecteerd op basis van overzichten van de betrokken

gemeenten en openbare bronnen als internet, kranten en Handelsregister. De studentenhuisen en pensions zijn ter plekke bekeken.

Gebleken is dat veel gemeenten nog bezig zijn met een inhaal-slag in de vergunningverlening en daardoor vaak niet toekomen aan het uitvoeren van toezicht. Gemeenten gebruiken verschillende uitgangspunten om wel of geen gebruiksvergunningen af te geven. Het gevolg is dat er tussen de gemeenten grote verschillen zijn in de eisen die worden gesteld aan de aanwezigheid van brandmelders, brandwerende kamerdeuren en andere veiligheidsvoorzieningen. Bij vier van de tien onderzochte verblijven moest de VROM-Inspectie bij de betrokken gemeente een verzoek tot handhaving indienen. Reden daarvoor waren vaak acuut brandgevaarlijke situaties. Veel geziene gebreken waren nooduitgangen die niet aan de eisen voldoen, ondeugdelijke of zelfs gevaarlijke vluchtwegen, niet werkende noodverlichting, niet gekeurde of lege brandblussers en brandgevaarlijke elektrische installaties.

Gevaarlijk zwembaddak

Bij een controle door de provincie Zuid-Holland in het kader van handhaving Wet hygiëne veiligheid badinrichtingen en zwemgelegenheden werd geconstateerd dat het dak van een zwembad op een aantal plaatsen was doorgezakt. Dit werd gemeld bij de VROM-Inspectie. Het dak bleek niet te voldoen aan de voorschriften en er was sprake van een risicovolle situatie. De gemeente heeft eerst tijdelijke maatregelen genomen en vervolgens is een plan gemaakt voor een permanent veilige oplossing. Inmiddels heeft de gemeenteraad geld beschikbaar gesteld voor aanpassing van de dakconstructie.

2.10 Signaal: Groepsaccommodaties

In een week tijd zijn 85 groepsaccommodaties gecontroleerd in 25 Noord-Brabantse en Limburgse gemeenten. De controle draaide om de veiligheid van de gebruikers. Bij driekwart van deze bedrijven waren de naleving van de veiligheidsvoorschriften en de veiligheidsvoorzieningen zelf dik in orde. Daar stond tegenover dat 15% van de groepsaccommodaties onveilig bleek. In bijna 10% van de gevallen was de veiligheids situatie matig. Bij zeven bedrijven werd geconcludeerd dat het niet verantwoord is als daar groepen verblijven. Deze accommodaties zijn op verzoek van de VROM-Inspectie door betrokken gemeenten onmid-

dellijk gesloten in afwachting van verbetering van de voorzieningen.

Snel en veilig kunnen vluchten bij calamiteiten lijkt geen probleem bij het gros van de onderzochte accommodaties. Bijna alle 85 bedrijven hadden de verplichte blusmiddelen ook op orde. Minder gunstig was het gesteld met legionellapreventie en het voorkomen van koolmonoxide in de slaapzalen. Ook de keuring van leidingen en appendages van propaantanks liet te wensen over.

In de gemeenten waar nauwelijks toezicht was op de groepsaccommodaties kwamen relatief veel overtredingen voor. De VROM-Inspectie is in overleg getreden met deze gemeenten en met brancheorganisaties.

2.11 Veilige bouwproducten

Bij 25 bedrijfsbezoeken is gebleken dat het gebruik van bouwproducten met de wettelijk verplichte CE-markering per productgroep sterk verschilt. Het Europese keurmerk waakt over mechanische sterkte, isolatievermogen, brandwerendheid, stabiliteit, gebruiksvriendelijkheid en veiligheid van bouwproducten. Op die manier moet er veiliger worden gebouwd en wil de Europese Unie voorkomen dat er ondeugdelijke bouwmaterialen worden verkocht. Op termijn mogen er geen bouwproducten zonder CE-markering worden verhandeld. In 2003 heeft de VROM-Inspectie drie voorlichtingsbijeenkomsten gehouden over de nieuwe regelgeving.

Producenten die nog geen of slechts ten dele CE-markering hebben aangebracht op hun producten geven echter toch als reden op niet op de hoogte te zijn van de wet- en regelgeving. Bovendien hadden ze niet verwacht dat er op toepassing van CE-markering zou worden gecontroleerd.

Dat de toepassing van CE-markering ook echt wordt gecontroleerd, lijkt een grote impact te hebben gehad op producenten en importeurs. Dit heeft waarschijnlijk een gunstig effect op de naleving in 2005.

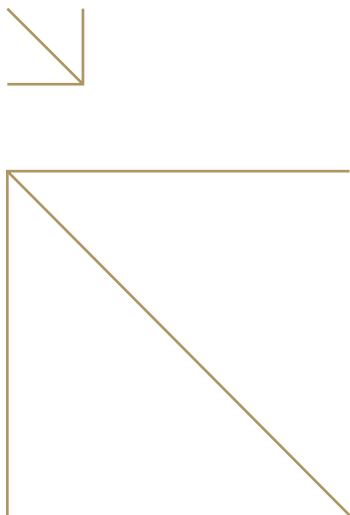

Veiligheid feestzalen

Naar aanleiding van signalen uit de samenleving over gebrekkige veiligheidsvoorzieningen in enkele horecabedrijven zijn in Groningen en Drenthe zes discotheken en feestzalen onderzocht op (brand)veiligheid. Daarbij werd nadrukkelijk ook gekeken naar de door de gemeente verstrekte gebruiksvergunningen.

Openbare gebouwen
behoeven een gebruiks-
vergunning

ning en het toezicht van de lokale overheid. Om het onderzoek uit te kunnen voeren is een toetsingskader brandveiligheid ontwikkeld. Deze toetsing is een quick scan op enkele vitale voorschriften en wordt inmiddels ook gebruikt bij veiligheids-onderzoeken in de utiliteitsbouw. Vier van de zes onderzochte bedrijven bleken niet te voldoen aan belangrijke onderdelen van het Bouwbesluit. Bij twee van de zes bedrijven was er voldoende gemeentelijk toezicht. Eén onderneming was echt onveilig en daar is aan de gemeente gevraagd onmiddellijk maatregelen te nemen.

2.12 Straling in ziekenhuizen

Het onderzoek 'Op visite' toont aan dat de naleving van de Kernenergiewet (Kew) door ziekenhuizen onvoldoende is. Zeventien instellingen met een Kew-vergunning voor het toepassen van ioniserende straling uitzendende toestellen of radioactieve stoffen voor de afdelingen 'Radiotherapie' en 'Nucleaire Geneeskunde' werden gecontroleerd.

Geen enkele instelling voldeed geheel aan de wet. Dat is zorgelijk, mede omdat dit toezicht in grote mate is gebaseerd op het nemen van eigen verantwoordelijkheid door de bedrijven.

Slechts voor één ziekenhuis geldt dat daar uitsluitend afwijkingen op ondergeschikte punten werden aangetroffen. De overige ziekenhuizen (94%) overtraden de wet op één of meer punten. In 17% van de gevallen was er sprake van grote tekortkomingen. Bij één ziekenhuis is proces-verbaal opgemaakt wegens grovere overtredingen. Uit de controles is niet gebleken dat de ziekenhuizen onzorgvuldig omgaan met de belasting van het leefmilieu.

2.13 Legionella in zwembaden

In 2002 bleek bij een steekproef bij 100 overdekte openbare zwembaden in 42% van de gevallen sprake te zijn van legionellabesmetting. Vanwege deze uitkomst is een vervolgonderzoek uitgevoerd bij de overige 414 overdekte openbare zwembaden. Het percentage besmette zwembaden was daarbij 31.

Het vervolgonderzoek was zowel gericht op de douches (waar de blootstelling van het publiek plaatsvindt) als op het koude water waar de legionellabacterie zich vaak nestelt. Bij één op de veertig onderzochte zwembaden is de combinatie van een ernstige besmetting met de gevaarlijke variant *Legionella pneumophila* serotype 1 bij een aërosolvormend tappunt

(publieksdouche) aangetroffen. Inademing van hoge concentraties *Legionella pneumophila* serotype 1 vormt een verhoogd risico voor de gezondheid van ouderen en/of mensen met een verminderde weerstand.

De (belangrijkste) conclusie uit het vervolgonderzoek is dat het percentage legionellabesmettingen weliswaar is afgenomen, maar nog steeds te hoog is. Er is daarom gestart met het voorlichtingsproject 'Diepteonderzoek *Legionella* in overdekte openbare zwembaden'. De waterleidingbedrijven werkten mee door bij een selectie van honderd besmette baden een technische beoordeling uit te voeren van de leidingwaterinstallatie. Voor de meest voorkomende oorzaken zijn vervolgens verbetermogelijkheden opgesteld. Gebleken is dat het onderzoek en het voorlichtingsproject veel aandacht hebben opgeleverd voor betere legionellapreventie.

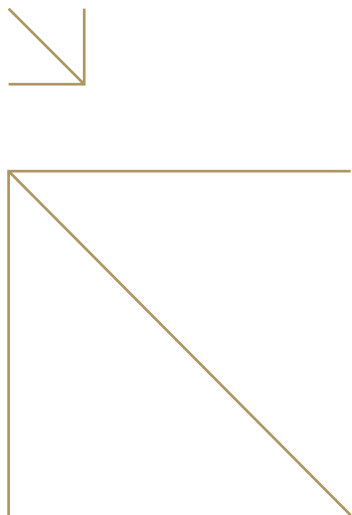
Om de zwembadbranche en provincies te helpen bij de uitvoering van het Besluit hygiëne en veiligheid van badinrichtingen en zwemgelegenheden (december 2000) is tevens een Modelplan legionellapreventie in zwembadwater gemaakt. (publicatienr 4056)

Drinkwater voor Enschede

De VROM-Inspectie bewaakt de leveringszekerheid en de kwaliteit van leidingwater. Na de brand bij Vredestein op 22 augustus 2003 was een deel van het Twentekanaal dusdanig verontreinigd dat daar geen water voor de bereiding van drinkwater uit kon worden betrokken. Om de watervoorziening voor Enschede en omgeving veilig te stellen heeft leverancier Vitens een noodleiding aangelegd tot voorbij de sluis te Hengelo, om daar veilig water te kunnen innemen.

In maart 2004 bleek bij een controle dat ook dit deel van het Twentekanaal te ernstig was vervuild voor een veilige waterwinning. Om de watervoorziening voor de langere termijn veilig te stellen is onderzocht welke mogelijkheden er zijn om water van elders, waaronder Duitsland, aan te voeren. Gezien de penibele situatie voor deze regio was haast geboden. Vitens, betrokken gemeenten en provincie hebben in overleg met de VROM-Inspectie adequaat gereageerd. Inmiddels is de alternatieve infrastructuur versneld aangelegd en grotendeels in gebruik genomen.

2.14 Leidingwaterinstallaties

In 2003 is de Inspectierichtlijn Controle leidingwaterinstallaties in overleg met de waterleidingbedrijven vastgesteld. Legionella-preventie maakt daar onderdeel van uit. Drinkwaterbedrijven hebben in 2004 vijfduizend collectieve drinkwaterinstallaties op legionellapreventie gecontroleerd. Dit aantal zal groeien tot dertigduizend in 2007. Hun bevindingen worden gemeld bij de VROM-Inspectie. In enkele gevallen moest de VROM-Inspectie bestuursrechtelijk optreden. In 2004 zijn drie nieuwe Inspectierichtlijnen opgesteld. De Inspectierichtlijnen 'Harmonisatie meetprogramma drinkwaterkwaliteit' en 'De melding van normoverschrijdingen drinkwaterkwaliteit' zijn aangepast naar aanleiding van de herziening van het Waterleidingbesluit in 2001.

2.15 Eigen winningen

Bedrijven en instellingen die zelf drinkwater winnen uit een eigen bron houden zich vaak slecht aan de Waterleidingwet. Bij 2 van de 22 gecontroleerde eigen winningen bleek het water besmet met een schadelijke bacterie. Daarnaast zat er soms te veel nitraat, bestrijdingsmiddel of ammonium of mangaan in het water. In 2004 werden 77 controles uitgevoerd. Twaalf bedrijven waren in overtreding en elf keer werd zowel bestuursrechtelijk als strafrechtelijk opgetreden.

Ook is gecontroleerd of de eigenaren hun meetprogramma naar behoren uitvoerden. Hier bleek de kwaliteit van het water vaak niet aan de wettelijke normen te voldoen, maar die afwijkingen worden meestal niet gemeld. De producenten van het water uit eigen winningen maken meestal ook geen haast met het uitvoeren van noodzakelijke kwaliteitsverbeteringen.

2.16 Luchtkwaliteit

Het was niet zinvol de uitvoering van het Besluit Luchtkwaliteit te controleren. Het Besluit roept namelijk zeer veel vragen op bij gemeenten en daarom heeft de Staatssecretaris van VROM een nadere toelichting gegeven over onder meer de bindendheid van de normen, het geven van prioriteit aan voor luchtverontreiniging gevoelige bestemmingen bij de uitvoering van het Besluit en de fijnstofproblematiek. In overleg met provincies en gemeenten stelt de VROM-Inspectie nu eerst een toetsingskader op, zodat een eenduidige beoordeling is gewaarborgd.

2.17 Ammoniak onder ijsbanen

In 2002 en 2003 is onderzoek gedaan naar de veiligheid van ammoniakkoelinstallaties. Er bleek een ijsvloer in Dordrecht gekoeld te worden met een direct ammoniakkoelsysteem. Dergelijke installaties zijn sinds 1999 niet meer toegestaan in verblijfsruimten. Installaties van voor die datum mogen nog wel worden gebruikt. Mede omdat de VROM-Inspectie in 2003 een onveilige situatie constateerde bij de ijsbaan in Heerenveen is de veiligheid van bestaande ijsbanen met een direct koelsysteem in 2004 nader onderzocht.

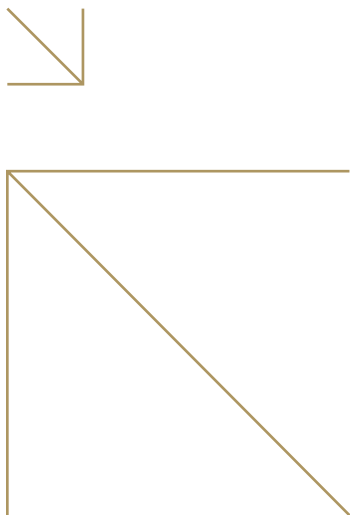
Nederland heeft momenteel 22 kunstijsbanen. Bij vijftien ijsbanen wordt het ijs bereid met behulp van ammoniak. Bij negen ijsbanen wordt het ammoniak direct onder de ijsvloer in leidingen verdampt om het water op de ijsvloer te laten bevriezen. Uit een onderzoek van het RIVM is gebleken dat zich bij lekkage in de toevoerleidingen grote hoeveelheden giftig ammoniakgas over de ijsbaan kunnen verspreiden.

In overleg met gemeenten en provincies worden de directe koelsystemen indien mogelijk aangepast. In enkele gevallen is gevraagd om aanpassing van de Wet milieubeheer-vergunning om op die manier de plaatsing van een veiliger indirect koelsysteem af te dwingen.

2.18 Opslag consumentenvuurwerk

In oktober 2004 bleek na onderzoek dat de helft van de 1900 bedrijven die vuurwerk aan consumenten verkopen niet voldoet aan de veiligheidseisen uit het Vuurwerkbesluit. Ruim 40% van de categorie bedrijven met een opslagcapaciteit tot 10.000 kilo had bijvoorbeeld geen verplichte sprinklerinstallatie. Daarnaast bleek dat bij driekwart van de 34 vuurwerkbedrijven met meer dan 10.000 kilo consumentenvuurwerk of theatervuurwerk evenmin aan de veiligheidseisen uit het Vuurwerkbesluit voldeed. Het ging hier ook vaak om het ontbreken van een goedgekeurde sprinklerinstallatie.

Om te voorkomen dat vuurwerk onveilig zou worden opgeslagen en om naleving te stimuleren is een oproep gedaan aan de branchevereniging Consumentenvuurwerk. Deze vertegenwoordiger van de vuurwerkleveranciers en -importeurs is gevraagd geen vuurwerk te leveren aan verkooppunten zonder noodzakelijke veiligheidsvoorzieningen. Bovendien zouden de leveranciers hun waar weer terug krijgen als het in een opslag zonder vergunning zou worden aangetroffen.

De controles van gemeenten en van de VROM-Inspectie en de inzet van de branche om voor de eerste verkoopdag, 28 december, zoveel mogelijk opslagen veilig te maken leverde veel publiciteit op.

Hoewel er in de media werd gespeculeerd over een enorme toename van verkoop van illegaal vuurwerk is tot en met de jaarwisseling vastgehouden aan het principe dat vuurwerkverkoop alleen was voorbehouden aan de bedrijven die hebben geïnvesteerd in de wettelijk voorgeschreven veiligheidsvoorzieningen. Er bleven 1200 verkooppunten actief en problemen met de openbare orde hebben zich niet voorgedaan. Door de respons op de actie kan worden geconstateerd dat de naleving van het Vuurwerkbesluit in deze branche enorm is verbeterd. De Vliegende Brigade Vuurwerk heeft tegelijkertijd met verhoogde inzet gespeurd naar illegale invoer en verkoop. Dat zorgde in enkele weken tijd voor inbeslagname van ruim 21.000 kg illegaal vuurwerk.

2.19 Evenementen met vuurwerk

Een hardrockconcert, een braderie, de afsluiting van een kermisweek; bij evenementen waar professioneel vuurwerk werd ontstoken zijn steekproefsgewijs de naleving van de veiligheidsregels gecontroleerd. In 2004 zijn 43 evenementen gecontroleerd. Het toezicht van gemeenten en provincies op het afsteken van professioneel vuurwerk is sterk verbeterd. Desondanks blijven bezigers veiligheidsafstanden moeizaam in acht te nemen. Ook komt het nogal eens voor dat ander vuurwerk wordt opgesteld dan volgens de vergunning is toegestaan.

Wat betreft het omgaan met 'meldingsplichtig vuurwerk' (een variant van consumentenvuurwerk dat door professionele bezigers moet worden afgestoken) blijkt dat de voorbereiding van deze evenementen beter kan.

Opslag vuurwerk

In Gelderland heeft een bedrijf twee opslagen voor vuurwerk. In de vergunning staat de provincie toe dat dit bedrijf ook na 1 maart 2004 grote partijen vuurwerk mag opslaan zonder dat een sprinklerinstallatie is geïnstalleerd. Een dergelijke installatie is voor bedrijven met een opslag van meer dan 10.000 kg vanaf die datum echter verplicht. De VROM-Inspectie vindt het onacceptabel een uitzondering te maken en dient bij de provincie een handhavingverzoek in. Aanvankelijk lijkt dat geen

effect hebben en het aanvragen van een voorlopige voorziening bij de Raad van State wordt voorbereid. De provincie treedt dan wel op: alle vuurwerk wordt verwijderd.

2.20 Verkeerslawaaï

Een eerste onderzoek naar de gemeentelijke uitvoering van regelgeving inzake verkeerslawaaï zal begin 2005 worden afgerond. Het doen van akoestische onderzoeken op deze schaal is nieuw voor de VROM-Inspectie en het ontwikkelen van een onderzoeksmethode vergde veel voorbereiding. In 2004 zijn in 36 gemeenten 93 dossiers onderzocht. Ook is met alle provincies gesproken over de uitvoering van de procedures 'Wegverkeerslawaaï binnenstedelijke situaties met een geluidbelasting van > 60 dB(A)'. Ter verificatie zijn ruim 25 gevelisolatiemetingen gedaan. Het onderzoek biedt voldoende zicht op de huidige naleving en uitvoering door gemeenten. Doel van het onderzoek was ook aanbevelingen te doen aan gemeenten voor een effectievere uitvoering. In overleg met de VNG worden die adviezen in 2005 gepresenteerd.

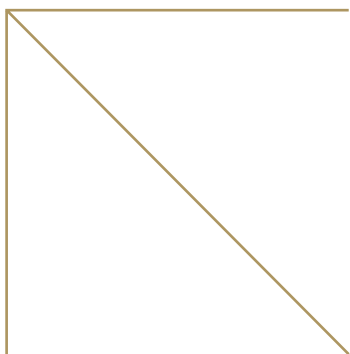
2.21 Vrijplaatsen

Vrijplaatsen zijn plekken waar handhavers vaak liever niet alleen kwamen. Of zich helemaal niet meer lieten zien. Naar aanleiding van het ME-optreden op woonwagencentrum Vinkenlag in Maastricht is op initiatief van de minister van Financiën een interdepartementale werkgroep Vrijplaatsen gestart, waaraan de VROM-Inspectie deelneemt. Doel is het toezicht op vrijplaatsen normaal uit te kunnen voeren. De VROM- Inlichtingen en Opsporingsdienst is bijvoorbeeld betrokken bij de controle op huursubsidiefraude.

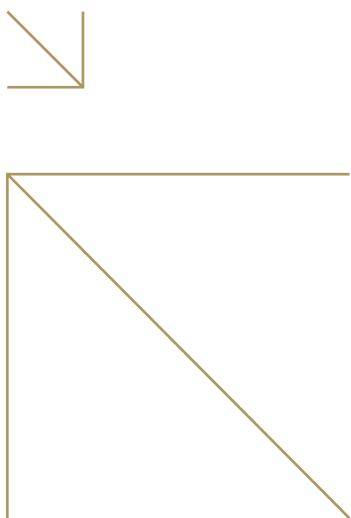
De gemeenten krijgen in 2005 een overzicht van de steun die de departementen kunnen geven. Ook komt er een speciale website met best-practices en contactadressen.

2.22 Verder in 2005

Vanuit de wetenschap dat met name de naleving op het gebied van externe veiligheid in diverse sectoren onvoldoende is, zal de VROM-Inspectie in 2005 een uitgebreid werkprogramma voor dit onderdeel uitvoeren. Daarbij wordt specifiek gekeken naar de risico's voor de burger. Controles zijn bijvoorbeeld voorzien op

het gebied van vuurwerk, het Besluit risico's zware ongevallen, munitieopslag en kwaliteit bouwproducten. Mede vanuit instrumenten als de VROM-publieksagenda zal van de VROM-Inspectie een bijdrage worden gevraagd aan het oplossen van leefproblemen in de grote steden, integratie- en segregatiekwesties en woonfraude.

handhavers helpen handhavers helpen veiligheid hand
vers helpen burgers helpen handhavers helpen gezond
heid handhavers helpen bedrijven helpen handhavers h
pen duurzaamheid handhavers helpen handhavers help
veiligheid handhavers helpen burgers helpen handhave
helpen gezondheid handhavers helpen bedrijven helpe

Het toezicht bij een chemisch bedrijf is zeer specifiek

Bedrijven

In 2004 is vanwege het grote risico en de geringe naleving extra aandacht besteed aan naleving van het Vuurwerkbesluit, het Besluit risico's zware ongevallen, de Kernenergiewet en het Asbestverwijderingsbesluit. Een eerste stap is gezet in de uitvoering van concerttoezicht. In deze vorm van toezicht worden alle onderdelen van één grote onderneming gelijktijdig doorgelicht.

Detectie radioactief schroot mag (nog) beter

Detectiepoorten sporen radioactiviteit in metaal op. Maar dan moeten die poorten wel deskundig gebruikt worden. En als er besmet schroot wordt aangetroffen, is het ook de bedoeling dit te melden. Het aantal meldingen bij de VROM-Inspectie groeit explosief. Maar de naleving van regels voor detectie moet en kan nog veel beter.

Het toezicht op de naleving van het Besluit detectie radioactief schroot is gegoten in fysieke controles op schrootverwerkende bedrijven. 'Die circa 500 bedrijven zijn in 2002 in kaart gebracht. Daarbij is gekeken voor wie de nieuwe regelgeving per 1 januari 2003 ging gelden', legt Albert Klingenberg van de VROM-Inspectie uit. Het Besluit is gebaseerd op de Kernenergiewet en is nu van toepassing op bedrijven die jaarlijks meer dan een vooraf vastgestelde hoeveelheid van bepaalde soorten schroot verhandelen. 'Het gaat daarbij om bedrijven die ongewild in aanraking komen met radioactief besmet materiaal. Schroot-bedrijven willen immers liever geen metaal met een radioactieve bron erin.'

In 2004 had de VROM-Inspectie honderd bedrijfscontroles gepland. Daarvan hebben projectleider Miriam Tijsmans en haar collega's er 75 gedaan. Dat de honderd niet zijn gehaald komt vooral door de toename van de meldingen van incidenten.

Dat is overigens een goed teken voor de naleving want bedrijven worden juist geacht incidenten te melden. Tijsmans: 'Als een bedrijf melding doet, ligt de afhandeling daarvan bij de VROM-Inspectie. Voor 2004 rekenden we op 300 meldingen, maar het zijn er 470 geworden.' Ongeveer driekwart van die meldingen ging over radioactief besmet schroot.

De gehele controle en reactie op incidentmeldingen gebeurt vanuit het Inspectiekantoor in Rotterdam. Klingenberg: 'We willen bij de Kernenergiewet versnippering van deskundigheid voorkomen.' De Inspectie hoeft echter niet bij iedere melding 'uit te rukken'. 'Op basis van je ervaring kun je de aard van de melding inschatten', zegt Tijsmans. 'Valt je daaraan iets bijzonders op, dan ga je er meteen heen. Het doel blijft uiteindelijk om radioactief schroot snel en zeker uit de afvalstroom te halen en op de juiste manier te laten verwerken.'

Veel schrootbedrijven hebben inmiddels wel de verplichte detectieapparatuur aangeschaft, maar beschikken nog niet altijd over de vereiste kennis. 'Ook de financiële zekerheid die het besluit voorschrijft is er vaak niet', zegt Tijsmans. 'Die zekerheid bedraagt € 110.000,- en is een garantstelling voor de

kosten bij verwijdering van besmet schroot door de overheid.' Toch is het nalevingsbeeld in 2004 beter dan in 2003. Weliswaar hebben nog niet alle bedrijven de financiële zekerheid en eigen deskundigheid geregeld, het gaat wel de goede kant op. Dat er in 2004 veel meer is gemeld dan verwacht is een indicatie van de bewustwording van deze branche.

Kassa

Naar aanleiding van de incidentmeldingen is drie keer een dwangsom geïnd. 'Er zijn zes processen-verbaal opgemaakt en we hebben ook tien keer een voornemen tot het opleggen van een dwangsom uit doen gaan', zegt Klingenberg. 'Als bedrijven weigerden maatregelen te nemen, is de dwangsom daadwerkelijk geïnd, waarbij het om tienduizenden euro's tot zelfs honderdduizend euro per keer gaat.'

De ervaring van Klingenberg is ook dat handhaving sommige bedrijven pas echt raakt als het ze geld gaat kosten. 'Eén keer zijn zelfs bedreigingen geuit bij het opmaken van het proces-verbaal, maar ook telefonisch wordt de collega's soms het nodige te verstaan gegeven. Die bedrijven bezoeken we dus alleen nog samen met de politie.'

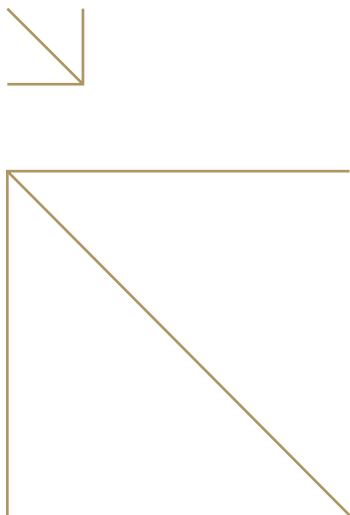
Onder de 75 controles waren er 24 in samenwerking met de handhavingspartners in Zuid-Holland en Zeeland. 'We deden de controle Kernenergiewet en Wet milieubeheer gezamenlijk. De afhandeling van overtredingen is door de diensten zelf gedaan. De gezamenlijke inspecties zijn goed gevallen bij de bezochte bedrijven.'

Metten en melden

Natuurlijk, metten is één en melden is twee, beseffen Klingenberg en Tijsmans. 'Je hebt er geen goed zicht op of bedrijven aan hun meldingsplicht voldoen als hun detectieapparatuur afgaat. We hebben bij een paar bedrijven ook best vermoedens dat ze wel metten, maar niet melden', erkent Tijsmans. 'Vaak zetten bedrijven, ongeacht de regelgeving, toch een detectiepoort neer, zodat ze het in ieder geval zélf weten wanneer er besmet schroot binnenkomt.'

Aan de andere kant ervaren de inspecteurs in Rotterdam dat er ook plichtsgetrouwe bedrijven tussen zitten. 'Van eentje hebben we de indruk dat hij echt alles meldt, tot wel honderd keer per jaar', zegt de projectleider. 'Daarmee proberen we nu tot een oplossing te komen om voor hen én ons de toezichtlast te verminderen door de afhandeling simpeler te maken.'

In 2003 besloot VROM-staatssecretaris Pieter van Geel een aan-

tal aspecten uit het besluit niet te handhaven. 'Daarbij gaat het om de technische eisen aan apparatuur en om de registratie van metingen', schetst Klingenberg. 'Het probleem zit 'm daarbij in de regelgeving, niet in het toezicht. We kiezen er daarom voor niet nog scherper te handhaven, want dat lost niets op. Eerst moeten de regels worden aangepast.'

Sein op rood

De afgelopen jaren is enkele malen schroot met resten uranium uit Irak, via Jordanië en Turkije aangetroffen in Nederland. 'Dan gaan alle seinen op rood', zegt Klingenberg. 'Waar komt het vandaan, is het natuurlijk, is het verrijkt uranium of bestraald uranium? Dat soort vragen moeten eerst worden beantwoord. Wat betreft handhaving richting de betrokken schrootbedrijven is de aanpak vergelijkbaar met andere meldingen, maar er is wel een veel uitgebreidere interne rapportage tot aan de staatssecretaris en de Tweede Kamer.'

Soms gaat het om restanten van procesinstallaties. 'Daarbij zijn we natuurlijk extra alert. In een aantal gevallen is aangetoond dat het om installaties ging die al bekend waren uit de eerste Golfoorlog', weet Klingenberg. 'De val van het regime van Saddam Hoessein heeft de weg vrijgemaakt voor de export en handel. Dan kunnen ze ook wel eens terecht komen bij de grote Nederlandse handelaren die via inkoopcontracten uit de hele wereld schroot importeren en klaarmaken voor hergebruik.'

Strategie

Mede gelet op het grote aantal incidentmeldingen uit 2004 is de planning voor 2005 wat betreft bedrijfscontroles bijgesteld. 'Gebleken is dat je bij steekproeven tijdens die controles over het algemeen weinig besmet schroot vindt. Bovendien zal een groot deel in 2005 hercontroles zijn en die brengen meer werk met zich mee', zegt Tijsmans.

In het kader van terrorismebestrijding zijn sinds maart 2004 vier detectiepoorten in gebruik genomen in de Rotterdamse haven. De bediening daarvan is in handen van de douane. De VROM-Inspectie levert deskundigheid bij bijzondere meldingen. 'Er zijn al vele alarmeringen geweest die de Douane zelf heeft afgehandeld. Wij zijn er een keer of tien bijgeroepen', vertelt Albert Klingenberg. 'Een enkele keer is iets bijzonders gevonden.' Voor de bijstand van de zogenoemde Zalmpoortjes is 24 uur per dag een Inspectie-medewerker beschikbaar met meetapparatuur in de auto.'

3.1 Opheffen tegenstrijdige handhaving

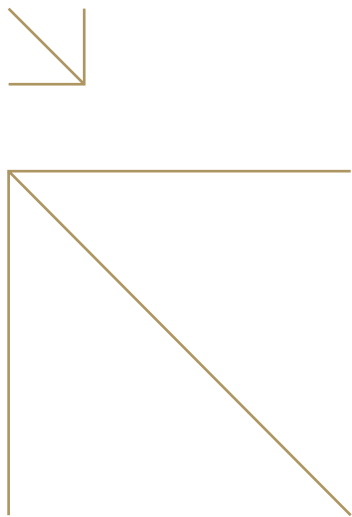
Het Ministerie van Economische Zaken inventariseerde in 2003 via het Meldpunt Strijdige Regels of ondernemers te maken hebben met tegenstrijdige regelgeving en zo ja hoeveel last ze daar van ondervinden. Na het screenen van bijna 800 meldingen bleken de regels doorgaans niet strijdig met elkaar. De strijdigheid ontstaat veelal door verschillende interpretaties van de wetten door diverse gemeentelijke diensten en Inspecties. Ook zijn misverstanden te wijten aan te weinig afstemming tussen de vergunningverleners en handhavers.

Vanuit het Ministerie van Economische Zaken is daarom in 2004 gestart met een inventarisatie van de praktische knelpunten in onder andere de horeca, de metaalindustrie, verblijfsrecreatie, monumentenzorg, voedseldetailhandel en kinderopvang. Vanuit tien gemeenten is in tien werkgroepen met vertegenwoordigers van het bevoegd gezag en het bedrijfsleven gekeken naar de praktische tegenstellingen tussen handhavers.

De VROM-Inspectie heeft deelgenomen aan de werkgroep horecaregelgeving in Arnhem, metaalindustrie in Emmen en verblijfsrecreatie in Horst aan de Maas. De werkgroepen richten zich allereerst op de knelpunten in het toezicht die kunnen worden opgelost zonder verandering van wetten en regels. De deelnemers van de werkgroep waren gezamenlijk verantwoordelijk voor het vinden van oplossingen en gaan voor een zo goed mogelijk en collectief resultaat. Van alle drie de werkgroepen zijn de rapportages inmiddels gereed en is gestart met uitvoering van de adviezen.

Het onderzoek naar horecaregelgeving in Arnhem leverde 72 knelpunten op. Acht regels bleken werkelijk tegenstrijdig, door verschillen tussen Europese en Nederlandse wetgeving. Voor alle overige knelpunten heeft de werkgroep in Arnhem een oplossing gevonden. In samenwerking met Koninklijk Horeca Nederland en de gemeente Arnhem wordt bijvoorbeeld gewerkt aan een 'horecawijzer'. De beknopte wijzer biedt op hoofdlijnen informatie over alle gemeentelijke regelingen die voor horeca-ondernemers van belang zijn, plus een overzicht met aandachtspunten. Deze aandachtspunten zijn ook leidend voor de toezichthouder.

Eenzelfde hulpmiddel (maar dan met de naam 'Recreatiewijzer') is in de maak voor verblijfsrecreatie. In Horst aan de Maas werden maar liefst 33 knelpunten benoemd waar door eenduidige afspraken duidelijker en daardoor eerlijker toezicht kan worden gerealiseerd.

In de werkgroep Strijdige Regels Metaal Emmen is geconcludeerd dat 'verkokering' in de vergunningverlening en in het toezicht leidt tot overbodige detaildiscussies. De VROM-Inspectie heeft zich met een convenant bereid getoond in 2005 mee te blijven helpen aan het structureel wegwerken van tegenstrijdig toezicht in horeca- en verblijfsrecreatiebedrijven.

3.2 Concernonderzoek afvalbedrijf

In 2003 is in het kader van het tweedelijntoezicht gestart met een voor de VROM-Inspectie nieuwe vorm van ketentoezicht: concernhandhaving. Bij concernhandhaving wordt een bedrijf dat diverse schakels in een productie- of afvalketen omspant op diverse onderdelen tegelijkertijd onderzocht. Het eerste onderzoek is gedaan bij een van de vijf grootste afvalconcerns in Nederland.

Over provincie- en landsgrenzen heen zijn de zestig vestigingen en tientallen activiteiten van deze onderneming in beeld gebracht. Daarnaast zijn de afgifte- en ontvangstgegevens van de vestigingen gecontroleerd om te kunnen vaststellen of de interne en externe administratie van afvalstromen deugdelijk is. Voor de controles werden enkele afvalstromen geselecteerd. Bij het bedrijfsafval is gekozen voor bouw- en sloopafval en bij het gevaarlijk afval ging de aandacht uit naar oplosmiddelen en oliehoudende afvalstoffen.

Door concerntoezicht ontstaat, naast een gedegen indruk van het nalevingniveau in de verschillende bedrijfsonderdelen, ook een landelijk beeld van de kwaliteit van de vergunningverlening en van het toezicht door provincies en gemeenten.

Het experiment met concerntoezicht was mede bedoeld om een goede onderzoeksmethode te ontwikkelen. Die opzet is geslaagd. Ketentoezicht binnen één concern blijkt vooral een meerwaarde te hebben omdat deze controle doorgaat waar gemeenten en provincies gedwongen zijn zich te beperken tot het niveau van inrichtingen. Via concerntoezicht kan een toezichthouder dieper graven.

In dit onderzoek is duidelijk gebleken dat nationale afvalconcerns grootschalig, professioneel en landelijk opereren. Deze bedrijfstak was bovendien veel sterker internationaal georiënteerd dan gedacht. Daarom is besloten om in 2005 de mogelijkheden te onderzoeken om een internationaal project concernhandhaving te initiëren binnen de Europese Unie. Tevens is eind 2004 een tweede concernonderzoek gestart.

In het onderzoek bleek dat de kennisgevingen voor in- en uit-

voer van afvalstoffen veelal niet aansluiten bij de vergunde bedrijfsactiviteiten in het kader van de Wet milieubeheer. Dit vereist een betere afstemming tussen VROM en Gedeputeerde Staten.

Tevens bleken door het concern ingebrachte, eenduidige procedures niet in alle provincies gelijk te worden beoordeeld en behandeld. Aangezien dat onwenselijk is - acceptatie- en verwerkingscriteria voor afval zijn geen lokale omgevingsfactoren die in de milieuvergunningen moeten worden afgewogen - heeft de VROM-Inspectie ten aanzien van de inrichtingen van het onderzochte concern het initiatief genomen om zorg te dragen voor landelijke uniformiteit. Op deze manier kunnen de bevoegde gezagen voor dit onderdeel tot eenzelfde beoordeling komen. Dit beperkt de administratieve lasten van het bedrijf en het bevordert een eerlijke vergunningverlening en handhaving.

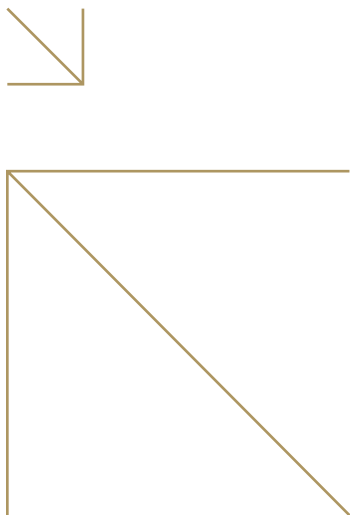
Autosloopterrein

De regionale politie informeerde de VROM-Inspectie over diverse overtredingen op een voormalig terrein van een autosloper in Hoorn: opslag van afvalstoffen, illegale bouwwerken en gebruik van het terrein in strijd met het bestemmingsplan. De gemeente treedt al jaren niet op. Bij navraag wijzen de gemeentelijke afdelingen naar elkaar. De VROM-Inspectie vraagt daarom in het bestuurlijk overleg met deze gemeente het ongewenste gebruik van het terrein voortvarend ongedaan te maken. De provincie Noord-Holland wordt gevraagd op te treden tegen overtredingen van de Wet bodembescherming. Daarop volgt actie van de gemeente. Inmiddels is het terrein grotendeels opgeruimd.

3.3 Bodemassen op de korrel

Een in 2003 gestart onderzoek naar de toepassing van bodemassen van afvalverbrandinginrichtingen (AVI's) en puingranulaat in relatief nieuwe infrastructurele werken is in 2004 afgerond. Het onderzoek is een vervolg op in 2002 uitgevoerd onderzoek (In slak en as) en de toezegging van de staatssecretaris van VROM dat de VROM-Inspectie alle bodemassen van afvalverbrandinginrichtingen die na de inwerkingtreding van het Bouwstoffenbesluit in infrastructurele werken zijn toegepast, zal (laten) onderzoeken om zonodig de aanleg, het beheer en de duurzaamheid van deze werken te verbeteren.

De drie gecontroleerde infrastructurele werken met AVI-

bodemassen voldoen niet aan verschillende toepassingsvoorwaarden uit het Bouwstoffenbesluit. Uit het onderzoek blijkt ook dat er bij gemeenten, provincies en Rijksoverheid geen overzicht is van werken waar deze bodemassen en menggranulaat zijn toegepast. De bevoegde overheden (doorgaans gemeenten) houden onvoldoende toezicht op de toepassing van bodemassen en menggranulaat in werken. Het toetsen van grootschalige werken aan het huidige Bouwstoffenbesluit blijkt in de praktijk zeer ingewikkeld.

Het rapport 'Op de korrel' (oktober 2004, VROM 4192) is de weerslag van het onderzoek. Daarin staan ook uitgebreide aanbevelingen voor de verbetering van de uitvoerbaarheid en handhaafbaarheid van het Bouwstoffenbesluit. Deze zijn door de VROM-Inspectie in het herzieningstraject van het Bouwstoffenbesluit ingebracht. De herziening zal leiden tot een geheel vernieuwd, vereenvoudigd besluit dat naar verwachting in 2007 in werking zal treden.

3.4 Risicoanalyse afvalstromen

Naast het onderzoek naar verwerking van bodemassen zijn op basis van het 'Visiedocument Ketenhandhaving' ketens geselecteerd via risicoanalyses voor 34 afvalstromen. Bij deze risicoanalyses is een ketenbenadering gevolgd: de afvalstof wordt van ontstaan via be- en verwerking tot en met nuttige toepassing en verwijdering (verbranden of storten) beschouwd. Op basis van deze risicoanalyses wordt voor de ketens van afvalstoffen de prioriteit voor ketenhandhaving vastgesteld. De analyses worden gebruikt bij het kiezen van ketenhandhavingprojecten en voor prioriteiten op het gebied van afvalstoffen. In 2005 worden soortgelijke analyses gemaakt voor de gebieden gevaarlijke stoffen en veiligheid.

3.5 Besluit risico's zware ongevallen (Brzo)

Samen met Sociale Zaken en Werkgelegenheid en Binnenlandse Zaken is de werking van het Besluit risico's zware ongevallen uit 1999 (Brzo '99) onderzocht. Daarnaast is de uitvoering van deze controles door provincies en gemeenten beoordeeld. Bij 51 gemeenten is onderzoek gedaan naar het gemeentelijk toezicht op PBZO-bedrijven (Preventie Beleid Zware Ongevallen). Deze 51 gemeenten houden toezicht op 71 bedrijven met een verplichting in dit kader. De belangrijkste taken voor gemeenten zijn het opstellen van een inspectieprogramma, het

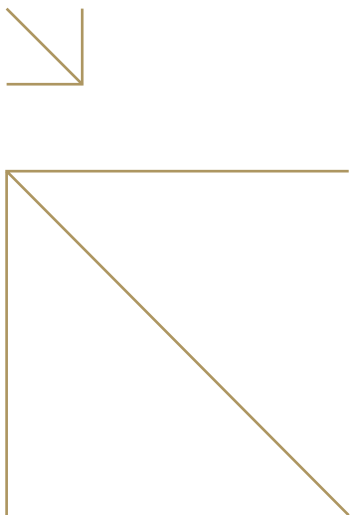
beoordelen van de kennisgeving en de bedrijven controleren. Ruim een kwart van de gecontroleerde gemeenten heeft een inspectieprogramma. Bij 31% van de bedrijven is sinds de start van Besluit risico's zware ongevallen 1999 nog geen controle uitgevoerd. Bij 66% van de bedrijven is na de eerste inspectie niet (tijdig) een hercontrole uitgevoerd.

Nergens was de situatie zo gevaarlijk dat direct ingrijpen noodzakelijk was. Ook de Arbeidsinspectie heeft in 2004 geen bedrijven of bedrijfsonderdelen stilgelegd. Wel hebben beide Inspecties handhavend opgetreden en zijn er naar aanleiding van eerste- en tweedelijns toezicht verbeteringen doorgevoerd. Lastig voor toezichthouders is het stelsel van doelvoorschriften in deze wetgeving. Hoe die verplichtingen moeten worden ingevuld is vaak niet duidelijk, waardoor er zowel bij bedrijven als controleurs interpretatieverschillen ontstaan. Door lokale overheden zijn soms eigen handreikingen en richtlijnen opgesteld, waardoor er ook hier sprake is van versnippering en een extra belasting van de beschikbare capaciteit.

Een conclusie van het onderzoek is dat er veel behoefte bestaat aan een eenduidig toetsingskader. Daarvoor is in 2004 ook een gezamenlijk project gestart met alle betrokken organisaties en het bedrijfsleven.

3.6 Veiligheid Chemelot

Naar aanleiding van een dodelijk ongeval in april 2003 op het Chemelot-terrein van DSM en Sabic in Geleen heeft de provincie gerichtere en intensievere veiligheidscontroles aangekondigd. Na onderzoek van de provincie Limburg, de gemeente Sittard-Geleen en de Arbeidsinspectie is komen vast te staan dat het veiligheidsbeheer op Chemelot onvoldoende is geweest. Aan DSM is vervolgens opgedragen uiterlijk 1 april 2004 een plan van aanpak voor beter intern toezicht gereed te hebben. Op verzoek van de VROM-Inspectie heeft DSM haar veiligheidsbeheer extern laten doorlichten. TNO heeft deze audit uitgevoerd en ook daaruit blijkt dat er bij DSM in Geleen weliswaar uitgebreide, complete veiligheidssystemen bestaan, maar dat het personeel zich lang niet altijd aan de regels hield. TNO concludeert dat de procedures op veiligheidsgebied bij DSM wel in orde zijn, maar dat het vooral schort aan de veiligheidscultuur. Op basis van deze bevindingen heeft DSM een plan gemaakt voor verbetering van de veiligheidscultuur. Dat plan is zeer positief ontvangen door de Arbeidsinspectie, de provincie Limburg en de VROM-Inspectie. De provincie ziet toe op de uitvoering van het verbeterplan.

3.7 Veilig galvaniseren

Galvaniseerbedrijven vormen een potentieel gevaar voor de omgeving en het milieu vanwege het gebruik van toxische of corrosieve chemicaliën in veelal open baden. Daarom is een landelijk onderzoek gedaan naar de externe veiligheid in deze branche.

Met name bedrijven waar bij calamiteiten blauwzuurgas kan ontstaan, zijn een risicofactor. Op grond van een risico-inventarisatie zijn zeventien bedrijven gecontroleerd. Bij vijf bedrijven is in samenwerking met het Centrum voor Externe veiligheid van het RIVM een kwantitatieve risicoanalyse uitgevoerd. De eerste resultaten wijzen erop dat er waarschijnlijk bij twee bedrijven sprake is van een overschrijding van grenswaarden voor het plaatsgebonden risico. Daarnaast blijkt een groot deel van de vergunningen verouderd en zijn veel voorschriften niet toegespitst op de praktijk. Tien galvaniseerders hebben voorschriften uit de Wet milieubeheer overtreden. Gemeenten is gevraagd om deze tekortkomingen aan te pakken.

3.8 Zuivelfabrieken

In 2003 en 2004 is een beperkt eerstelijnsbrancheonderzoek uitgevoerd naar zuivelfabrieken. De Wet milieugevaarlijke stoffen en de Bestrijdingsmiddelenwet worden goed nageleefd. Bij de Waterleidingwet en het Waterleidingbesluit werden bij drie bedrijven enige overtredingen geconstateerd.

De oplag van gevaarlijke stoffen geeft een ander beeld. Vier bedrijven melden in hun door het bevoegde gezag gevalideerde milieujaarverslag aan de richtlijn CPR 15-1 te voldoen, maar dat bleek in de praktijk niet zo te zijn. Op onderdelen is het toezicht onvolledig. Daarnaast zijn bestemmingsplannen veelal verouderd of ontoereikend om ruimtelijke ontwikkelingen op bedrijfslocaties in te dammen.

3.9 Ozonafbrekers

Halonen zijn gasvormige blusmiddelen die vooral gebruikt worden bij het blussen van elektrische en elektronische apparatuur. Halonen zijn nauwelijks giftig voor mens en dier, maar ze breken wel de ozonlaag af. Daarom geldt vanaf 1 januari 2004 een verbod op het gebruik van deze stoffen in handbrandblussers en brandblusinstallaties.

In voorgaande jaren zijn bedrijven en brandweerkorpsen in

overleg met de brancheorganisatie van brandtechnische installatiebedrijven uitgebreid geïnformeerd over het verbod. Bij vier inzamelaars kon men tot 1 januari 2004 halonen inleveren tegen een veel hoger bedrag dan de marktprijs.

De voorlichting resulteerde op 31 maart 2004 in een themadag halon voor alle betrokkenen uit de scheepvaart. Met de Scheepvaartinspectie is afgesproken dat zij de VROM-Inspectie informeert als bij een controle aan boord van schepen halon wordt aangetroffen.

In 2004 zijn circa 120 bedrijven gecontroleerd waarbij in elf gevallen proces-verbaal is opgemaakt in verband met het nog in werking hebben van een blusgasinstallatie met halon. In elf gevallen is bovendien een dwangsomprocedure gestart om te zorgen dat de installaties zo snel mogelijk (zouden) worden ontmanteld en de halon verwijderd.

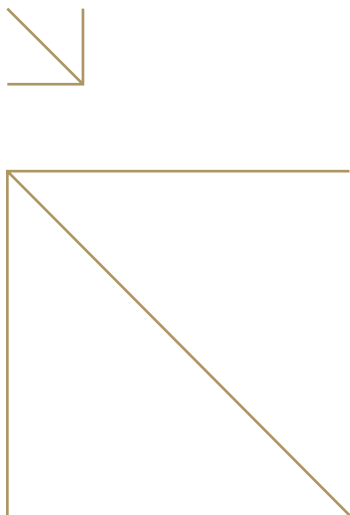
Bedrijven waar volgens de brancheorganisatie nog halon aanwezig is hebben in oktober 2004 een brief gekregen van de VROM-Inspectie. Deze actie resulteerde de laatste twee maanden van het jaar in een forse afvoer van resterend halon. De verwachting is dat alle blusgasinstallaties van Nederlandse bedrijven in 2005 halonvrij zullen zijn.

3.10 Controle vulstations

Bij 32 vulstations voor gasflessen met propaan of butaan is nagegaan of de milieu- en veiligheidsregels worden nageleefd. Bij 26 bedrijven was dat niet het geval en bij de helft van de stations zijn zelfs zware overtredingen geconstateerd. Drie keer was het risico onaanvaardbaar en is betrokken gemeenten gevraagd meteen in te grijpen. De VROM-Inspectie gaat, in samenwerking met de branchevereniging Vereniging Vloeibaar Gas, in 2005 onderzoeken wat er gedaan moet worden om het naleefgedrag in deze branche structureel te verbeteren.

3.11 Zwavel in brandstof

Omdat er nog veel zeeschepen zijn die brandstof met een te hoog zwavelgehalte verstoken, was het voornemen om in 2004 te starten met internationaal toezicht samen met buurlanden. In een door de VROM-Inspectie gehouden bijeenkomst met collega's uit België en Duitsland bleek echter dat de buurlanden op zee niet of nauwelijks toezicht houden op het Besluit zwavelgehalte brandstoffen. De Inspecties zijn daar ook (nog) niet op toegerust. Om binnen de EU meer aandacht te vragen voor de

mogelijkheden van internationaal toezicht op deze internationale sector is een praktijkexcursie gehouden voor de betrokken EU-commissie.

Samen met het Korps Landelijke Politie Diensten zijn 71 brandstofmonsters genomen op zeeschepen. Bij 38% was er sprake van te veel zwavel. In 2003 was dat bij 40% van de monsters het geval. Tegen de overtreders is proces-verbaal opgemaakt.

3.12 Bestrijdingsmiddelen

Bij negen bedrijven waar importproducten zijn afgeleverd die eerder waren bewerkt met methylbromide, de zogenoemde gassing, is gecontroleerd of er restanten van gasvormige bestrijdingsmiddelen waren achtergebleven. Begin 2005 zal samen met de Arbeidsinspectie de naleving van de Wet milieu-gevaarlijke stoffen en de Arbeidsomstandighedenwet worden gecontroleerd. Aanvullende regels moeten dan ook zorgen voor een effectievere controle. Bij gassing in Nederland kan worden geconcludeerd dat de naleving van de regels sterk is verbeterd.

3.13 Signaal: paddestoelen

De gemeenten Maasdriel, Boekel en Horst aan de Maas vormen de bakermat van de Nederlandse champignonteelt. In deze teelt worden regelmatig bestrijdingsmiddelen toegepast die vaak achterblijven in restafval als champost en champignonvoetjes.

Champost is uitgewerkte compost en mag op basis van het Besluit kwaliteit en gebruik overige organische meststoffen op landbouwgronden worden toegepast. De voetjes zijn het onderste deel van het steeltje van de champignon met worteltjes en restanten aarde. Dit product wordt aangemerkt als afval en moet worden afgevoerd naar een erkende afvalverwerker. Gemeenten worden geacht toezicht te houden op legale afvoer van het teeltafval. Maasdriel heeft de telers in deze gemeente begin 2004 schriftelijk gewezen op de plicht de champignonvoetjes op de juiste wijze af te voeren en controles aangekondigd.

De provincie Gelderland en de VROM-Inspectie kregen signalen dat die controles uitbleven en dat het illegaal mengen nog regelmatig voorkwam. Daarom hebben provincie en Inspectie bij de gemeente aangedrongen op concrete actie. De gemeente Maasdriel heeft in de tweede helft van 2004 27 bedrijven gecon-

troleerd. Bij veel bedrijven werden de champignonvoetjes niet afgeleverd bij een erkende afvalverwerker. Om geen verschil in het gemeentelijk toezicht te laten ontstaan heeft de VROM-Inspectie andere betrokken gemeenten ook gevraagd deze bedrijven te gaan controleren. Dat is nog niet gebeurd.

Wasstraten

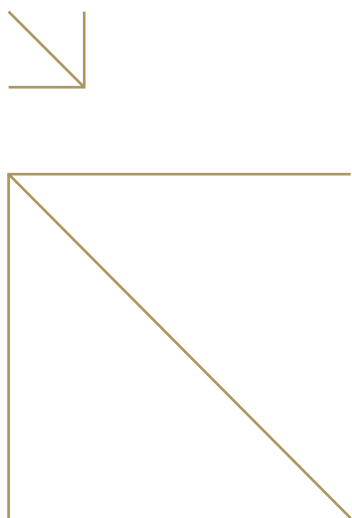
De VROM-Inspectie kreeg tips dat de wasmiddelen die in autowasstraten worden gebruikt niet voorzien waren van de juiste veiligheidsinformatiebladen en verkeerd waren geëtiketteerd. Dat zou gebeuren om te voorkomen dat er zwaardere eisen worden gesteld aan de opslag van deze wasmiddelen.

Er zijn vijf autowasstraten en vijf importeurs van deze producten gecontroleerd. Van de wasmiddelen zijn dertig monsters genomen die door de Voedsel en WarenAutoriteit zijn onderzocht. Het onderzoek was eind 2004 nog niet afgerond. Zeker is wel dat enkele importeurs in overtreding zijn. Tegen deze bedrijven wordt proces-verbaal opgemaakt.

Tijdens de controles van de autowasstraten konden de Inspecteurs zich niet aan de indruk onttrekken dat er wordt geknoeid met grondwater. Grote wasstraten gebruiken veel grondwater dat vaak wordt onttrokken uit een aantal bronnen. Door bronnen te verzwijgen wordt er geld bespaard. In 2005 zal worden onderzocht of er sprake is van dergelijke overtredingen.

3.14 PCB's in transformatoren

Giftige en moeilijke afbreekbare Polychloorbifenylen (PCB's) zijn verwerkt in transformatoren. VROM wil PCB's uitbannen en daarom zijn in 2003 zijn 115.000 transformatoren van energiebedrijven gecontroleerd op de aanwezigheid van PCB's. Zonodig zijn de transformatoren gereinigd of geheel verwijderd. In 2004 was het toezicht op de verwijdering van PCB's gericht op transformatoren en condensatoren van bedrijven en instellingen. Daarom is nagegaan waar mogelijk de transformatoren met PCB staan en hoe groot het probleem is. Aan energiebedrijven is gevraagd door te geven welke klanten eigen transformatoren hebben. Het vergaren van die informatie heeft veel tijd gevegd. In november 2004 kon een steekproef worden uitgevoerd bij 160 bedrijven. Op basis van die steekproef zal worden bepaald welke acties verder nodig zijn.

3.15 Cadmiumbesluit

Nederlandse fabrikanten van kunststoffen verwerken nog nauwelijks het giftige en niet afbreekbare cadmium in hun producten. De naleving in eigen land is enorm verbeterd. Dat geldt niet voor de productie van plastics en andere producten uit Aziatische landen. Importeurs van producten met een te hoog gehalte aan cadmium overtreden de wet.

Bij de handhaving van het Cadmiumbesluit werken de VROM-Inspectie en de Douane samen. Uit de analyses van monsters die zijn genomen door de Douane bij de aangifte van importgoederen, blijkt dat ongeveer 20% van de importeurs in overtreding is. Dit getal is al jaren stabiel. Als de Douane overtredingen meldt, dan treedt de VROM-Inspectie bestuursrechtelijk op.

Scoubidou

Een rage van felgekleurde Scoubidou-touwtjes resulteerde in publiciteit rond mogelijke giftigheid van dit speelgoed. Er zijn 50 monsters geanalyseerd. De touwtjes waren afkomstig van verschillende producenten en werden door verschillende verkooporganisaties in de handel gebracht. Een grote Nederlandse winkelketen heeft een proces-verbaal gekregen wegens een te hoog cadmiumgehalte; de betreffende touwtjes zijn uit de handel gehaald.

3.16 GGO's binnen

Academische ziekenhuizen, hogescholen en universiteiten voeren onderzoek uit naar of met Genetisch Gemodificeerde Organismen (GGO's). De VROM-Inspectie heeft in 2004 ruim zestig bedrijven en instellingen bezocht die met GGO's werken. Er is vooral gecontroleerd bij nieuwe vergunninghouders, bij bedrijven die een nieuwe Biologische Veiligheidsfunctionaris hadden aangesteld en instellingen die naar aanleiding van eerdere controles nadere aandacht vergden.

De naleving van de regelgeving voor Ingeperkt Gebruik van GGO's is over het algemeen goed. Drie keer is proces-verbaal opgemaakt. Deze overtredingen zijn door het Openbaar Ministerie met een transactie afgedaan.

Bij onderzoek naar illegale activiteiten valt op dat genetische modificatie ook in het onderwijs een bredere verspreiding krijgt. Relatief eenvoudige laboratoriumproeven worden aangeboden op middelbare scholen. Deze eenvoudige proeven kennen

weinig risico. Een generieke toelating lijkt hiervoor een passend toezichtinstrument.

3.17 GGO's in het veld

Bij de introductie van GGO's in het milieu is in 2004 de interne milieuveiligheidsfunctionaris verplicht gesteld. De invoering van dit interne toezicht is soepel verlopen. De drie vergunninghouders waar genterapie plaatsvindt zijn bezocht. In een enkel geval waren administratieve verbeteringen nodig.

Het aantal veldproeven is in 2004 iets toegenomen. Voor deze proeven zijn vijftig vergunningen verstrekt aan twaalf rechtspersonen. Zeven van de twaalf hebben daadwerkelijk veldproeven gedaan. Het naleefgedrag van deze bedrijven is goed. Er zijn in 2004 veldproeven vernield door actiegroepen. Deze acties vormen een potentieel milieu- en veiligheidsrisico. Met betrokken partijen wordt daarom gesproken over het beter beschermen van de velden. Ook wordt nagegaan of het mogelijk is de locatie waar de proeven worden gedaan niet meer openbaar in de vergunning te vermelden.

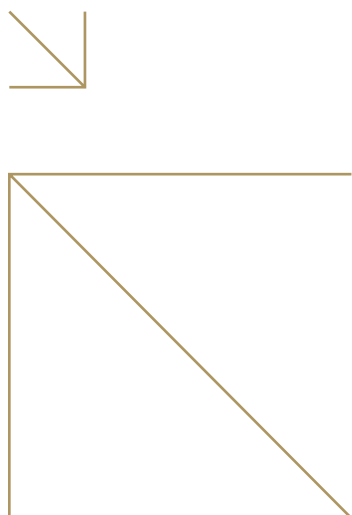
De controle op toelating in de markt vooral gericht op controle van zaaizaden. In samenwerking met het Ministerie van Landbouw en de Nederlandse Algemene Keuringsdienst zijn gewassen gecontroleerd op aanwezigheid van GGO's. In 2004 is op basis van een risicoanalyse gekozen voor komkommer, kool, sla en witlof uit risicolanden als de VS en Zuid-Amerika. In de zestig gecontroleerde zaadpartijen zijn geen GGO's aangetroffen.

Er zijn enkele voorlichtingsbijeenkomsten gehouden voor biologische veiligheidsfunctionarissen en de nieuw ingestelde milieuveiligheidsfunctionarissen. Uitgebreide voorlichting over de wet- en regelgeving is verstrekt aan een aantal geïnteresseerde docenten van middelbare scholen.

Glofish niet gevonden

De VROM-Inspectie heeft samen met de Douane gezocht naar mogelijke importen van genetisch gemodificeerde 'Glofish' uit de Verenigde Staten. Op basis van importgegevens van tropische siervissen is nader onderzoek ingesteld. Een aanwijzing dat de Glofish in Nederland geïmporteerd zou zijn, is niet gevonden.

Figuur 7 Controles asbestregelgeving naar aanleiding van meldingen

Subject	Aantal controles		
	2002	2003	2004
Wegen	40	49	66
Objecten	8	13	12
Bouwwerken	4	10	12
Totaal	52	72	90

Toelichting

Het Besluit asbestwegen is goed bekend bij gemeenten en provincies. De verwachting is dat dit aantal meldingen de komende jaren gelijk blijft. Het aantal bedrijven dat zich bezig houdt met de sloop van objecten (schepen, treinen en dergelijke) is redelijk constant. Het naleefgedrag kan worden verbeterd. Op basis van de tot nu toe uitgevoerde onderzoeken en signalen is vastgesteld dat op het gebied van de uitvoering en handhaving van de asbestregels door met name gemeenten er nog een relatief groot naleeftekort is.

3.18 Controle asbest

Op basis van meldingen en tips worden asbesthoudende wegen, bouwwerken en andere objecten onderzocht. Vooral bij asbestwegen is de VROM-Inspectie sterk afhankelijk van tips. Het opleggen van dwangsommen blijkt doorgaans een probaat hulpmiddel om overtredingen ongedaan te maken of ergere asbestverspreiding te voorkomen.

De meeste van de 66 gecontroleerde wegen zijn verkeersluwe wegen, zoals plattelandswegen, (puin)paden, ontsluitingswegen en erven. Sommige meldingen betreffen meerdere locaties, omdat deze betrekking hadden op (grootschalige) ruilverkavelingsprojecten waarbij op grond van een inventarisatie van potentiële asbestwegen binnen een gemeente verschillende asbestverdachte wegen in beeld zijn gebracht. Van de 66 gecontroleerde asbestverdachte wegen bleken er na onderzoek zes niet als een asbestweg te kunnen worden beschouwd. In 2004 zijn 38 wegen door bestuursrechtelijk interventie van de VROM-Inspectie op kosten van de eigenaar gesaneerd. Bij vijftien wegen loopt nog een onderzoek naar het asbestgehalte of wordt er gewerkt aan een saneringsplan. Elf wegen die in 2004 zijn

ontdekt worden in 2005 aangepakt.

Over het slopen van gebouwen met asbest ontvangt de VROM-Inspectie regelmatig klachten. Drie keer is een strafrechtelijk onderzoek gestart naar asbestverwijderingsbedrijven. Ook is proces-verbaal opgemaakt tegen een bedrijf dat illegaal blauwe asbest had verwerkt in een loods.

De rechtbank heeft hiervoor een boete van € 5000,- opgelegd en 180 uur dienstverlening. Bij het verwerken van de meldingen is regelmatig geconstateerd dat betrokken gemeenten asbestverwijdering bij bouwwerken onvoldoende controleren.

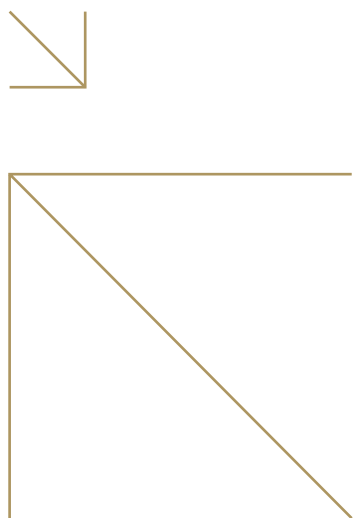
3.19 Asbest in de grond

In 2004 is de sanering van de asbestvervuiling in woonwijk de Hogenkamp in Hof van Twente afgerond. Deze bodemverontreiniging werd veroorzaakt doordat oude sloottracés volgestort waren met het asbestafval. Het eerste bodemonderzoek was echter onvolledig en die vervuiling bleek pas later. De gemeente heeft nu uitgebreid onderzoek gedaan naar de omvang van de vervuiling en samen met de provincie Overijssel en VROM een saneringsplan opgesteld.

De VROM-Inspectie heeft ook enkele gemeenten aangesproken die grond hebben gekocht voor woningbouw waarbij verzuimd was vooraf een (asbest)bodemonderzoek uit te voeren. Het in 2004 door VROM opgestelde Milieuhygiënisch Saneringscriterium Bodem, Protocol Asbest reikte een methode aan waarmee de risico's van bodemverontreiniging bij een bepaald bodemgebruik locatie- en gebiedsspecifiek kunnen worden ingeschat.

3.20 Asbest in de scheepsrevisie

Nadat in 2003 bij een quick scan al was komen vast te staan dat veel scheepswerven geen asbestverwerkingsprocedure hebben, zijn twintig scheepsrevisiebedrijven in 2004 uitgebreid gecontroleerd op hun omgang met asbest. Uit de eerste controle-ronde blijkt dat het gros van de scheepsrevisiebedrijven zich nauwelijks bewust is van de risico's van asbest. Bij de meeste bedrijven waren geen asbestdeskundigen aangesteld en procedures voor de verwerking zijn er niet. Een groot deel van het revisiewerk wordt overigens uitgevoerd door onderaannemers. Het onderzoek loopt door tot april 2005.

Figuur 8 Kwantitatieve milieuhandhavingsgegevens eerstelijnstoezicht

	Controles			Overtredingen			Bestuursrecht			Strafrecht		
	2002	2003	2004	2002	2003	2004	2002	2003	2004	2002	2003	2004
Wet milieubeheer/ Wet milieugevaarlijke stoffen	2.106	1.542	2.206	477	358	558	369	301	204	75	92	61
EVOA (afval)	2.956	1.709	2.643	317	353	349	204	165	79	126	201	99
Wet inzake de luchtverontreiniging	118	168	131	24	11	8	-	-	-	10	11	3
Bestrijdingsmiddelenwet	150	180	258	29	99	10	17	13	32	7	9	8
Waterleidingwet	877	868	650	132	68	41	160	43	34	3	9	20
Kernenergiewet	431	563	527	140	203	217	58	200	84	2	8	8
Woningwet (CE-markering)	-	22	36	-	3	10	-	-	10	-	-	-
Totaal	6.638	5.052	6.451	1.119	1.095	1.193	808	722	443	223	330	209

3.21 Verder in 2005

In het overzicht van figuur 8 zijn de acties op basis van maatschappelijke signalen niet meegenomen. Dit betreffen soms onderwerpen waar ook andere dan milieuwetten aan de orde zijn. Het betrof 506 controles waarbij 21 overtredingen zijn geconstateerd, 12 keer bestuursrechtelijk en 6 keer strafrechtelijk is opgetreden.

De naleving van de regelgeving op grond van de Wet milieugevaarlijke stoffen ligt globaal op hetzelfde niveau als in 2003. Onderling zijn er wel verschillen. Het naleefgedrag ten aanzien van GGO's is goed, de regels voor halonen en CFK's worden matig nageleefd. Soms, zoals bij asbestwegen en scheepsrevisiebedrijven, zijn de overtredingen hardnekkig. De naleving van regels voor drinkwater en tegen legionella lijkt in 2004 te zijn verbeterd.

De naleving van de Bestrijdingsmiddelenwet is onder de maat, zowel wat betreft importgassing als bij dierplaagbestrijding. De bedrijven die in Nederland zelf gassing uitvoeren vertonen wel een verbeterd naleefgedrag.

Op grond van de Waterleidingwet geconstateerde overtredingen

leiden niet altijd tot het toepassen van bestuursdwang, omdat in veel gevallen het terstond aanspreken van de overtreder al snel leidt tot het wegnemen van de overtreiding.

Het aantal overtredingen van de Kernenergiewet is vergaand verminderd ten opzichte van voorgaande jaren. Oorzaak hiervan is dat waar in voorgaande jaren overtredingen waren geconstateerd voor het voorhanden hebben van radioactief besmet schroot, inmiddels hiervoor vergunning is verleend.

Een zogenoemde holle weg in Limburg

Overheden

Van afstand houdt de VROM-Inspectie de uitvoering van VROM-regelgeving in het oog. In dit zogenoemde tweedelijns-toezicht wordt vooral gekeken in hoeverre andere overheden zich bekommeren om de uitvoering van wetten op het gebied van milieu, ruimte en wonen. En wat het effect van die uitvoering is. Daarom draait tweedelijns-toezicht niet alleen om controle. Om effectiviteit te genereren wordt veel aandacht besteed aan efficiënte samenwerking en verbetering van het toezicht.

4

Gemeente Moerdijk durft te kiezen

De Brabantse gemeente Moerdijk geeft integrale handhaving handen en voeten. De gemeente heeft een onderbouwde keuze gemaakt welke van de 150 toezichtstaken prioriteit krijgen. Die keuze is in alle openheid gemaakt, dankzij het Moerdijs Afwegingsmodel (MAM). Het in eigen huis ontwikkelde model legt snel en gemakkelijk vast wat de speerpunten van de handhaving zijn. Het model van Moerdijk is zo gebruiksvriendelijk dat het Ministerie van Justitie het in 2005 landelijk verspreidt.

Op de vraag 'waarom valt Moerdijk die eer te beurt?' beginnen Eric Tijssen en Henk de Bruijn te lachen. 'Ach, er is een beetje toeval in het spel', denken het hoofd en de senior medewerker handhaving van de afdeling Vergunning en Handhaving. De kern van het afwegingsmodel is onderkenning van het feit dat niet alle 150 handhavingstaken met dezelfde intensiteit kunnen worden uitgevoerd. En hoewel de West-Brabantse gemeente ruim voorzien is van zware industrie, kunnen gemeentebestuur en burgers toch het accent leggen op 'kleinere' ergernissen, dicht bij huis. Bestrijding van overlast door hondenpoep bijvoorbeeld. Het Moerdijs Afwegingsmodel biedt de mogelijkheid dit soort keuzes objectief en onderbouwd te maken.

De bron van het eigen afwegingsmodel ligt in 1997. Toen ontstond Moerdijk uit de kernen Zevenbergen, Willemstad, Klundert, Standdaarbuiten en Fijnaart. De herindeling was een uitgelezen moment de gemeentelijke organisatie anders in te richten. De burger en ondernemer konden voortaan voor alle vragen terecht bij één loket. Al snel bleek achter het loket ook iets te moeten veranderen. Waarom moest een bedrijf bijvoorbeeld drie verschillende afdelingen nalopen, voordat alle vergunningen waren geregeld? De afdeling Vergunningen en Handhaving werd geformeerd. Vergunningverlening en controle daarvan werden meteen integraal opgepakt. Eric Tijssen en Henk de Bruijn denken terug aan die periode. In het nieuwe gemeentekantoor zaten medewerkers van de voorheen zelfstandige kernen in grote werkruimtes bijeen.

Programmatisch

Na de vuurwerkramp in Enschede en de cafébrand in Volendam startten landelijk initiatieven tot het verbeteren van de handhaving. VROM stimuleerde de professionalisering van de milieuhandhaving en het Ministerie van Justitie begon het project Handhaven op Niveau. Een van de speerpunten in dat project is programmatisch ('cyclisch') handhaven. Moerdijk stuurde de

organisatievorm en het idee achter hun integrale werkwijze in voor een prijsvraag en won een stimuleringsprijs. Tijdens een workshop voor de winnaars, waar Tijssen en De Bruijn aan deelnamen, ontstond de eerste versie van een risicoanalyse van wat later kortweg MAM zou heten. Terug in Moerdijk liet het idee hen niet los. Tijssen gooide een balletje op bij de toenmalig wethouder. 'Als je het bestuur niet mee krijgt dan heeft het weinig zin.' De bestuurder werd enthousiast en de Moerdijsers stortten zich op het verfijnen van het afwegingsmodel.

Ervaring

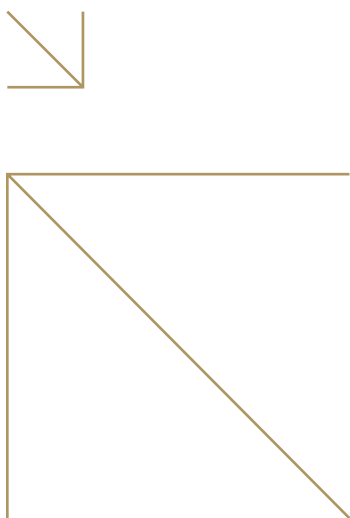
De jaarlijkse Moerdijkse werkvoorraad bestaat uit 2300 vergunningaanvragen, 3200 controles, 87 soorten vergunningen en 150 toezichthoudende taken. De Bruijn: 'De keuzes kun je ook maken door je ervaring te laten spreken. Van dat onderbuikgevoel wilden wij juist af. We zochten naar meer objectieve, heldere keuzes.'

Voor alle 150 handhavingstaken zijn kengetallen opgesteld. De bestaande landelijke milieukengetallen zijn soms veranderd. De Bruijn: 'Die kengetallen klopten niet: voor de zwaarste categorie staat 24 uur. Maar dat is exclusief nacontrole en eventuele beroep en bezwaarprocedures bij Raad van State. Wij hebben dat kengetal op 30 uur gezet. Misschien eigenwijs, ja.'

Essentieel voor het afwegingsmodel is ook de deelname van de gemeenteraad. Wie de gemeente doorkruist, ontgaat de rijen aluminiumkleurige opslagsilo's niet. Achter een forse bomerrij blikkieren de buizenstelsels in de zon. Hoge schoorstenen begrenzen strakgeploegde akkers. De fikse rookpluimen geven de windrichting aan. Voor een middelgrote gemeente met 37.000 inwoners heeft Moerdijk opvallend veel zware industrie. In totaal zijn er 150 bedrijven in de zware categorieën. Tachtig daarvan vallen onder gemeentelijk toezicht.

Deze middelzware en zware industrieën krijgen in het MAM echter niet per definitie de meeste aandacht. Tijssen: 'Kijk, wij ambtenaren kunnen perfect technisch uitleggen hoe een prioriteitenlijst eruit moet zien. Als vanzelf rollen daar de zwaardere bedrijven uit. De vraag is of de gemeenteraad, de maatschappij het ook zo ziet. En de raadsleden moeten het uiteindelijk dragen.'

In Moerdijk heeft de commissie fysieke infrastructuur gevraagd om veel aandacht voor het aanpakken van overlast van vuurwerk, bestrijding van hondenpoep, controles van uitstallingen en terrassen en controles op het parkeren van vrachtwagens.

Vier jaar

De zeggenschap van de gemeenteraad houdt niet op bij die ene weg. Het handhavingprogramma heeft een looptijd van vier jaar. Elke gemeenteraad kan eigen prioriteiten bepalen. De Bruijn: 'Bestuurswisselingen zijn het moment om het afwegingsmodel weer opnieuw in te vullen. Een onderwerp als ondergrondse brandstoftanks van particulieren, krijgt bijvoorbeeld een lage prioriteit. Alles wat geregeld moest worden, is hier geregeld. Bovendien heeft Moerdijk geen grondwaterbeschermingsgebieden. Prostitutie, coffeeshops, graffiti: een grote stad is er druk mee, bij ons komt het nauwelijks voor.' Tijssen en De Bruijn 'zagen de bui al hangen' toen in 2003 kwaliteitscriteria voor de milieuhandhaving werden opgesteld. 'Alweer milieu', dachten beiden. 'Voor milieu was en is veel bekend. Juist voor andere handhavingstaken, de gebruiksvergunning, de Algemene Politie Verordening is meer ontwikkeling nodig', meent Tijssen. De Bruijn vult aan: 'Wij vinden dat de kwaliteitscriteria voor de hele afdeling Vergunningen en Handhaving moeten gelden, niet alleen voor milieutaken.'

Cultuurregels

Aan een medewerker van de afdeling worden hoge eisen gesteld. Integraal werken betekent verder kijken dan het eigen specialisme. Dat is niet gemakkelijk, Tijssen en De Bruijn merken het bij sollicitatiegesprekken. 'Eenmaal milieu, altijd milieu. Maar we willen de integrale bril op de neus. Dus als je bouwkundige bent en je ziet tijdens je controle een mogelijke milieuovertreding, dan ga je erop af. Dan leg je geen briefje bij je milieucollega op het bureau.'

De integrale gedachte wordt veel in de praktijk gebracht. Combiteams trekken dan door het buitengebied. De Bruijn: 'Dat is ingedeeld in vijf deelgebieden. Als we elk gebied eenmaal per jaar doorspitten, zijn we in vijf jaar rond.'

De senior en de hoofd van de afdeling zijn ervan overtuigd: de toekomst is integraal. Zie de plannen met de ene VROM-vergunning. Het zelfvertrouwen van de Moerdijkers is zo groot dat zij niet hebben gewacht tot de VROM-Inspectie langs kwam met de vraag 'waar zijn jullie mee bezig'. Ze zijn zelf afgereisd naar het regiokantoor in Eindhoven. 'Daar slikte men even toe we vertelden dat we niet meer automatisch alles doen. Verder was de reactie heel positief.' In het voorjaar van 2005 is Moerdijk aan de beurt voor de gemeentelijke doorlichting voor de VROM-Inspectie. 'Die uitkomst zien we als gratis advies.'

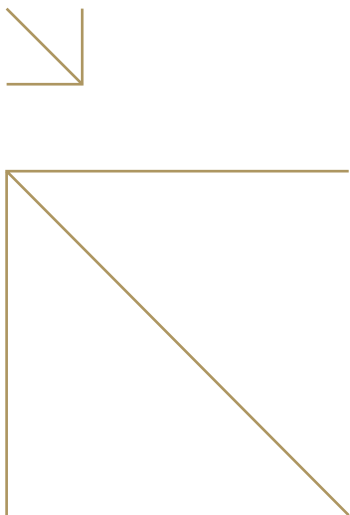
4.1 Integraal toezicht op gemeenten

De VROM-Inspectie houdt toezicht op de uitvoering van VROM-regelgeving door gemeenten. Om de toezichtlast voor de gemeenten te beperken wordt in één onderzoek de uitvoering van een groot deel van de wetten op het gebied van milieu, ruimte en bouwen doorgenomen. Opdracht is gemeenten gemiddeld eens per vier jaar door te lichten. Het onderzoek gaat uit van een noodzakelijke samenhang tussen beleid, programmering en uitvoering. Dit integrale VROM-brede onderzoek is in 2003 ontwikkeld en is per 1 juli 2004 belangrijk verbeterd. In 2004 zijn 123 VROM-brede onderzoeken afgerond, waarvan 97 inclusief het bestuurlijk overleg met het gemeentebestuur. Bij vijf gemeenten gaven de bevindingen uit het algemene VROM-brede onderzoek aanleiding tot een sectoraal diepte-onderzoek. Bij negen gemeenten is vooraf a-select bepaald dat er uitgebreider wordt gekeken naar het onderdeel bouwvergunningen. In afwachting van de Nota Ruimte is waar mogelijk een pas op de plaats gemaakt bij de beoordeling van de uitvoering van het ruimtelijk beleid. Een deel van de gemeenten is daar minder uitgebreid op beoordeeld. Het overzicht van de uitkomsten van de onderzoeken staat in bijlage 2. Die resultaten worden hier kort toegelicht.

Resultaten Beleid Gemeenten richten zich vooral op de uitvoering van taken. Er is minder aandacht voor het maken van beleid. Daarmee is overigens niet de doorwerking van alle VROM-wetgeving vastgelegd. Er ontbreekt bijvoorbeeld vaak beleid voor toetsing van het Bouwbesluit en de Bouwverordening. Milieubeleid scoort over het algemeen beter dan ruimte en bouwen.

Resultaten programma De handelwijze van gemeenten bij het vaststellen van programma's is vergelijkbaar met die van het vaststellen van beleidskaders. De nadruk ligt op de uitvoering zelf, er wordt minder waarde gehecht aan een programma waarin middelen en capaciteit zijn gekoppeld aan de eigen wettelijke taken. Ook hier scoort milieu beter dan ruimte en bouwen.

Resultaten uitvoering Bij de uitvoering van de bouwregeling haalt driekwart van de onderzochte gemeenten een voldoende. In veel gemeenten is nog een forse achterstand in de verlening van gebruiksvergunningen. Het gros van de gemeenten doet de uitvoering van de milieuregelgeving adequaat of deels adequaat. Een klein deel beschikt over actuele bestemmings-

plannen, 45% worstelt nog met een inhaalslag of moet daar nog mee starten.

Resultaten handhaving Handhaving blijkt minder geliefd bij gemeenten dan beleid, uitvoering van regelgeving en zelfs het maken van werkprogramma's. Circa 30% van de onderzochte gemeente voldoet niet aan de eisen voor handhaving van regels op gebied van bouwen en ruimtelijke ordening. Enkelen halen wel een dikke voldoende. Bij handhaving van de milieuwetten presteert slechts een vijfde van de gemeenten onder de maat.

4.2 Gemeenteonderzoeken helpen

De gemeenteonderzoeken hebben een positief effect op de uitvoering van de gemeentelijke VROM-regelgeving. Alle resultaten van de 109 in 2003 uitgevoerde gemeenteonderzoeken zijn door de onderzochte gemeenten onderschreven. De mate van nazorg is afhankelijk van het totale beeld van de onderzoekresultaten en de uitkomst van het bestuurlijk overleg. Met vrijwel alle onderzochte gemeenten zijn verbeterafspraken gemaakt. In het kader van de nazorg wordt toegezien op de uitvoering van de gemaakte verbeterafspraken. De verbeterafspraken zijn in bijna alle gevallen vastgelegd in plannen van aanpak en verbeternotities. De Inspectie heeft geconstateerd dat de gemeenten de verbeterafspraken inmiddels voor 74% hebben opgepakt. Uitgesplitst naar beleid, programmering en uitvoering is dit 68% voor de beleidstaken, 74% voor de afspraken over een betere programmering en 80% voor de afspraken over het verbeteren van de uitvoering. Inmiddels is de nazorg bij 23 van de 109 onderzochte gemeenten volledig afgerond.

In 2002 en een deel van 2003 zijn gemeenten volgens oude onderzoeksmethoden per sector onderzocht. De nazorg van deze in totaal 207 onderzoeken, waarvan 130 naar bouwregelgeving, vordert gestaag. 157 Nazorgtrajecten zijn in 2004 volledig afgewikkeld.

In 2004 stonden acht gemeenten onder verscherpt toezicht naar aanleiding van onderzoeken in 2003 of eerder. Verscherpt toezicht is de zwaarste vorm van nazorg.

Alle acht gemeenten hebben hun uitvoeringsprogramma aanmerkelijk verbeterd en daarom kon het verscherpt toezicht worden beëindigd. Bij zeven gemeenten in 2004 en nummer acht begin 2005. De gemeente Venhuizen is in 2003 onderzocht, maar het plan van aanpak was in 2004 onvoldoende. Venhuizen is daarom onder verscherpt toezicht gesteld.

Sittard-Geleen

In juli bleek dat de gemeente Sittard-Geleen veel VROM-taken niet goed uitvoerde. De VROM-Inspectie noemde 43 verbeterpunten in de werkwijze van deze gemeente zelfs zorgwekkend: de administratie was niet op orde, het toezicht op de sloop van asbest was onder de maat en veel milieuvergunningen waren sterk verouderd. De gemeente scoorde een voldoende bij twee van de negentien beoordeelde onderdelen. Verzachtende omstandigheid is dat Sittard-Geleen is samengevoegd en nog worstelt met organisatorische gevolgen van die herindeling. Het gemeentebestuur was al gestart met beter toezicht en nam de kritiek van de VROM-Inspectie zeer te harte. Burgemeester en wethouders voorspelden binnen drie maanden een compleet verbeterplan te presenteren. Dat lukte. Het plan van aanpak kreeg in december een zeer positieve beoordeling van de VROM-Inspectie. Intussen was Sittard-Geleen al met de uitvoering begonnen.

4.3 Professionalisering milieuhandhaving

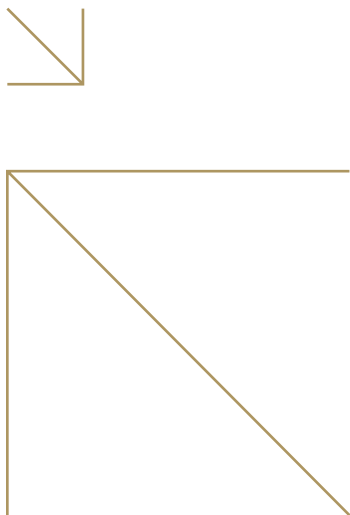
Om de professionaliteit van de milieuhandhaving bij alle overheden zichtbaar en meetbaar te verbeteren, is in 2003 een nulmeting gehouden bij alle ruim vijfhonderd betrokken handhavingsorganisaties. Deze nulmeting is het startpunt voor het monitoren van verdere handhavingsprestaties. Doel is dat alle organisaties in 2005 voor 100% voldoen aan de gezamenlijk opgestelde eisen. In 2004 hebben veel handhavingsorganisaties al dan niet gezamenlijk gewerkt aan verbeteringen van procedures en organisatorische wijzigingen.

De VROM-Inspectie heeft in 2004 een verbeterplan ingevoerd dat in hoofdzaak handelde over het beter vastleggen van interne procedures en consequente uitvoering van de VROM-nalevingstrategie.

Begin 2005 is de eindmeting en zal bekend worden gemaakt in hoeverre de inspanningen vruchten afwerpen. De provincies hebben de regie in dit verbetertraject en worden geacht organisaties die zich niet voldoende verbeteren daarop aan te spreken.

4.4 Servicepunten milieuhandhaving

In 2004 is de subsidie van VROM aan de Servicepunten milieuhandhaving in beperkte vorm voortgezet en is de regeling vernieuwd. De provincies krijgen een bijdrage voor de exploitatie

van de servicepunten. Vastgesteld is dat organisaties als de servicepunten een toegevoegde waarde kunnen leveren in de samenwerking rondom de professionalisering van de milieu-handhaving.

Wijdmeren

In een VROM-breed gemeenteonderzoek uit 2003 was het oordeel over de gemeente Wijdmeren niet zo best. De nasleep van een gemeentelijke herindeling liet zich gelden en er waren andere structurele tekortkomingen. Het gemeentebestuur nam het oordeel uit het onderzoek serieus en de gemeenteraad stelde ruim een miljoen euro beschikbaar voor verbetering van het toezicht. In het kader van de nazorg vond in december 2004 een vervolgesprek plaats. Op veel punten was er veel verbeterd in Wijdmeren. Alleen bij de milieucontroles is nog een slag te maken.

4.5 Bestemmingsplannen

Het overzicht van het aantal bestemmingsplannen dat in 2004 in procedure is gebracht, het aantal zienswijzen en artikel 19-procedures is weergegeven in bijlage 4.

De VROM-Inspectie heeft de advisering van bestemmingsplannen gericht op de speerpunten uit het rijksbeleid. Naar aanleiding van het verschijnen van de Nota Ruimte zal in 2005 de plantoetsing vermoedelijk verder kunnen worden toegespitst op de nationaal ruimtelijke hoofdstructuur en de wettelijke basis-kwaliteit.

Deelname aan reconstructiecommissies is beëindigd. Deze commissies zijn in hoofdzaak gericht op advisering van reconstructieplannen.

4.6 VROM-scan provincies

Om provincies snel en adequaat te kunnen doorlichten op uitvoering van VROM-regelgeving wordt een specifieke onderzoeksmethode ontwikkeld. De opzet van het onderzoek lijkt sterk op de VROM-brede gemeenteonderzoeken: een controle op beleid, programma, uitvoering en handhaving. In overleg met het IPO is gewerkt aan een bruikbaar meetinstrument. De methode is bijna gereed. Het eerste onderzoek wordt in 2005 gedaan bij Overijssel. Naar aanleiding van de praktijk kunnen dan eventueel verbeteringen worden aangebracht

4.7 Vergunning afvalbedrijven

Een aantal aanvragen uit de afvalsector voor (revisie)vergunningen Wet milieubeheer is getoetst aan de minimumstandaarden in het Landelijk Afvalbeheerplan (LAP) en het rapport 'De verwerking verantwoord'. De resultaten zijn wisselend, maar in het algemeen wordt deze taak naar behoren uitgevoerd. De VROM-Inspectie heeft enkele malen ingegrepen om doorwerking van het rijksbeleid te waarborgen.

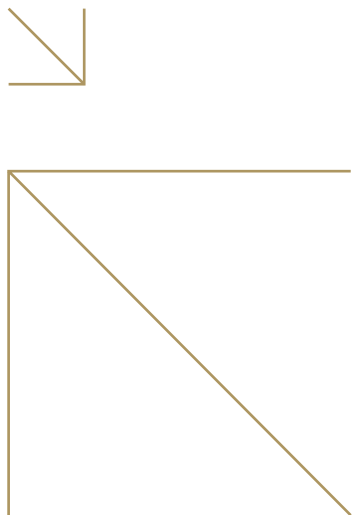
4.8 Bodemsaneringen

De kwaliteit van het toezicht bij bodemsaneringen in eigen beheer is onderzocht. Er zijn 22 saneringen beoordeeld die in opdracht van provincies of gemeenten door derden zijn uitgevoerd. Daarnaast is via verificatieonderzoek bij 21 bodemsaneringen nagegaan of er is afgeweken van eerdere saneringsresultaten of -doelstellingen. Uit het onderzoek blijkt dat het toezicht van provincies en gemeenten is verbeterd ten opzichte van eenzelfde onderzoek in 1999/2000. Het niveau van toezicht is bij vier overheidsorganisaties voldoende.

Bij alle bodemsaneringen zijn verontreinigingen gevonden die afwijken van de afgesproken doelstelling. In vijftien gevallen gaat het om behoorlijke afwijkingen. Vier saneringen kregen vanwege de achtergebleven vervuiling de indicatie 'humaan risico'. Hoewel het hier geen representatief, landelijk onderzoek betreft, zijn de resultaten uit het verificatieonderzoek zorgwekkend. De oorzaak van de slecht uitgevoerde saneringen is doorgaans terug te voeren tot een matig functioneren van alle betrokkenen in het saneringsproces. Er blijkt een gebrek aan deskundigheid bij zowel opdrachtgevers, adviesbureaus als uitvoerders. De VROM-Inspectie heeft de betrokken bevoegde gezagen het document 'Minimale criteria voor toezicht op bodemsaneringen' aangeboden.

4.9 Signaal: Gemeentewerven

Bij een controle van 52 gemeentelijke milieustraten en depots in Gelderland en Overijssel zijn veel tekortkomingen geconstateerd. Gevaarlijke situaties werden niet aangetroffen. De opslag van milieugevaarlijke stoffen, de aanwezigheid van vloeistofdichte vloeren en brandwerende deuren werd gecontroleerd. Ook werd nagegaan of de gemeentewerf een milieuvergunning en gebruiksvergunning heeft en of de locatie is vastgelegd in

het bestemmingsplan. Dat laatste was bij 57% van de milieustraten niet het geval. Bij 33% van de bouwwerken was geen bouwvergunning afgegeven en bij 43% ontbrak een gebruiksvergunning. Bij ruim eenderde van de gemeentewerven was de opslag van afval niet juist vergund en de helft had onvoldoende bodembescherming. Gemeenten zijn over de tekortkomingen aangeschreven. De Inspectie zal toezien op het opheffen van de tekortkomingen. Ook werd een handreiking gemaakt met tips over het beheer en gebruik van gemeentewerven.

4.10 Gemeentelijke bedrijven

Het eigen bedrijf een juiste vergunning geven blijkt niet zo eenvoudig te zijn. Dit concludeert de VROM-Inspectie uit een steekproef bij 27 gemeenten in de provincies Zuid-Holland en Zeeland. Bij het onderzoek is gekeken hoe gemeenten omgaan met bedrijven waarvoor Burgemeester en Wethouders zichzelf een milieuvergunning verlenen. Daarnaast is onderzocht of de overheidsbedrijven binnen de bestemmingsplannen pasten en of bouw- en gebruiksvergunningen waren verleend. Het gaat hierbij vooral om gemeentewerven, al dan niet in combinatie met een brandweerkazerne. Tweederde van de milieuvergunningen blijkt niet in orde. Bij zeven gemeenten is procesverbaal opgemaakt.

Uit het onderzoek blijkt ook waarom gemeentebesturen 'zichzelf' vaak geen juiste milieuvergunning geven. Er bestaat enige schroom om de eigen organisatie te controleren en het heeft doorgaans geen politieke prioriteit. In overleg met de VNG is aandacht gevraagd voor de conclusies van het onderzoek. De VROM-Inspectie zal tevens met de VNG in overleg treden over mogelijke vervolgcacties in 2005 naar aanleiding van dit onderzoek.

Circuit in Drenthe

Volgens de politie Drenthe zijn er in deze provincie relatief veel handhavingsproblemen bij bedrijven. De VROM-Inspectie heeft daarop samen met de politie een overzicht gemaakt van 'probleemgevallen': bedrijven die de wetten op het gebied van milieu of ruimte slecht naleven en waar optreden door gemeente of provincies niet tot resultaat heeft geleid. Uit 32 gevallen van 10 gemeenten zijn 15 grotere of hardnekkige overtredingen geselecteerd. Een voorbeeld daarvan is een 4-wheeldrive-circuit naast een camping. Dit circuit van een kilo-

meter lengte heeft enorme heuvels, bestaat al jaren en geeft overlast. Noodzakelijke vergunningen zijn er echter niet en de aanleg is in strijd met het bestemmingsplan. De lokale en provinciale overheid zijn tot nu toe niet opgetreden. De politie en de VROM-Inspectie gaan nu samen de probleembedrijven op de huid zitten en eventueel vervolgen. Doel is in 2005 deze vijftien problemen te hebben opgelost.

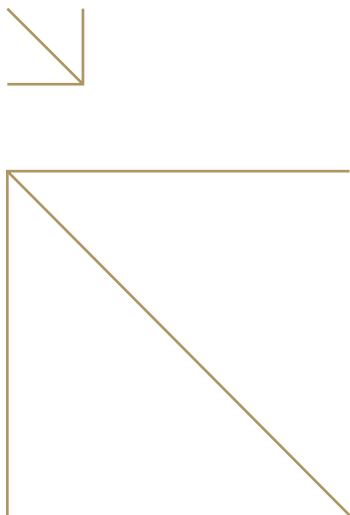
4.11 Wonen in recreatieverblijven

De minister van VROM heeft provincies en gemeenten een keuze gegeven bij permanente bewoning van recreatiewoningen. Om de burger meer duidelijkheid te geven kan onder voorwaarden een woonbestemming worden gegeven aan recreatieve woningen of een persoonsgebonden beschikking worden verstrekt. Het permanente gebruik eindigt dan als de betrokken persoon niet meer van dat recht gebruik maakt.

Tot 31 december 2004 konden gemeenten laten weten waar permanente bewoning wordt toegestaan. De VROM-Inspectie heeft op basis van de meldingen de rapportage 'Onrechtmatige bewoning van recreatieverblijven. Stand van zaken op 24 september 2004' gepresenteerd. Driekwart van de gemeenten had op dat moment een keuze gemeld. Volgens deze gemeenten wordt 11% van de recreatieverblijven onrechtmatig gebruikt. Er is niet veel behoefte om de bestemming aan te passen, wel worden op beperkte schaal persoonsgebonden beschikkingen verstrekt. Over het algemeen kiezen gemeenten voor het behoud van de recreatiebestemming. De algemene trend is dat gemeenten vaker optreden tegen onrechtmatige bewoning van recreatiewoningen.

4.12 Platte daken

In de nazomer van 2002 stortte een aantal lichte, platte daken in; enkele zwembaddaken, het dak van een woonwarenhuis en van een sporthal. In alle gevallen bleek wateraccumulatie in combinatie met een lichte plattedakconstructie de oorzaak. Daarom is in maart 2003 aan alle gemeenten gevraagd de lichte platte daken van openbare gebouwen te onderzoeken en uiterlijk 1 juli 2003 verslag te doen aan de minister van VROM. In mei 2004 had 81% van de gemeenten de inventarisatie uitgevoerd. Daaruit blijkt dat bij 6.345 publieksgebouwen nader onderzoek noodzakelijk is om de risico's te kunnen vaststellen dan wel uit te sluiten. In mei 2004 waren 1.467 daken nader

onderzocht. Bij de helft daarvan moeten technische maatregelen worden genomen om wateraccumulatie te voorkomen. Hoewel de gemeenten nog vijfduizend daken moeten onderzoeken, is de actie toch succesvol: er is veel meer aandacht voor de risico's van lichte platte daken. Tevens zijn er hulpmiddelen ontwikkeld om redelijk eenvoudig wateraccumulatie en bijpassende constructieve sterktes te kunnen berekenen.

De VROM-Inspectie ondersteunt bijvoorbeeld de technische werkgroep 'Leren van instortingen!' Deze groep zoekt naar achterliggende technische en organisatorische oorzaken van bouwkundige calamiteiten.

In 2004 heeft de Stichting Postacademisch Onderwijs van de Technische Universiteit Delft samen de VROM-Inspectie cursussen verzorgd voor medewerkers van adviesbureaus en gemeenten over dit onderwerp.

Daarnaast is het Nederlands Normalisatie Instituut in opdracht van VROM bezig met het ontwikkelen van een Nederlandse Praktijkrichtlijn als hulpmiddel bij het maken van berekeningen wateraccumulatie.

Feesten in Zwolle

Bij een onderzoek naar het toezicht van gemeenten op uitvoering van het Besluit risico's zware ongevallen stuitte de VROM-Inspectie in Zwolle op een brandstofdepot van Esso met daarnaast een bedrijfswoning. Die woning bleek gekraakt en onderzoek leerde dat er in de weekenden grootschalige feesten en concerten werden gehouden. Aanvankelijk zag de gemeente op korte termijn geen mogelijkheden het pand te laten ontruimen.

Op verzoek hebben de gemeente en de brandweer toch een nader onderzoek ingesteld naar het feitelijke gebruik en naar de strijdigheid met het bestemmingsplan. Vervolgens heeft de gemeente bestuursdwang aangekondigd als er weer feesten zouden worden gehouden. Het pand ligt namelijk binnen de 'gevaarcontour' van een opslagdepot met gevaarlijke stoffen. Elke publieke activiteit kan daarom niet worden toegestaan. Feesten op dit bedrijventerrein is nu verleden tijd.

4.13 Oplossing voor Piazza

Het winkelcentrum Piazza is gebouwd vlak langs het spoor in het centrum van Eindhoven. Tijdens de bouw van Piazza concludeerde de VROM-Inspectie dat hier vanwege het vervoer van

gevaarlijke stoffen onverantwoorde veiligheidsrisico's zouden ontstaan. Daarom heeft de minister van VROM het probleem laten onderzoeken door een Taskforce Veiligheid onder voorzitterschap van de burgemeester van Eindhoven. Dit orgaan adviseerde de minister aanvullende maatregelen op te leggen om ernstige gevaren te voorkomen. Belangrijkste veiligheidseis is het beperken van de rijsnelheid van treinen met gevaarlijke stoffen in de omgeving van het Piazza Center tot maximaal 40 km per uur. Tevens is afgesproken een aanvullend rampenbestrijdingsplan te maken.

4.14 Coördinatie vuurwerk

In het vernieuwde Vuurwerkbesluit uit 2002 wordt van provincies gevraagd de uitvoering en handhaving van dit besluit te coördineren. Daarom is 2004 gekeken in hoeverre deze rol is opgepakt en hoe ze wordt uitgevoerd.

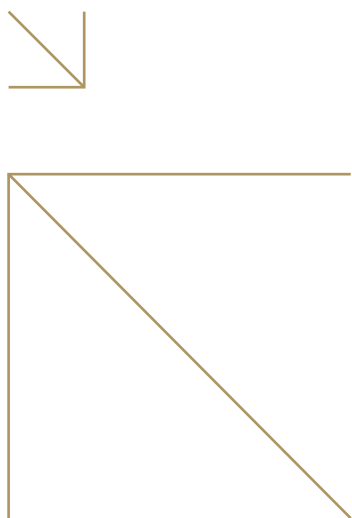
Mede omdat de vereiste coördinatie nogal globaal is omschreven is het toetsingsmodel voor dit onderzoek in overleg met het IPO ontwikkeld.

Uit het onderzoek blijkt dat alle provincies inmiddels een organisatie voor vuurwerktaken hebben opgericht. Ook zijn in de meeste provincies uitvoeringsprogramma's gemaakt. Iets minder dan de helft van de gemeenten, tweederde van de brandweerkorpsen en driekwart van de politiekorpsen vindt dat de provincie de coördinerende vuurwerktaak goed uitvoert. Slechts een klein deel vindt niet. De provincies Utrecht en Noord-Holland en Gelderland krijgen de laagste waardering. Overijssel, Zeeland, Groningen, Friesland en Flevoland zitten in de kopgroep.

4.15 Sanering vuurwerkopslagplaatsen

In de periode van 1 maart 2002 tot 1 maart 2004 is een sanering van de vuurwerkbranche doorgevoerd. Vuurwerkbedrijven die per 1 maart 2004 niet konden of wilden voldoen aan het Vuurwerkbesluit en aangaven te willen stoppen zijn in opdracht van de VROM-Directie Externe Veiligheid onderzocht. Bedrijven konden in aanmerking komen voor schadevergoeding wegens gederfde omzet.

Per bedrijf is een rapport opgesteld met een oordeel over de vraag in hoeverre het noodzakelijk is dat de vergunning geheel of gedeeltelijk wordt ingetrokken. Op basis van deze rapportage heeft de VROM-Inspectie het bevoegde gezag geadviseerd.

Probleem was de afstandseis voor de opslag van professioneel vuurwerk: minimaal 800 meter tot andere bebouwing. Geen enkel bedrijf dat handelt in professioneel vuurwerk kon voldoen aan deze eis. Deze opslagen zijn allemaal beëindigd. Voor de vergunningplichtige bedrijven heeft de VROM-Inspectie in ruim 155 gevallen een advies verstrekt, waarbij in 35% van de gevallen sprake was van een advies tot (gedeeltelijke) intrekking van de vuurwerkvergunning. In meer dan 60% van de gevallen bleek de noodzaak tot intrekking niet aanwezig, omdat het bedrijf na bouwkundige aanpassing kon voldoen aan de eisen van het Vuurwerkbesluit. Ook de versoepeling van de regels, waaronder het toestaan van opslag in een kelder, heeft tot dat resultaat bijgedragen

4.16 Vliegende Brigade Vuurwerk

Het toezicht op de import en handel van vuurwerk door de Vliegende Brigade Vuurwerk, een samenwerking tussen provincies en de Inspectie, is gestagneerd. De provincies bleken niet in staat de geplande capaciteit te leveren voor deze taak. Het productveiligheid- en classificatieonderzoek consumentenvuurwerk bleef daardoor beperkt tot zeventig monsters. Ruim 20% van het vuurwerk bleek gevaarlijk voor de consument omdat het niet stabiel is. Wel konden 116 controles worden uitgevoerd die resulteerden in 24 processen-verbaal.

Het Vuurwerkbesluit geeft aan dat de Vliegende brigade Vuurwerk per 1 april 2004 zou worden opgeheven. Provincies, Inspectie Verkeer en Waterstaat, Arbeidsinspectie, Openbaar Ministerie en VROM-Inspectie hebben in het Ambtelijk Landelijk Overleg Milieuhandhaving (ALOM) afgesproken dat een toezicht-instrument als de Vliegende Brigade Vuurwerk noodzakelijk blijft. Een plan voor een doorstart is in voorbereiding.

Illegaal terras

Een schriftelijke klacht van een burger attendeerde de VROM-Inspectie op problemen met een camping in de gemeente Bergen op Zoom. De correspondentie tussen brievenschrijver en gemeente was al zeven maanden zonder resultaat gebleven. De klacht betrof onregelmatigheden rond een tijdelijke noodunit voor een vervangende horecagelegenheid. De bouwvergunning is met gebruikmaking van een tijdelijke artikel 17-vrijstelling verleend. Er waren klachten over geluidsoverlast, het illegaal rooien van tientallen bomen en over de

aangelegde caféterrassen. Ter plekke blijkt het perceel van de klager pal aan de noodunit te grenzen. De wet wordt inderdaad op diverse onderdelen niet nageleefd en daarom wordt Bergen op Zoom gevraagd handhavend op te treden.

4.17 Industrieel erfgoed

Sinds 2002 is de VROM-Inspectie nauw betrokken bij de sanering van vervallen industriële complexen in Groningen. Het industriële erfgoed in de noordelijke provincies blijkt vaak ernstig vervuild met asbest en vormt soms bouwkundig een gevaar voor de omgeving. Op basis van de ervaringen met het schoonmaken van een voormalige strokartonfabriek in Scheemda is in 2003 geïnventariseerd hoeveel van dergelijke gevaarlijke complexen er in Groningen, Friesland en Drenthe zijn. Die inventarisatie resulteerde in een lijst van ruim honderd mogelijk gevaarlijke of verontreinigde locaties. In 2003 zijn 47 van de geïnventariseerde industriële complexen bezocht. Bij tien locaties waren er niet veel problemen en bij 23 panden bleek er geen risico. In 2004 is het restant van de locaties beoordeeld. Uiteindelijk zijn acht gebouwen als urgent en ernstig voor de volksgezondheid beoordeeld, twee in de categorie ernstig en twintig in de categorie beperkt probleem. Alle betrokken gemeentes hebben de blootstellingsrisico's direct verkleind door de terreinen en gebouwen af te sluiten. De gemeenten hebben eigenaren ook gesommeerd actie te ondernemen. Om meer aandacht te vragen voor de problematiek is er een informatiebrochure verstrekt aan alle gemeenten in Groningen, Drenthe en Friesland. Het toezicht op sanering van risicovolle ruïnes wordt in 2005 voortgezet.

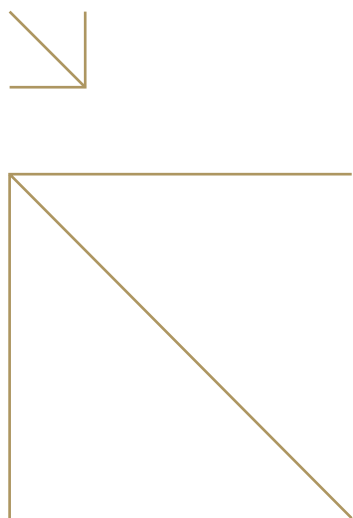
4.18 Toezicht op Defensie

De VROM-Inspectie houdt ook toezicht op inrichtingen van het Ministerie van Defensie. In 2004 zijn 45 inrichtingscontroles uitgevoerd, 20 meer dan gepland.

De ervaring is dat milieuzorg bij Defensie steeds meer aandacht krijgt. De ernst van de geconstateerde milieuovertredingen is in de loop der jaren verminderd. Wel resulteert iedere nieuwe controle vrijwel altijd in een bestuurlijke aanschrijvingsbrief omdat zaken niet in orde zijn. De 45 integrale controles in 2004 zorgden voor 29 bestuursrechtelijke maatregelen. Defensie lost de overtredingen of milieuproblemen uiteindelijk zelf op, maar vraagt daarvoor vaak meer tijd dan technisch gezien nodig is.

Vuurwerkbunker met sprinklerinstallatie

Bezuinigingen en trage administratieve procedures zijn daar mede een oorzaak van. Dit brengt met zich mee dat de VROM-Inspectie relatief veel tijd moet steken in dit toezicht.

Naar aanleiding van de onderzoeken in 2003 zijn er in 2004 29 hercontroles gedaan. De onderzoeken waren gericht op de onderwerpen: opslag gevaarlijke stoffen, bodembescherming, ozonlaagafbrekende stoffen, asbestverwijdering, tijdelijke opslag van vervuilde grond of kogelvangerzand, ondergrondse tanks, brandstofafleverpunten, gevaarlijk afval en munitie-opslag. Bij de hercontroles is zes keer een last onder dwangsom opgelegd. Ook de nazorg van overtredingen uit 2003 vergt veel energie en loopt soms door tot in 2005.

De Directie Externe Veiligheid van VROM verstrekt vergunningen aan Defensie en de VROM-Inspectie toetst deze op uitvoerbaarheid en handhaafbaarheid. In 2004 zijn acht adviezen uitgebracht.

4.19 Veiligheid rond munitie

Een veilige omgeving van munitiecomplexen en -opslagplaatsen is het doel van het in 2004 gestarte Munitieactieprogramma.

Op verzoek van de Directie Externe Veiligheid van VROM worden de veiligheidszones opnieuw vastgesteld aan de hand van een risicoanalyse en een door Defensie geleverde risicoberekening. De analyse van de effecten rondom de opslagplaatsen wordt gedaan door het RIVM en de Directie Externe Veiligheid; de VROM-Inspectie checkt de basisgegevens van de munitie-locaties. Ook wordt nagegaan of de effectzones in de betrokken bestemmingsplannen zijn opgenomen, of de voorschriften in die plannen waarborgen dat er geen nieuwe strijdigheden kunnen ontstaan en vindt er controle op de belegging van munitie plaats. In 2004 is van 29 inrichtingen informatie ontvangen, waarvan zeven in de laatste week van het jaar. Twintig locaties zijn bezocht en gecontroleerd. Als de door Defensie geleverde informatie niet strookt met de praktijkcontrole, kan VROM de veiligheidsberekening van Defensie afkeuren.

Halon weg bij Defensie

Het blusmiddel halon 1301 is sinds 1 januari 2004 verboden, tenzij er sprake is van een specifieke, essentiële of kritische toepassing. In een aantal gevallen geldt die uitzondering ook voor activiteiten van Defensie. In de zomer van 2003 werd er per ongeluk met halon geblust op een terrein van Defensie. De

Figuur 9 Controle inrichtingen Defensie

Aantal controles

	2002	2003	2004
Landmacht	15	32	26
Luchtmacht	9	10	12
Marine	6	3	7
Totaal	30	45	45

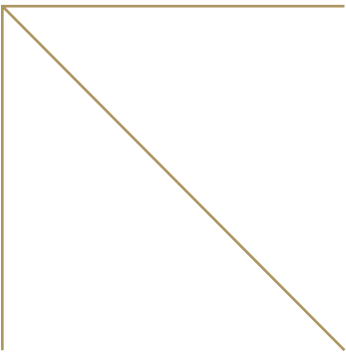
Voornemen dwangsom

	2002	2003	2004
Landmacht	9	24	18
Luchtmacht	5	7	7
Marine	4	0	4
Totaal	18	31	29

VROM-Inspectie oordeelde dat het hier niet ging om een essentiële toepassing. Ook werd duidelijk gemaakt dat er vanaf 1 januari 2004 geen halon meer mocht worden gebruikt. Defensie was daar niet in alle gevallen van overtuigd, maar na uitgebreid overleg is toch een plan ingediend om in 2004 en 2005 ruim 4000 kg halon stapsgewijs te verwijderen. In 2005 wordt nagegaan of dat gebeurt.

4.20 Verder in 2005

Gemiddeld gezien groeit de kwaliteit van het eerstelijnstoezicht door gemeenten en provincies. Het samen met andere partijen wegnemen van de oorzaken van slecht naleefgedrag vormt een belangrijke uitdaging in 2005. Naar verwachting zal het in gang gezette stimuleringsprogramma externe veiligheid een belangrijke impuls geven aan verbetering van toezicht op dit onderdeel. Ook het effect van de professionalisering milieu-handhaving kan in 2005 zichtbaar worden.

handhavers helpen handhavers helpen veiligheid hand
vers helpen burgers helpen handhavers helpen gezond
heid handhavers helpen bedrijven helpen handhavers h
pen duurzaamheid handhavers helpen handhavers help
veiligheid handhavers helpen burgers helpen handhave
helpen gezondheid handhavers helpen bedrijven helpe

Afdekken
vrachtwagen
Bacher camion
Abdecken
LKW

Internationaal

Vervuiling en milieucriminaliteit laten zich niet tegenhouden door landsgrenzen. Afvaldumping is inmiddels een mondiaal probleem. Eenduidige wetgeving binnen de Europese Unie bevordert eerlijke concurrentie, mits er ook eenduidig wordt gecontroleerd. Daarom is ook de handhaving van de naleving van internationale milieuvverdragen van belang. De VROM-Inspectie richt zich meer en meer op collega's in het buitenland om samen met hen een gelijk speelveld voor bedrijven te realiseren en te handhaven.

5

Internationale zeehavens op één lijn

Een op de vijf afvaltransporten in zes Europese zeehavens is illegaal. Dat blijkt uit de eerste fase van het IMPEL-TFS Seaport Project, waarbij Nederland het voortouw nam. Inspectiediensten van zes landen werkten succesvol samen bij de controle van EVOA-wetgeving in zeehavens. Dit eerste internationale handhavingsproject krijgt dan ook een breder vervolg. Aangezien Nederland in de tweede helft van 2004 optrad als EU-voorzitter, stond het zeehavenproject extra in de schijnwerpers.

Op het internationale vlak zette de VROM-Inspectie enkele stevige stappen vooruit in 2004. Zes Europese havensteden - Antwerpen, Hamburg, Felixstowe, Gdansk, Riga en Rotterdam - handhaafden samen om internationale afvalfraudeurs de pas af te snijden. 'Afvalltransporteurs doen aan 'port hopping'', vertelt projectmanager Nancy Isarin van de VROM-Inspectie Zuid-West. 'Als wij in Rotterdam controleren, wijkt men vaak uit naar Antwerpen of Hamburg. Daarom moeten we de internationale zeehavens op één lijn zien te krijgen.'

Binnen het Europese milieuhandhavingsnetwerk IMPEL houdt een speciaal netwerkcluster IMPEL-TFS (Trans Frontier Shipment) zich bezig met grensoverschrijdende afvaltransporten. 'In 2002 is in Wenen afgesproken om de Europese wetgeving voor afvaltransporten beter te gaan handhaven', zegt Isarin. 'EU-landen handhaven de EVOA heel verschillend en soms helemaal niet.' Intussen kreeg de VROM-Inspectie klachten uit de Rotterdamse haven dat de Nederlandse Inspectie zo streng is dat afvalhandelaren uitwijken naar Antwerpen of Hamburg. Dat uitwijkgedrag van reders zou de Rotterdamse concurrentiepositie schaden. 'Daarom is in Wenen afgesproken de handhavingsdruk in alle landen beter op elkaar af te stemmen.'

Schokkende resultaten

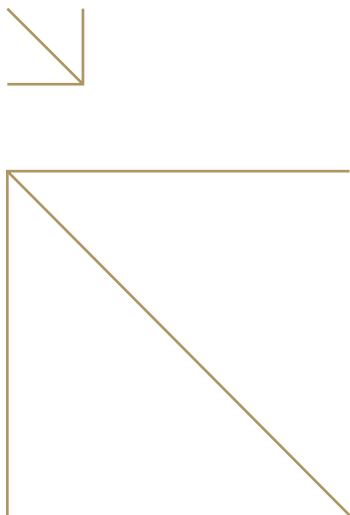
Isarin benaderde deelnemers voor dit eerste Europese handhavingsproject en reisde langs de deelnemende havensteden om kennis te maken en ideeën uit te wisselen. In juni 2003 was er een startbijeenkomst in Rotterdam. Isarin: 'Al snel bleek dat we onze ambities fors naar beneden moesten bijstellen. We mogen al blij zijn als andere landen überhaupt iets aan controles willen gaan doen. Door gesprekken met collega's in Gdansk of Riga word je geconfronteerd met een heel ander handhavingsniveau. Nieuwe EU-landen moeten bij de EVOA natuurlijk helemaal vanaf nul beginnen. Maar ook Felixstowe deed nog niets, dat vond ik wel schokkend.'

In juni 2004 werd de balans van de eerste fase opgemaakt. In totaal verrichtten de zes samenwerkende havensteden 47 inspecties. Daarbij werden 1.230 zendingen geïnspecteerd. Er waren 508 afvaltransporten bij, waarvan er 103 illegaal bleken te zijn. Er werden 47 overtredingen geconstateerd. 'Twintig procent van die afvaltransporten blijkt puur illegaal. Bedenklijk is ook dat landen als Engeland en Duitsland, die al tien jaar aan de Europese wetgeving zouden moeten voldoen, de EVOA niet of nauwelijks controleren. Engeland is er vanwege dit project nu net mee begonnen. Bij elke controle vinden ze illegale transporten.'

Stinkend afval

In januari 2004 deed de VROM-Inspectie een bizarre vangst. In de Rotterdamse haven stonden maar liefst 51 zeecontainers met 900 ton stinkend, rottend huisvuil, als 'oud papier' vanuit Ierland onderweg naar India. Na een tip aan de Belgische collega's ontdekten die in Antwerpen nog eens 56 containers met 1.000 ton afval van dezelfde afzender, afkomstig uit Ierland. In Ierland stijgen namelijk de storttarieven, want bestaande stortplaatsen raken vol en de overheid is terughoudend met het inrichten van nieuwe stortplaatsen. Intussen kampen de vuilverbrandingsinstallaties met een groeiend gebrek aan capaciteit. Isarin: 'Dus zetten ze dat afval op de boot naar India. Die transportkosten zijn namelijk lager dan verwerking in Europa. Zo'n transport zonder vergunning is illegaal. Er had eerst een kennisgeving aan de Indiase autoriteiten moeten zijn. Maar als de Inspectie nooit eens in zo'n container kijkt, komen bedrijven daarmee weg. Misschien is dit nog maar het topje van de ijsberg.' Het project heeft geleid tot een handboek met richtlijnen voor drie inspectiemethoden: controle van douanedocumenten, transportcontroles en inspecties van opslagplaatsen en loodsen.

Verder is een afgeschermd projectwebsite gemaakt met nieuws en informatie over afvaltransporten en wetgeving. De internationale afvalwetgeving is namelijk vrij ingewikkeld en over de vraag of een bepaalde partij nu wel of geen afval is, kunnen landen verschillend oordelen. 'Dat maakt het in de praktijk zo lastig', verzucht Isarin. 'Waar trek je de grens tussen een tweedehands auto en een autowrak? Wanneer kun je een auto in principe nog repareren en wat mag dat kosten? Er is nog onvoldoende afstemming op Europees niveau. Maar wij doen wel aanbevelingen om tot één Europese handhavingsstrategie te komen.'

Nieuwe lidstaten

Binnen Europa bestaan er grote verschillen in kennis en ervaring en in bevoegdheden. Een Engelse milieu-inspecteur mag niet zomaar, zonder assistentie van politie of douane een vrachtwagen aan de kant van de weg zetten voor onderzoek. Een Poolse inspecteur mag alleen een container openen in het bijzijn van de eigenaar of diens vertegenwoordiger. Een Belgische inspecteur kan alleen strafrechtelijk, maar niet bestuursrechtelijk optreden. Isarin: 'Daar staat tegenover dat de Belgen zeer praktisch en concreet bezig zijn. Zij doen voortdurend allerlei controles, wel vijf of zes per maand. In Nederland gaat aan elke controle een lange voorbereidingsperiode vooraf met een draaiboek, een plan van aanpak enzovoorts. Wij hebben in Nederland zeker niet alle wijsheid in pacht, je leert ook veel van andere landen.'

Met de EVOA heeft de Europese Commissie volgens Isarin gekozen voor een zwaar middel, namelijk een verordening, die rechtstreeks in alle lidstaten van kracht is. 'Maar vreemd genoeg is vervolgens de handhaving van deze verordening volledig aan de landen zelf overgelaten. De Europese Commissie wordt vooral gevoed door beleidsmakers en te weinig door handhavers.' Daarom was Isarin extra blij toen ze de resultaten van haar project in september 2004 zelf in Brussel aan de Europese Commissie mocht presenteren.

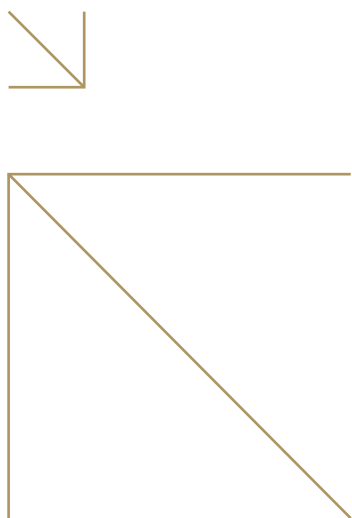
In september 2004 is in Riga een startconferentie voor het vervolgproject gehouden. Aanwezig waren handhavers uit twaalf landen. Ze hebben afspraken over nieuwe controles gemaakt. Sommige landen voeren die al uit, andere moeten eerst nog mensen gaan opleiden en contacten opbouwen met politie en douane. Verder zijn gezamenlijke prioriteiten gesteld, zodat alle deelnemers voortaan extra op bepaalde bestemmingen (Afrika, Azië) en bepaalde afvalstromen gaan letten. Een groeiende afvalstroom heeft betrekking op computers en aanverwante apparatuur. 'Gelukkig is het aantal deelnemers in de tweede fase van het project al verdubbeld. Goed nieuws is dat de Fransen gaan meedoen. En in januari 2005 komen inspecteurs uit zes Europese lidstaten naar Rotterdam om samen controles uit te voeren en ervaring op te doen, met financiële steun van de Europese Commissie.'

5.1 IMPEL

IMPEL (European Network for the Implementation and Enforcement of Environmental Law) is een informeel netwerk van Europese milieuhandhavers waaraan behalve de Europese Commissie en alle lidstaten van de EU ook Bulgarije, Roemenië, Noorwegen, Turkije en sinds kort ook Kroatië deelnemen. Twee keer per jaar houdt IMPEL een plenaire vergadering waarop het bespreken van de voortgang en financiering van projecten een essentieel onderdeel is. Gekoppeld aan het Nederlands EU-voorzitterschap vond de 24e plenaire plaats in Amsterdam (december 2004). Hier is ondermeer besloten tot het oprichten van een nieuw (het 3e) Cluster 'Better Legislation', dat moet gaan bijdragen aan een verbeterde naleef- en handhaafbaarheid van Europese milieuregelgeving. In dit kader zullen gesprekken gevoerd worden met de EU-commissaris voor Milieu en de vaste Commissie van het Europese Parlement. In Amsterdam is voorgenomen om de 3e IMPEL-conferentie in 2006 in Riga (Letland) te organiseren.

5.2 IMPEL-TFS

Transfrontier Shipments of waste (TFS) is het 2e Cluster van IMPEL dat een goede uitvoering en handhaving van de EVOA (Europese Verordening voor de Overbrenging van Afvalstoffen) en het Verdrag van Bazel (inzake het internationaal transport van afvalstoffen) beoogt. Op de conferentie van 7-9 juli in Valletta (Malta), waaraan 61 handhavers uit 14 landen deelnamen, is besloten tot het opzetten van een Meerjarenprogramma IMPEL-TFS en een Management Meeting in 2005. Nederland heeft toegezegd hierin een actieve rol te gaan vervullen. Nederland is projectleider van het TFS-seaport project, dat de samenwerking tussen de verschillende handhavende instanties in grote zeehavens inzake de naleving van de EVOA en het verdrag van Bazel beoogt te verbeteren. Inmiddels nemen 6 grote havens van verschillende lidstaten enthousiast deel. Daarbij zijn ondermeer gezamenlijk controles gepland en uitgevoerd en is informatie over mogelijk overtredingen actief uitgewisseld. Het project 'Verificatie' is gericht op het verifiëren van bestemming en verwerking van afvalstoffen die met EVOA-beschikkingen worden geëxporteerd. Aangezien het toezicht aan de grens ophoudt, kan de feitelijke naleving alleen door samenwerking tussen de Inspecties van lidstaten gecontroleerd worden. De eerste resultaten van dit project bevestigen dat de naleving van

vergunde transporten toch regelmatig niet in orde is; bij circa 30% was sprake van sluikhandel. Het project kan beschouwd worden als een eerste stap naar Europese ketenhandhaving. Op de conferentie in Valetta is dan ook besloten de beide projecten (zeehaven en verificatie) een vervolg te geven, waarbij meer Europese lidstaten kunnen deelnemen.

5.3 Verificatie in Tsjechië

Als spin-off van het project 'Verificatie van bestemmingen van afvalstoffen' is afgesproken met de Tsjechische milieu-inspectie om samen met Nederland een speciaal handhavingsproject uit te voeren. Dit project richt zich op niet vergunde (groene) lijst-afvalstoffen. In 2004 zijn vier gezamenlijke bedrijfsbezoeken uitgevoerd. Het plan is om in Tsjechië in 2005 een aantal transportcontroles uit te voeren en (buitenlandse) vrachtwagens te controleren. Op die manier kan in de praktijk worden geleerd hoe materiaal moet worden aangemerkt en gecodeerd volgens de European Waste Catalogue.

5.4 EPER

De site www.eper.cec.eu.int ging 23 februari 2004 de lucht in. Daarmee was de start van een centrale openbare database, het Europese pollutant emission register (EPER), een feit. Het register is een uitwerking van de Integrated Pollution Prevention-richtlijn. In een bijlage van de richtlijn worden de bedrijven genoemd die verplicht zijn emissies te rapporteren. Gegevens over alle relevante bronnen zullen volgens de Aarhus-richtlijnen openbaar worden gemaakt.

5.5 GGO-internationaal

Bij het toezicht op Genetisch Gemodificeerde Organismen (GGO) is in 2004 ook internationaal actief naar samenwerking gezocht. In Europees kader is mede op Nederlands initiatief een Europees inspectienetwerk opgericht. Informatie-uitwisseling vindt plaats door bijeenkomsten van inspecteurs op een - beperkt toegankelijke - website en door gezamenlijke inspecties. Ook heeft kennisuitwisseling op handhavingsniveau plaatsgevonden met landen waar wet- en regelgeving en het controleapparaat in opbouw zijn, zoals Kroatië, Slovenië en Namibië.

5.6 OESO

Eind 2004 heeft de VROM-Inspectie deelgenomen aan de conferentie van de OESO over economische aspecten van naleving van milieuregelgeving. De Inspectie heeft een voordacht gehouden over de Nalevingstrategie. De focus is gelegd op het gedrag van de nalevingplichtige en de redenen voor niet naleven door verschillende groepen nalevingplichtigen (tafel van 11). Daaronder bevindt zich een aantal economische aspecten die expliciet aandacht nodig hebben: kosten-batenanalyse en geschatte kosten van sancties.

De resultaten van deze conferentie, waarin de nadruk lag op het ontwikkelen van naleefindicatoren, zullen worden gebruikt voor een INECE-conferentie in april 2005 in Marokko.

5.7 CLEEN

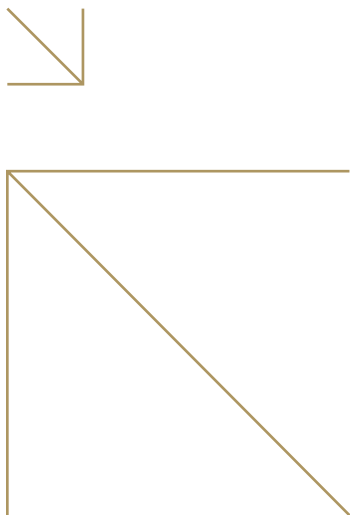
Vergelijkbaar met IMPEL is het Chemicals Legislation European Enforcement Network (CLEEN). Het netwerk beoogt de coördinatie en verbetering van de handhaving van Europese chemische wetgeving. Aan dit netwerk doen vrijwel alle EU-lidstaten en Noorwegen mee. De vijfde CLEEN-conferentie werd begin oktober gehouden onder Nederlands voorzitterschap in Den Haag.

Het dossier Registration, Evaluation, and Authorization of Chemicals was een van de onderwerpen. Vrijwel alle chemische wetgeving worden onder een nieuwe noemer gebracht. Op de conferentie polsten vertegenwoordigers van de Commissie daarom in hoeverre CLEEN zijn expertise beschikbaar wil stellen bij de voorbereiding daarvan.

EuroPCB is een van de internationale initiatieven die op CLEEN-conferentie werden besproken. Dit Nederlandse project beoogt een complete inventarisatie samen te stellen van de acties die EU-lidstaten ondernemen om PCB's in apparaten aan te pakken. De inventarisatie moet september 2005 klaar zijn.

5.8 INECE

Het International Network for Environmental Compliance and Enforcement (INECE) coördineert wereldwijd de professionalisering van de milieuhandhaving, mede gelet op internationale milieuovereenkomsten als de Baselconventie (afval) of het Montrealprotocol (cfk's). Circa tachtig landen zijn actief bij dit netwerk betrokken. De inspecteur-generaal van de VROM-

Inspectie is medevoorzitter van het Executive Planning Committee dat nieuwe activiteiten ontwikkelt.

Een werkgroep van INECE tracht generieke naleefindicatoren te benoemen voor alle betrokken landen. De werkgroep stelt een 'Best of Enforcement'-boek samen waarin praktijkvoorbeelden de indicatoren voor effectief toezicht moeten verduidelijken. De grote onderlinge verschillen in handhavingsprogramma's van de vele betrokken landen maken het niet eenvoudig tot een eenduidige set van indicatoren te komen. Veel landen verkeren in het stadium van het identificeren ('identify') en implementeren ('implement') van naleefindicatoren. Het gebruik ('use') ervan ligt duidelijk lastiger. In een expertmeeting werd gesproken over de internationale controle van de emissiehandel in broeikasgassen. In 2004 is de INECE-conferentie 2005 in Marrakech voorbereid.

5.9 Sloop Sandrien

Op 8 november 2004 is de sloop begonnen van Sandrien, het met asbest verontreinigde schip dat sinds 2001 in de Amsterdamse haven ligt. De Raad van State heeft bepaald dat export van het schip in strijd is met EVOA-bepalingen. Vanwege de asbestvervuiling mocht het schip daarom niet naar een zogeheten sloopstrand in India worden gebracht. De sloop in Amsterdam duurt 28 weken en de kosten worden gedragen door Verkeer en Waterstaat, de gemeente Amsterdam en VROM.

Vervuilde stookolie

Het olieteam van de douane Rotterdam en de VROM-Inspectie hebben eind april 6.000 ton vervuilde stookolie onderschept. De olietankers waren geladen in Fujairah, Verenigde Arabische Emiraten. De concentratie organisch chloor in de stookolie was 24 maal hoger dan toegestaan. De vervuilde stookolie kon niet meer worden gebruikt als scheepsbrandstof. Uiteindelijk is de gehele partij met een EVOA-vergunning naar Duitsland overgebracht om te dienen als brandstof voor energiecentrales.

5.10 Ketenonderzoek export elektrische apparaten

Naar aanleiding van diverse signalen dat afgedankte elektrische en elektronische apparaten illegaal worden geëxporteerd en in niet-OESO-landen op milieuonverantwoorde wijze worden verwerkt, heeft de VROM-Inspectie een ketenonderzoek ingesteld.

Een aantal elektronikawinkels blijkt de door de particulieren ingeleverde apparaten door te verkopen aan handelaren.

Zonder de apparaten te testen of te sorteren verkopen deze de afdankertjes door aan met name Oost-Europese en Afrikaanse bedrijven. Zo worden uit Noord-Brabant en Limburg jaarlijks minimaal 15.000 televisies geëxporteerd. Van de apparaten is 50 tot 90% stuk op het moment van export.

De meeste handelaren in afgedankte elektrische en elektronische apparaten zijn niet geregistreerd en hebben geen vergunning voor het inzamelen van (gevaarlijk) afval. Zowel de detailisten als handelaren overtreden hiermee de Wet milieubeheer. Een groot deel van de afgedankte elektrische en elektronische apparaten wordt dus niet verwerkt via de daarvoor opgezette overkoepelende organisatie. De VROM-Inspectie stelt voor de voorlichting aan de detailhandel te verbeteren. Mocht dat niet baten dan zou een afgifte- en registratieplicht in het Besluit beheer elektrische en elektronische apparaten moeten worden opgenomen.

5.11 Verder in 2005

In 2005 worden tegelijkertijd twee grote controles uitgevoerd in een serie zeehavens binnen Europa. Daarnaast zijn gerichte acties voorzien rond de export van afval naar Oost-Europa. De samenwerking met milieuhandhavers in andere EU-landen wordt uitgebreid en er zal een gezamenlijke interventiestrategie worden afgesproken. Met Duitse collega's zal worden samengewerkt bij de controle van export van bouw- en sloopafval. Daarvoor geldt vanaf 1 juni 2005 een stortverbod in Duitsland.

Horecabedrijven en toezicht-
houders werken samen bij het
opheffen van tegenstrijdige
handhaving

Samenwerken

Samen sneller en slimmer. In 2004 is er veel gedaan aan samenwerking met andere organisaties. Die ontwikkeling heeft alles te maken met de maatschappelijke behoefte de toezichtlast in te dammen. Ook de ergernis over interpretatieverschillen van handhavers telt sterk mee in de motivatie van de VROM-Inspectie om samen sneller en slimmer te opereren. Het Programma Andere Overheid is een van de terreinen waar deze noodzakelijkheid in de praktijk wordt beproefd.

Samen controleren loont in Delfzijl

Toezichthouders bezorgen chemiebedrijven soms grijze haren. Ze lopen ettelijke keren per jaar de deur plat, zonder onderling veel af te stemmen. Binnen het project Pilot Delfzijl bekeken in 2004 verscheidene overheden en het bedrijfsleven of die toezichtlast echt kan worden verminderd. Met succes.

Het bericht dat een chemisch bedrijf in één jaar 52 keer was bezocht, schoot de Vereniging van de Nederlandse Chemische Industrie (VNCI) in het verkeerde keelgat. Actie was geboden en de VNCI vond bij de VROM-Inspectie een gewillig oor. April 2004 startte 'Pilot Delfzijl', één van negen praktijkproeven in het kader van het Programma Andere Overheid (PAO). Inzet: het verminderen van de toezichtlast door Rijksinspecties binnen de chemische industrie met vijftig procent. 'Dat was zeker wenselijk', zegt Jan Willem Eshuis, manager Veiligheid en Milieu bij Akzo Nobel in Delfzijl. 'De onderlinge samenhang van alle controles was hier ver te zoeken. Elk bezoek kost ons tijd en dan met name al het voor- en nawerk.' Als bestuurslid van Samenwerkende Bedrijven Eemmond (SBE) vond Eshuis zestien bedrijven op Chemiepark Delfzijl bereid om deel te nemen aan de proef.

Onduidelijkheid

Grofweg bestond de proef in Delfzijl uit drie stappen: een nulmeting, gecombineerde bedrijfsbezoeken en een eindmeting. Voor de nulmeting organiseerde Eshuis een bijeenkomst. 'Geen klaaguurtje, maar een overleg waar constructieve oplossingen boven tafel kwamen.' Ook stuurde hij een enquête rond. Grootste ergernis bij de bedrijven: onduidelijkheid. Eshuis: 'Dan krijg je een brief, pas je iets aan en blijkt het later toch weer niet goed. Vooral schimmigheid in de regels en verschillen in beoordeling kosten ons veel tijd en geld.' Om dergelijke mankementen uit de wereld te helpen, zochten overheden en het bedrijfsleven in Delfzijl een half jaar lang naar een betere vorm van toezicht. Terugkijkend is Eshuis ronduit positief. 'Het blijkt mogelijk om binnen het huidige bestel een winst te boeken van tien tot twintig procent. Ons doel - vijftig procent - blijkt alleen haalbaar als we het bestel anders inrichten, bijvoorbeeld door het wijzigen van wet- en regelgeving of door fusies van overheden.'

Ook Arend Kroes, projectleider van de VROM-Inspectie is redelijk tevreden. Vier Rijksinspecties, namelijk de Arbeidsinspectie, Rijkswaterstaat directie Noord-Nederland, de VROM-Inspectie en het Staatstoezicht op de Mijnen, staken destijds de koppen

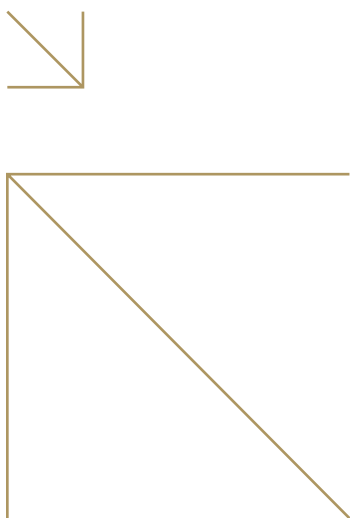
bij elkaar. Wat bleek, ook tot Kroes' verrassing: de werkprogramma's vertoonden nauwelijks overlap. 'We bleken meer overlap te hebben met andere toezichthouders. Daarom hebben we ook de provincie, de brandweer en het Waterschap bij de proef in Delfzijl betrokken.'

Controles van risico's

De focus lag bij de controles in het kader van het Besluit risico's zware ongevallen (Brzo). Deze bedrijfsbezoeken vonden in het verleden overigens ook gezamenlijk plaats. Wettelijk is namelijk bepaald dat de provincie - als bevoegd gezag - deze controles samen met Arbeidsinspectie en de brandweer moet uitvoeren. In de praktijk hielden de handhavers zich echter vaak niet aan die regel. De voorbereiding bestond uit enkele e-mails en tijdens het bezoek ging iedere instantie haar eigen weg. De drie Brzo-controles in de zomer van 2004 verliepen volgens Kroes beduidend beter. Hij constateert vooral meer kwaliteit. 'Naderhand kregen de bedrijven één toezichtrapport in de bus. In plaats van vier. Het is nu ook geen 'nietjesvariant' geworden, maar een eenduidige rapportage.' Eshuis is over het rapport zeer te spreken: 'Het is helder. Vroeger ontvingen we soms drie keer dezelfde vragen en iedere keer met een andere kretologie. Volgens de één was een maatregel verplicht, volgens de ander was het een aanbeveling en weer een ander noemde het een studiepunt. Dat gedoe is nu voorbij.'

De gezamenlijke controle van 31 augustus 2004 staat Eshuis nog goed voor ogen. Bij het gezelschap sloten zich ook Rijkswaterstaat en de VROM-Inspectie aan. Rijkswaterstaat - die voor het Besluit risico's zware ongevallen een tweedelijns-toezichtrol heeft - controleerde meteen de tankputten, en de VROM-Inspectie bekeek hoe de provincie deze taak uitvoert. 'Een leger van achttien toezichthouders stond hier op de stoep. Dat lijkt veel, maar voor mij scheelt zo'n integraal overheidsteam echt handenvol werk. Ik kon iedereen nu in één keer op de hoogte brengen van de ontwikkelingen. Vroeger had je per toezichtorganisatie zo'n gesprek.'

Voor de overheden viel de tijdswinst tegen: krap tien procent. 'Ook afstemming kost tijd, zeker bij een proef', verklaart Kroes. De samenwerking ging niet zonder slag of stoot. Bij de start in maart bekeken de overheidsdeelnemers elkaar nog met argwaan. Kroes: 'Gaande de rit werd iedereen enthousiaster, ook omdat je elkaar leert kennen. Het blijkt vooral een kwestie van willen. Kijk met een open vizier naar de brede problematiek en je vindt vanzelf oplossingen.'

Lastenverlichting

Toch loont samenwerking niet altijd. Zo kwamen de gezamenlijke aspectcontroles van de VROM-Inspectie en Rijkswaterstaat minder goed uit de verf. De VROM-Inspectie controleerde het CFK-besluit, Rijkswaterstaat deed het onderzoek naar ongewone voorvallen. Jasper de Rijke van Rijkswaterstaat keek er niet van op. 'Het zijn inhoudelijk heel verschillende controles die toch niet even door de ander kunnen worden overgenomen.' Meer voor de hand ligt afstemming met het Waterschap Hunze en Aa's. Beide beoordelen bijvoorbeeld de meet- en registratieverplichtingen voor afvalwaterlozingen. Rijkswaterstaat voor het zoute Waddenwater, het Waterschap Hunze en Aa's voor de zoete binnenwateren. In het kader van de pilot trokken Rijkswaterstaat en het Waterschap samen op. Dat scheelde een slok op een borrel. Er was nu één controle in plaats van twee, één rapport van het bedrijf en één beoordeling door het bevoegd gezag. De Rijke: 'Komen de onderwerpen dicht bij elkaar, dan valt er efficiencywinst te behalen.' De Rijke begrijpt de wens van het bedrijfsleven om de toezichtlast te verminderen, maar plaatst daarbij ook een kanttekening. 'Bedrijven geven ook nadrukkelijk aan dat ze graag periodiek contact willen houden met overheden. Ze willen geen relatie waarbij de handhaver pas op de stoep staat als er problemen zijn.'

Als het aan de betrokkenen ligt, krijgt de proef in Delfzijl zeker een vervolg. Kroes: 'We moeten de reeds bereikte resultaten in Delfzijl vasthouden en nu de manier van samenwerken breder trekken. Landelijk zou het zich als olievlek kunnen verspreiden. Je kunt overal een dergelijke proef starten. Lokaal gaan we de proef in 2005 uitbreiden bij andere bedrijven en toezichthoudende overheden. Een gemeente zou bovendien ook kunnen optrekken met bijvoorbeeld de Voedsel en Waren Autoriteit. Uiteindelijk willen de bedrijven en wij naar één loket, met één toezichtrapport, één rapportageverplichting, één meet- en registratieverplichting en als het even kan één integrale vergunning.'

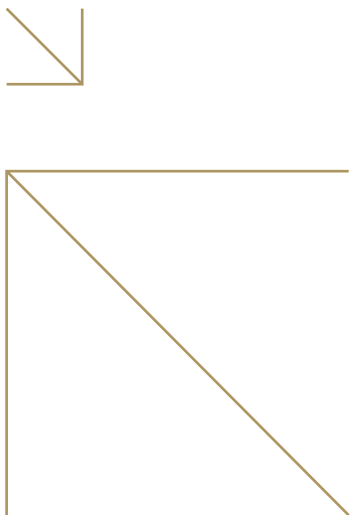
6.1 Programma Andere Overheid

Het Programma 'Andere Overheid' (PAO) van het kabinet-Balkenende II heeft tot doel de hele overheid efficiënter en beter te laten werken. Om dit te bereiken kijkt de overheid kritisch naar zichzelf: naar haar taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden, inclusief de kwaliteit van de uitvoering van de handhaving.

Een onderdeel is verbeteren van het toezicht. Een van de uitgangspunten voor die verbetering is dat burgers, bedrijven en overheden minder hinder hebben van toezicht. Dat vraagt van de VROM-Inspectie een doelmatige organisatie: de middelen moeten zo worden benut dat de controle als logisch en niet als onnodig of bureaucratisch wordt ervaren. Ook moeten eventuele tegenstrijdige eisen aan bedrijven in kaart worden gebracht en opgeheven. Met het project Gezamenlijke inspecties wordt dit streven ingevuld.

De VROM-Inspectie was in 2004 niet alleen in Delfzijl actief om de samenwerking tussen toezichtorganisaties handen en voeten te geven. In totaal zijn via PAO tien pilots gestart. De VROM-Inspectie neemt deel aan de volgende zeven projecten:

- **Gezamenlijke controle chemische industrie in Delfzijl.**
Andere deelnemers: Inspectie Verkeer en Waterstaat, Arbeidsinspectie en Staatstoezicht op de Mijnen, provincie Groningen, Brandweer en Waterschap Hunze en Aa's.
- **Gecombineerde landelijke transportcontrole.**
Andere deelnemers: Algemene Inspectie Dienst, Arbeidsinspectie, Inspectie Verkeer en Waterstaat, KLPD en Douane.
- **Gezamenlijke inspecties naar het gebruik en beheer van ingekapselde radioactieve bronnen.**
Andere deelnemers: Staatstoezicht op de Mijnen en Arbeidsinspectie.
- **Toezichtlasten ziekenhuizen.**
Andere deelnemers Staatstoezicht op de Mijnen en Arbeidsinspectie.
- **Verduurzaamd hout.**
Andere deelnemers: Voedsel en Waren Autoriteit, Arbeidsinspectie en Federale Milieu Inspectie Brussel.
- **Ketenaanpak asbest.**
Andere deelnemers: Arbeidsinspectie, een aantal gemeenten en provincies.
- **Toezicht op horecabedrijven in een Noord-Hollandse gemeente.**
Andere deelnemers: Voedsel en Waren Autoriteit en Arbeidsinspectie.

6.1.1 Asbestketens

Een van de tien proefonderzoeken uit het Programma Andere Overheid betreft de asbestketen. In deze samenwerking hebben Arbeidsinspectie en VROM-Inspectie samen bedrijven gecontroleerd die betrokken zijn bij de sloop of verwijdering van asbest. Het ging om woningcorporaties, sloopbedrijven, onderaannemers, transportbedrijven, stortplaatshouders en eindverwerkers.

De voorwaarden van door de gemeenten verstrekte sloopvergunningen waren in orde. Bij drie van de tien slooplocaties bleek er niet goed gecontroleerd op aanwezigheid van asbest. Bij zes van de tien opdrachtgevers was de sloopprocedure niet duidelijk vastgelegd, waren er geen afspraken over de procedure en was er niet of nauwelijks toezicht. Opdrachtgevers zijn als houders van de sloopvergunning hiervoor wel verantwoordelijk.

Hoewel het asbest werd verwijderd door een gecertificeerd asbestverwijderingsbedrijf was het in 60% van de gevallen noodzakelijk het werk stil te leggen wegens gevaar voor mens en milieu.

Tevens is geconstateerd dat het asbest vaak onzorgvuldig werd gestort. Bij een aantal puinbrekers is onderzocht of er asbesthoudend puin is verwerkt. Dat was bij zes partijen het geval, waarbij in één partij de restconcentratienorm werd overschreden. Alle resultaten van het ketenonderzoek volgen begin 2005.

Borging asbestregels

Bij een grootschalige slooplocatie werkte een woningbouwcorporatie met een sterk verouderde sloopprocedure uit 1993. Ook de reikwijdte van deze procedure was beperkt en had met name betrekking op onderhoud en niet of nauwelijks op de renovatie en de sloop van gebouwen. Duidelijke instructies over taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden in relatie tot asbest waren niet opgenomen in de procedure. Deze woningbouwcorporatie heeft na onderzoek van de Arbeidsinspectie en de VROM-Inspectie besloten de procedure snel aan te passen.

6.1.2 Houtverduurzaming

Houtverduurzamingsmiddelen worden op grote schaal toegepast om de aantasting van naaldhout door organismen (rotten) tegen te gaan. De gebruikte middelen zijn vaak giftig en gevaarlijk voor mens en milieu. Voordat het Programma Andere Overheid van start ging had de VROM-Inspectie in 2004 vijftien

bedrijfscontroles gepland. De directe aanleiding om in deze sector te controleren was de invoering van de Europese Richtlijn inzake de beperking van het op de markt brengen van met arseen geïmpregneerd hout.

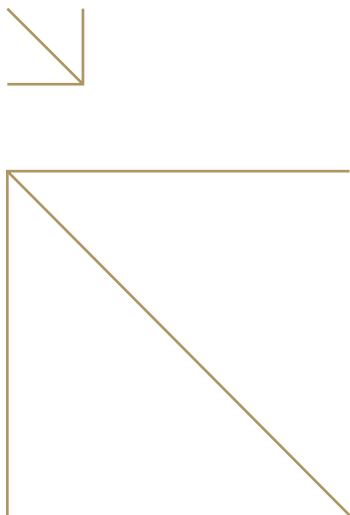
Verduurzaming van hout vindt ook plaats met bestrijdingsmiddelen zoals creosootolie (PAK-houdend), koper/chroomverbindingen (CC-hout), boorzuur of propiconazool.

Binnen het Programma Andere Overheid is gekozen voor een samenwerking met de Arbeidsinspectie en Voedsel en Waren Autoriteit. Bedrijven die zich bezighouden met verduurzaamd hout zijn gelijktijdig gecontroleerd door deze drie toezichtorganisaties op naleving van de Arbeidsomstandighedenwet, milieuregelgeving en productveiligheid. In tegenstelling tot de proef in Delfzijl, was er niet aanwijsbaar sprake van een sterk dalende toezichtlast. Daarbij speelt mee dat de sector zelf nauwelijks ondersteuning gaf aan de proef: er was in ieder geval geen interesse voor.

6.1.3 Transportcontroles

Ook bij het project Gecombineerde Landelijke Transportcontrole wordt gepoogd de toezichtlast voor het bedrijfsleven te verminderen zonder in te leveren op de effectiviteit van het toezicht.

Verschillende overheidsorganisaties zijn betrokken bij de controle van transport en wegvervoer. Alle diensten hebben behoefte aan controlemogelijkheden en aan gemeenschappelijke faciliteiten: motorondersteuning door de politie, geschikte controlelocaties, ICT-ondersteuning, administratieve ondersteuning. In 2004 is op basis van praktijkervaringen gezocht naar een zo volledig mogelijke controle van het wegvervoer. Op 27 augustus zijn daarom op de A50 tussen Arnhem en Apeldoorn 41 vrachtwagens gecontroleerd op het vervoer van goederen en dieren. De wagens zijn gecontroleerd op onder meer rijtijden, gevaarlijke stoffen, arbeidsomstandigheden, rijbewijzen, im- en export en welzijn van vee, tabak, alcohol en de in-, uit- en doorvoer van afvalstoffen. Zeventien transporten bleken niet in orde. In vijftien gevallen is proces-verbaal opgemaakt. Aan de controle werd meegedaan door de Algemene Inspectiedienst, de Inspectie Verkeer en Waterstaat, de Arbeidsinspectie, het Korps Landelijke Politiediensten, de Douane en de VROM-Inspectie. Het was voor het eerst dat diervervoer werd betrokken bij een grote transportcontrole. De praktijkoefening heeft duidelijk gemaakt waar overlap in taken zit en waar Inspecties in staat zouden kunnen zijn voor elkaar te controleren. Collectief gebruik van elkaars databestanden bleek in de prak-

tijk (nog) te ingewikkeld en juridisch gezien niet altijd toegestaan.

6.2 Overleg milieuhandhaving

Alle handhavende overheden op het gebied van milieu zijn vertegenwoordigd in het Bestuurlijk Landelijk Overleg Milieuhandhaving (BLOM) en het Ambtelijk Landelijk Overleg Milieuhandhaving (ALOM). Het BLOM staat onder voorzitterschap van de VROM-staatssecretaris Pieter van Geel en het ALOM wordt voorgezeten door de inspecteur-generaal van de VROM-Inspectie Gerard Wolters. Deelnemers aan beide overlegorganen zijn: Inspectie Verkeer en Waterstaat, Algemene Inspectie Dienst, Dienst Staatstoezicht op de Mijnen, Openbaar Ministerie, Politie, Ministerie van Justitie, Ministerie van LNV, IPO, VNG, Unie van Waterschappen en VROM-Inspectie.

Het BLOM stelt landelijke handhavingsprioriteiten vast en bewaakt de monitoring. Het ambtelijk overleg is strikt uitvoerend. Dit overleg maakt afspraken over de inzet en te leveren capaciteit van betrokken partners. Er is een meerjarig gezamenlijk handhavingsprogramma vastgesteld en om een uniform optreden te bevorderen is een landelijke sanctiestrategie opgesteld. De jaarlijkse handhavingsbrief aan de Tweede Kamer is in 2004 voor het eerst onder verantwoordelijkheid van BLOM/ALOM tot stand gekomen.

De vier ketenprojecten vuurwerk, dierlijke vetten, bouw- en slooafval en asbest konden mede worden gerealiseerd door een bijdrage van 2 miljoen euro van de Tweede Kamer (amendement-Samsom).

6.3 Handhavingsarrangementen

- Vanuit de gezamenlijke verantwoordelijkheid voor de handhaving van VROM-regelgeving hebben het Openbaar Ministerie en de VROM-Inspectie afspraken gemaakt over hun inzet en het stellen van gezamenlijke prioriteiten bij de strafrechtelijke opsporing. Die inzet is vastgelegd in een in november 2003 overeengekomen handhavingsarrangement. Beide organisaties hebben in 2004 bij opsporing en vervolging prioriteit geven aan:
 - veiligheid: risicobedrijven, defensie-inrichtingen, vuurwerk, crises;
 - gezondheid: stralingsrisico's, asbest, legionella, PCB's, bestrijdingsmiddelen;

- duurzaamheid: CFK's, zeeschepen, internationale afvaltransporten, Landelijk Afvalbeheerplan;
- leefomgeving: bouwen, wonen, ruimtelijke inrichting. Tevens is afgesproken dat de VROM-Inlichtingen- en Opsporingsdienst 25 opsporingsonderzoeken uitvoert onder gezag van het Openbaar Ministerie.
- In april 2004 is een samenwerkingsconvenant afgesloten met het Staatstoezicht op de Mijnen inzake gezamenlijke controles op - met name - gaswinningsinstallaties, gebruik van explosieven bij civiel gebruik en het Brandstoffenbesluit.
- Ook zijn er per 1 april 2004 hernieuwde afspraken gemaakt met de Douane en Belastingdienst over samenwerking en informatie-uitwisseling. Met deze organisaties wordt met name samengewerkt bij het toezicht op EVOA, in- en uitvoer gevaarlijke stoffen, het Vuurwerkbesluit, Besluit ozonlaag-aantastende stoffen, Cadmiumbesluit, Kernenergiewet en de Wet belastingen op milieugrondslag.

6.4 IG-beraad

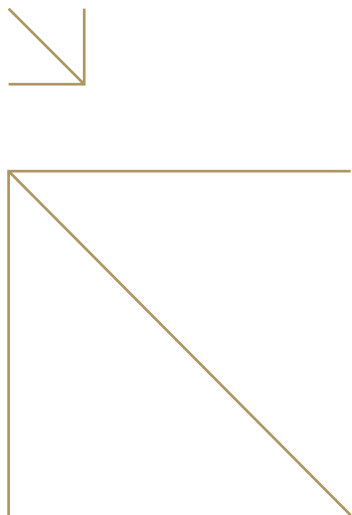
De inspecteurs-generaal van de Rijksinspecties bespreken in het zogenoemde IG-beraad elk kwartaal initiatieven voor samenwerking en de voortgang van bestaande gezamenlijke toezichtacties. Het IG-beraad is vooral gericht op structurele, resultaatgerichte vormen van samenwerking tussen de Rijksdiensten en het ontwikkelen van een gezamenlijk toezichtprogramma.

Er zijn vier beraadwerkgroepen waar de VROM-Inspectie een inbreng heeft geleverd: de werkgroep Risicoanalyse, de werkgroep Effectmetingen, de werkgroep Personeel & Organisatie en de werkgroep Benchmarking.

Eens per jaar wordt een 24-uursconferentie gehouden rond actuele ontwikkelingen. In 2004 was dat de positie van het toezicht in het licht van de Ambtelijke Commissie Toezicht-II, het Programma Andere Overheid, samenwerking tussen Inspecties in het primaire proces en de Kwaliteitsagenda Toezicht. Voor de Europese partners is een Engelstalige brochure verschenen met daarin een overzicht van de activiteiten van de diverse Inspecties en de wijze waarop ze samenwerken.

6.5 Ketentoezicht

Naar aanleiding van het ketenonderzoek 'In slak en as' naar bodemas van afvalverbrandingsinstallaties en menggranulaat in

2002 heeft de staatssecretaris van VROM besloten op zo kort mogelijke termijn te willen starten met één handhavingsteam voor ketenhandhaving van bouwstoffen. De VROM-Inspectie heeft daarom een visie ontwikkeld op ketenhandhaving voor gevaarlijke stoffen, afvalstoffen en productstromen. Het 'Visiedocument Ketenhandhaving, begeleiden en verleiden' is in juli 2004 gepresenteerd aan de Tweede Kamer. Op basis daarvan zijn vier onderwerpen geselecteerd voor ketentoezicht in samenwerking met andere toezichtorganisaties. Deze onderwerpen zijn goedgekeurd door het BLOM en het ALOM.

De VROM-Inspectie is nauw betrokken bij de uitvoering van drie van de vier onderwerpen en is projectleider van het ketenonderzoek sleutelbedrijven bouw- en sloopafval. De eerste resultaten van dit onderzoek maken duidelijk dat de controle zich het beste kan toespitsen op bouw- en sloopobjecten. Bij controle later in de keten is de bron vaak niet te herleiden. Daarnaast blijkt dat er door gewijzigd beleid geen goed handhaafbaar pakket regels is. Effectieve handhaving blijft problematisch.

- De VNG is projectleider van het ketentoezicht asbestbedrijven. De VROM-Inspectie heeft in het verleden heel veel onderzoek gedaan naar asbestverwerking. Ook hier ziet het er naar uit dat het kwaad het beste bij de bron, op de bouw- en slooplocaties, kan worden bestreden.
- Het Openbaar Ministerie geeft leiding aan het ketenonderzoek illegaal vuurwerk. Dit werkterrein is in 2004 in kaart gebracht en de betrokken organisaties zijn zo ver dat het ketentoezicht door landelijk opererende organisaties wordt opgepakt.
- De Voedsel en Waren Autoriteit is projectleider bij het ketenonderzoek dierlijke vetten. Dit blijkt een zeer omvangrijke en complexe keten te zijn. Het vinden van de zogenoemde sleutelmomenten waar efficiënt toezicht kan worden gerealiseerd, blijkt ingewikkelder dan verwacht.

Naast deze vier ketencontroles in samenwerking met BLOM/ALOM heeft de VROM-Inspectie een interventiestrategie in ontwikkeling voor de keten Teerhoudend Asphalt Granulaat (TAG). Een ketenonderzoek naar AVI-bodemas/puingranulaat is in 2004 afgerond (zie hoofdstuk 3.3.). Ook voor deze keten wordt in 2005 een interventiestrategie opgesteld.

Vanwege de grote inzet voor de vier projecten die in BLOM/ALOM worden uitgevoerd is het niet gelukt de risicoanalyses van 34 afvalstromen (zie hoofdstuk 3.4) gereed te hebben. Die

resultaten volgen in 2005 en moeten de basis leggen voor ketenhandhaving van het Landelijk Afval Beheerplan.

Tevens is een ketenonderzoek gestart naar de risicovolle 'productstroom' explosieven voor civiel gebruik. Doel is het in beeld krijgen van de branche en de keten. Het ontwikkelen van een interventiestrategie in 2005 voor met name de rijkspartners is het sluitstuk van dit project.

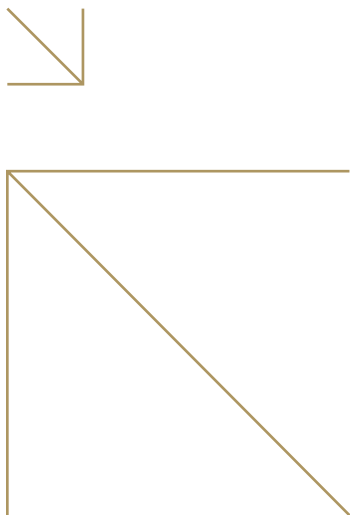
6.6 Transporten scannen

In juni werkten Douane, KLPD, RIVM en VROM-Inspectie samen bij een proef voor het mobiel scannen van afvaltransporten. Het scannen van ladingen met röntgentechniek is in de Rotterdamse haven gemeengoed, het gebruik van een mobiele scanner staat nog in de kinderschoenen. Bij een controle met een mobiele scanner is nagegaan hoe snel en betrouwbaar deze apparatuur is en of een dergelijke installatie snel kan worden verplaatst. Een kenmerk van een grootscheepse transportcontrole is namelijk dat chauffeurs elkaar waarschuwen en vervolgens alternatieve routes nemen. Het maken van een scan van een container duurt slechts twee minuten, maar tijdens de proef aan de A12 blijkt het apparaat nog storingsgevoelig. De scanner 'ziet' soms echter wel verdacht bouw- en sloopafval dat vervolgens met de hand wordt gesorteerd om na te gaan wat er exact in de wagens zit. Tijdens de proef werden 25 wagens gescand en twee verdachte ladingen gesorteerd. In vier gevallen was er sprake van grove overtredingen zoals sluikhandel. Bij zes transporten werden lichtere, administratieve overtredingen geconstateerd. Conclusie: voor grootschalige toepassing bij afvalcontroles ziet deze scanner nog te weinig details.

6.7 Coördinatie acceptatieprocedure

Bedrijven die actief zijn met de inzameling en verwerking van gevaarlijke (chemische) afvalstoffen moeten de provincie een acceptatieprocedure laten zien waarin nauwkeurig beschreven staat hoe de aangeboden stoffen worden gekeurd. Met deze procedure moet kunnen worden nagegaan of er geen andere gevaarlijke stoffen aangeboden worden dan de aanbieder van het afval aangeeft.

SITA EcoService heeft verspreid over Nederland zes bedrijven die dit soort gevaarlijke stoffen verwerken. Uit een concernonderzoek door de VROM-Inspectie in 2003 bleek dat het bedrijf voor deze vestigingen dezelfde acceptatieprocedures ter goed-

keuring aan de verschillende provincies had aangeboden. De procedure was echter niet overal gelijk beoordeeld. In de ene provincie werd de aangeboden procedure goedgekeurd, in de andere provincie volgde afkeuring. De VROM-Inspectie constateerde ook dat de procedure onvoldoende aansloot bij de landelijke standaard.

De verschillen waren reden de betrokken provincies en SITA rond de tafel te nodigen voor een meer eenduidige aanpak bij de beoordeling van de acceptatieprocedure. Tevens wordt gewerkt aan een landelijke acceptatieprocedure voor dit nationaal opererende bedrijf. Het eerste resultaat van deze samenwerking is een lagere toezichtlast voor het bedrijf: Sita hoeft niet meer op verschillende plaatsen een acceptatieprocedure te laten beoordelen. Deze werkwijze voorkomt ook variërende beoordelingen door de vergunningverlener en de toezichthouder. De VROM-Inspectie faciliteert de provincies en Sita bij de uitvoering van de 'nationale acceptatieprocedure'.

6.8 Signaal: Samen met Friesland

In Friesland is samen met de provincie opgetrokken in een onderzoek bij twee afvalbedrijven. Mede naar aanleiding van Kamervragen is een gezamenlijk concernonderzoek opgezet bij deze ondernemingen.

Het ene bedrijf verwerkt gevaarlijk afval en de andere onderneming is gespecialiseerd in de ontmanteling van PCB-houdende transformatoren. De VROM-Inspectie is bevoegd gezag voor de inzamelvergunning van deze bedrijven en de provincie Friesland is dat voor de Wet milieubeheer.

Dergelijke ondernemingen hebben complexe vergunningen. Hoewel het toezicht hierop consequent en frequent is, was er bij beide toezichthouders de behoefte de werkwijze van de ondernemingen diepgaander te controleren. Op basis van een risicoanalyse zijn twee verwerkingschakels gekozen. Bij de een is gekeken of de verschillende categorieën afgewerkte olie legaal worden verzameld en gescheiden worden gehouden. Bij het andere concern lag de nadruk op het milieuveilig reinigen van de transformatoren. Bij beide bedrijven zijn enkele ernstige milieuovertredingen geconstateerd en is proces-verbaal opge maakt. Het onderzoek is voor de provincie Friesland reden de vergunningen te herzien en scherpere voorwaarden te stellen. Het gezamenlijke onderzoek is zo effectief gebleken dat de provincie de VROM-Inspectie heeft gevraagd voor een derde concernonderzoek in 2005.

6.9 Samen met gemeenten

Enkele gemeenten in Friesland vernamen dat afval uit de glastuinbouw, zoals oude steenwolmatten, illegaal en milieu-onvriendelijk werd verwerkt. Aan de VROM-Inspectie werd gevraagd het onderzoek naar deze overtredingen te coördineren. Naast de gemeenten Menaldumadeel, Wonseradeel en Franekeradeel deden het Seph-Friesland en het Waterschap Friesland mee. Om het Besluit glastuinbouw beter te kunnen handhaven is een concepthandreiking voor gemeenten gemaakt.

Met deze handreiking als hulpmiddel zijn eind november negentien glastuinbouwbedrijven bezocht. De controles leren dat naleving van het Besluit Glastuinbouw vooral vanwege de uitgebreide administratieve verplichtingen voor ondernemers niet eenvoudig is. Van illegaal afvoer van afval lijkt geen sprake te zijn. Het verbruikte substraat en afgedragen gewas wordt zo snel mogelijk geruimd en afgevoerd door erkende inzamelaars en verwerkers.

6.10 Samen in het buitengebied

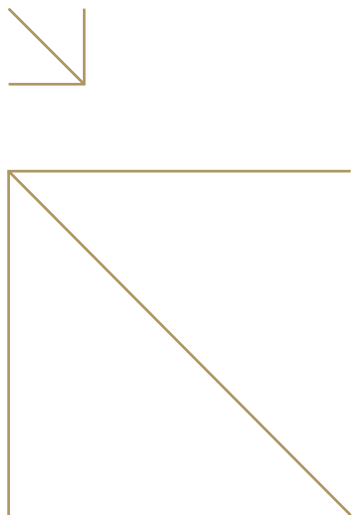
Het provinciale samenwerkingsproject Groningen wil de controles in het buitengebied stroomlijnen en verbeteren. Alle betrokken handhavingsorganisaties doen mee aan dit gebiedsgerichte toezicht, waarbij zowel naleving van milieuregels, ruimtelijke ordening, flora en fauna en waterwetgeving worden gecontroleerd. De VROM-Inspectie was projectleider tot april 2004. Daarna werd deze taak uitgevoerd door een Steunpunt Handhaving.

In april 2004 heeft de Beleidsgroep Handhaving de specifiek voor Groningen ontwikkelde toezichtmethode vastgesteld. Het gaat hier om een handreiking en een stappenplan voor de integrale en structurele handhaving in het buitengebied. In 2005 zal de methode worden getest in de praktijk.

6.11 Signaal: Samen in Petten

De eigenaar en drie bedrijven die van de Hoge Flux Reactor in Petten gebruik maken zijn begin 2004 door het Openbaar Ministerie voor de rechter gedaagd wegens tientallen milieuovertredingen.

De politie constateerde in oktober 2003 dat deze bedrijven op het nucleaire complex het niet zo nauw namen met naleving van

de door de gemeente verstrekte milieuvergunning, de lozingvergunningen en de Kernenergiewet. Zo werd geconstateerd dat er gevaarlijk chemisch afval en radioactieve materialen en gereedschappen waren opgeslagen in strijd met de verstrekte vergunning.

Het strafrechtelijke onderzoek was voor de staatssecretaris van VROM reden afspraken te maken met de gemeente Zijpe en de Arbeidsinspectie over gezamenlijke, gestructureerde milieucontroles bij alle nucleaire bedrijven in Petten. Afsproken is om minimaal een keer per jaar alle bedrijven rondom de Hoge Flux Reactor te controleren. De Kernfysische Dienst van de VROM-Inspectie doet mee aan deze controles. Bij de eerste gezamenlijke inspectie in april 2004 bleek het naleefgedrag van de betrokken bedrijven verbeterd, maar nog niet alles was in orde. Over de strafrechtelijke vervolging van het Europese Gemeenschappelijk Centrum voor Onderzoek ontstond eind 2004 publieke en politieke commotie omdat dit onderzoeksinstituut juridisch ressorteert onder de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie en daarom mogelijk niet onder Nederlands recht kan worden vervolgd. De verantwoordelijke bewindslieden (de ministers van Buitenlandse Zaken en van Justitie alsmede de staatssecretaris van VROM) gaven in december aan dat niet tot strafvervolging zal worden overgegaan omdat de problemen inmiddels zijn opgelost.

6.12 Grenzeloos Vuurwerk

Het Landelijk Meld- en Informatiepunt en de Vliegende Brigade Vuurwerk hebben meegedaan aan een Beneluxactie vuurwerk, waarbij er afspraken zijn gemaakt over het volgen en controleren van internationale transporten in december. Deze afspraak geldt voor acht onderwerpen, waarvan drie voor de VROM-Inspectie: vuurwerk, drijfmest en afval.

In 2004 is contact gelegd met de Wasserschützpolizei en zijn afspraken gemaakt over informatie-uitwisseling en samenwerking. Om doeltreffender te kunnen controleren, kreeg de Wasserschützpolizei toegang tot het Fireworks Livecycle and Tracing System (FLITS). Dat is een systeem waarin het Meldpunt alle import- en exportmeldingen voor vuurwerk verzamelt. Op basis daarvan kon een analyse worden gemaakt van het handhavingsgedrag van toepassers bij evenementen. Deze analyse is beschikbaar voor andere toezichtorganisaties.

6.13 Ambitie en resultaat

Op 27 mei 2004 heeft de werkconferentie 'Van ambitie naar resultaat' plaatsgevonden. Organisatoren van deze landelijke bijeenkomst voor toezichthouders en bestuurders waren het Ministerie van VROM (Directoraat-Generaal Milieu en VROM-Inspectie) en het Ministerie van Verkeer & Waterstaat (Inspectie Verkeer en Waterstaat, Divisie Water), IPO, VNG en Unie van Waterschappen. Doel van de werkconferentie was bestuurders en uitvoerenden nieuwe kennis, energie en motivatie te bieden voor de verdere professionalisering van de milieuhandhaving (eindmeting). In een imposant programma met zestien bijeenkomsten rond deelonderwerpen en twee plenaire discussies is dit doel bereikt. De deelnemers waardeerden de inhoud van de conferentie met een 7. Ruim zeshonderd bestuurders en handhavers hebben deelgenomen, waarbij de gemeenten met 190 mensen ondervertegenwoordigd waren.

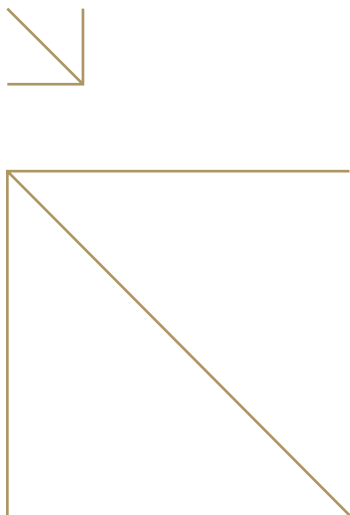
6.14 Infomil

De VROM-Inspectie ondersteunt via Infomil de informatievoorziening over milieuwetgeving aan gemeenten, provincies en

Figuur 10 Meldingen vuurwerk bij het Landelijk Meld- en Informatiepunt

Type melding	2003*	2004
Import vuurwerk	888	1.728
Export vuurwerk	515	676
Handel vuurwerk	139	162
Ontbranding vuurwerk	839	1.017
Douanemelding	454	435
Totaal	2.835	4.018

* Cijfers 2003 zijn gecorrigeerd ten opzichte van Jaarrapportage 2003.

andere handhavende organisaties. Ook wordt een bijdrage geleverd aan het in stand houden van het digitale handhavingsnetwerk www.lim-info.nl. Dit landelijke informatiepunt biedt onder andere een digitaal discussieplatform voor toezichthouders en vergunningverleners, informatie over BLOM/ALOM en de professionalisering van de milieuhandhaving.

6.15 Blad HandHaving

Het Ministerie van VROM geeft tweemaandelijks het vakblad HandHaving uit. De VROM-Inspectie is samen met medewerkers van gemeenten, provincies, AID, Ministerie van Justitie, IVW, politie, Instituut Verkeer en Milieu en de Seph's lid van de commissie van advies van het blad.

Doel van het vakblad is het stimuleren van effectieve handhaving op de VROM-terreinen ruimte, wonen en milieu; informatie geven over succesvolle toezichtmethoden (best practices) en samenwerking tussen toezichthouders bevorderen.

In 2004 is een groot lezersonderzoek gehouden naar verschillende aspecten van het vak handhaver. Daaruit sprak trots over het eigen beroep. Ontevreden is de toezichthouder over de tijd die moet worden besteed aan papierwerk en overleg. Zes van de tien handhavers zijn tevreden over de ondersteuning voor hun bestuurders, hinder heeft men van de politieke waan van de dag en 'incidenthandhaving'. Het Bouwstoffenbesluit is de lastigste wet om te handhaven en 40% van de handhavers heeft regelmatig last van agressie en geweld.

Het blad HandHaving wordt breed verspreid onder ruim 10.000 abonnees. Een derde deel van de lezers is werkzaam bij gemeenten, 750 bij provincies, bijna 900 bij de politie, ruim 900 bij Rijksinspecties, 300 bij waterschappen en 300 bij brandweer en douane.

6.16 Verder in 2005

De VROM-Inspectie gaat brancheorganisaties meer betrekken bij het toezicht op regelgeving. Via samenwerking kan mogelijk een grotere verantwoordelijkheid voor naleving bij de bedrijven worden gelegd. Met enkele organisaties wil de Inspectie op strategisch niveau daarom een nauwere samenwerking: de Vereniging Nederlandse Chemische Industrie (VNCI), de Vereniging Afvalbedrijven (VA), Vereniging van Nederlandse Projectontwikkeling Maatschappijen (NEPROM), het Algemeen Verbond van Bouwbedrijven (AVBB), de werkgeversorganisaties VNO/

NCW en MKB-Nederland. Overleg met de VA heeft al geresulteerd in afspraken over het stimuleren van de naleving in deze branche in 2005.

Naleving van de Kernenergiewet in een ziekenhuis

Crisis- beheersing, nucleaire veiligheid en beveiliging

Nieuwe (internationale) dreigingen vragen om speciale bescherming van kwetsbare of risicovolle objecten in de samenleving. De VROM-Inspectie richt zich op nucleaire bedrijven, de chemische industrie en de drinkwatervoorziening. De Kernfysische Dienst heeft specifiek toezicht op de acht in Nederland gevestigde nucleaire installaties en alle nucleaire transporten afkomstig van en naar deze bedrijven.

Vitale waakzaamheid tegen nieuwe dreiging

Na 11 september 2001 heeft veiligheid een nieuwe dimensie gekregen. De aanslag op de Twin Towers in New York maakte onmiddellijk duidelijk hoe kwetsbaar de infrastructuur van veel Westerse landen is. De VROM-Inspectie is per omgaande gestart met een uitgebreider toezicht op enkele vitale onderdelen van onze samenleving. 'Vroeger keken we vooral naar de leveringszekerheid van water. Dat is nu te beperkt.'

Eigenlijk was de bescherming van Nederland tot 2001 in hoofdzaak gestoeld op de Koude Oorlog. De grootste dreiging kwam uit de wereld achter het IJzeren Gordijn. 'De informatie van Defensie was een essentieel hulpmiddel voor het bepalen van je beschermingstrategie. Natuurlijk werd er ook gesproken over terrorisme, maar dan toch vooral vanuit de verwachting dat die terroristen vanuit een landsbelang zouden opereren. Dat zou bijvoorbeeld een groep kunnen zijn die een toekomstige bezettingsleger helpt door vitale functies in een land onklaar te maken', zegt Joost Cornet, programmamanager Vitaal. Coördinator Crisismanagement Dick Kolk van de VROM-Inspectie vult aan: 'Voor veel vitale producten en diensten bestond een specifieke bescherming, maar die was in hoofdzaak gericht op dreiging van buitenaf: natuurrampen, een bom, een bezetting. Dat soort zaken.'

Vitale knooppunten

De New Yorkse aanslag was aanleiding de strategische bescherming van zogenoemde vitale knooppunten in onze samenleving opnieuw kritisch te beschouwen. Daarom startte de regering kort na de aanslag van 11 september het project Bescherming Vitale Infrastructuur, dat in de wereld van crisisbeheersing inmiddels wordt aangeduid als 'dossier vitaal'. Binnen dit project werken ministeries en het bedrijfsleven onder coördinatie van het Ministerie van Binnenlandse Zaken nauw samen bij het in kaart brengen van de grootste risico's en het bieden van zoveel mogelijk bescherming. Die inventarisatie van risico's in de infrastructuur leerde dat de onderlinge samenhang tussen kerndelen veel complexer is dan gedacht. Dick Kolk: 'Dat bleek in de ICT-hoek bijvoorbeeld ook al bij de voorbereiding op de millenniumwissel. Veel sectoren zijn nauw met elkaar verweven en bij een crisis kan dan al snel een domino-effect optreden.'

Door de regering zijn twaalf vitale sectoren benoemd waar in het kader van bescherming tegen terrorisme, technisch en organisatorisch falen en natuurrampen mogelijk extra maat-

regelen noodzakelijk zijn:

- Drinkwater
- Energie
- Financiën
- Gezondheidszorg
- Keren en beheren oppervlaktewater
- Nucleaire en chemische industrie
- Openbare orde en veiligheid
- Openbaar bestuur
- Rechtsorde
- Telecommunicatie
- Transport
- Voedsel

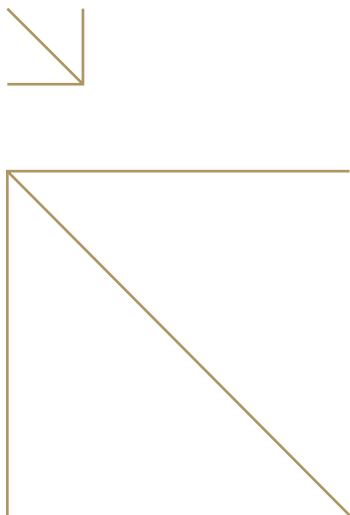
De VROM-Inspectie staat in het dossier Vitaal aan de lat voor de coördinatie bij bescherming van de drinkwatervoorzieningen, beveiliging van de chemische industrie, de nucleaire industrie en bepaalde Rijksgebouwen, als onderdeel van Openbaar bestuur. Binnen VROM werkt de Inspectie daarvoor onder andere samen met de Directie Externe Veiligheid en de Rijksgebouwendienst.

Cornet: 'Met drinkwater kon de inspecteur-generaal niet wachten op de landelijke coördinatie. Vanuit de eigen verantwoordelijkheid is dat onderdeel meteen samen met de waterbedrijven en de AIVD door de Inspectie opgepakt.'

Kolk en Cornet zeggen het niet met zoveel woorden, maar uit de subtiele toelichting valt op te maken dat drinkwater geen uitstel behoefde. Cornet: 'Hier was bij alle betrokkenen de wens het basisniveau van beveiliging opnieuw vast te stellen en daar niet mee te talmen.' Welke zaken precies onder de loep zijn genomen, laten Cornet en Kolk uit veiligheidsoverwegingen liever in het midden. 'Eén voorbeeldje. Vroeger was het vanuit leveringszekerheid belangrijk dat er bijvoorbeeld een reservepomp beschikbaar was als de hoofdpomp zou uitvallen. Nu is het ook relevant of pompen bij elkaar staan of niet, waar ze staan en of derden er gemakkelijk bij kunnen komen.'

Analyse

Ze bestrijden dat er geen grondige veiligheidsanalyses beschikbaar zouden zijn. 'Na 11 september was er even een informatievacuüm, maar we weten inmiddels waar we op moeten letten. De AIVD heeft tal van methodeanalyses gemaakt en vooral in Spanje en Engeland is veel ervaring met terroristische strategieën.' Voor wat betreft de watervoorziening heeft de VROM-

Inspectie ook bij de Britten gekeken hoe zij zich wapenen tegen dreigingen.

Die dreiging hoeft niet per se van buiten te komen, ook medewerkers van bedrijven kunnen activist zijn of worden. Mede daarom zijn de bedrijven zelf nadrukkelijk betrokken bij het nemen van beveiligingsmaatregelen. Bij de ene sector is er overigens veel meer aanpassing nodig dan bij de andere.

'Nucleaire installaties zijn bijvoorbeeld van meet af aan ingericht op een reeks risico's. Aan het risico toeval is nu bewust menselijk handelen toegevoegd. En we kijken specifiek naar de interne risico's: infiltratie, laksheid met interne procedures of onvolledige veiligheidsprocedures.'

Mondiaal

Helemaal veilig bestaat niet. Cornet: 'Je kunt nooit alles helemaal beveiligen. Bovendien is er altijd een afweging tussen de kans op een aanslag tegenover de maatschappelijke gevolgen. Als ik op een NS-station vier keer gefouilleerd wordt en mijn tas doorzocht, dan is dat station mogelijk wel superveilig, maar willen we dergelijke controlesystemen ondergaan en willen of kunnen we dat betalen?'

Kolk heeft de ervaring dat met name Amerikaanse bedrijven gewend zijn snel te reageren op nieuwe risico's. 'De chemische bedrijven waar we nu in het kader van Vitaal mee rond de tafel zitten opereren vaak mondiaal. Ze zijn gewend om ook wereldwijd vaak verregaande veiligheidsmaatregelen te nemen en maken geen onderscheid per land.'

Voor de drinkwatervoorziening zijn de kwetsbaarheidsanalyses bijna afgerond en zijn de noodzakelijke maatregelen genomen. De Kernfysische Dienst van de VROM-Inspectie beoordeelt en houdt toezicht op de beveiliging van de nucleaire industrie en de Rijksgebouwendienst is nauw betrokken bij de beveiliging van 'vitale openbare gebouwen'. De afspraak is dat de AIVD alle twaalf sectoren adviseert bij de uit te voeren kwetsbaarheidsanalyses tegen activisten of terroristen.

De Stafafdeling Crisismanagement wil in april 2005 de vier verplichte veiligheidsrapportages afronden. Daarmee zijn de sectoren waarvoor VROM verantwoordelijkheid draagt beter beschermd. Kolk: 'Mits we blijven checken of de maatregelen ook worden uitgevoerd en nageleefd. Deze nieuwe waakzaamheid is namelijk niet voor een jaartje, maar zal structureel moeten blijven.'

7.1 Crisismanagement

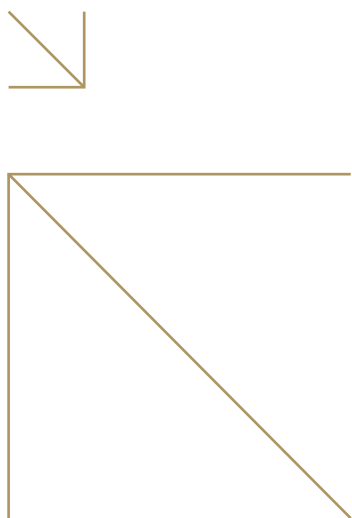
De crisisbeheersingstaak van de VROM-Inspectie omvat de voorbereiding op en afhandeling van crisismoments op het gebied van nucleaire ongevallen, calamiteiten met gevolgen voor milieu en volksgezondheid, de drinkwatervoorziening en de (her)huisvesting van bevolking en overheid. Daarvoor zijn het Departementaal Coördinatie Centrum en het Meldpunt VROM permanent bereikbaar en worden er jaarlijks minimaal drie oefeningen gehouden.

In januari 2004 is deelgenomen aan de oefening Noordzeerampen. Er vond 17 mijl ten westen van Zeeland zogenaamd een aanvaring plaats tussen een schip geladen met zware stookolie en een boot met aan boord radioactieve stoffen. De VROM-Inspectie nam deel aan het beleidsteam en testte ICT-apparatuur.

Van 4 tot 10 maart werd deelgenomen aan de Nato Civil Military Exercise 2004. De oefening draaide om wereldwijde terroristische acties van anti-globalisten. In Nederland explodeerde zogenaamd een chemische fabriek met acrylonitriet, gevolgd door een explosie van twee treinwagons gevuld met 100.000 kg chloor. In de oefening stond het functioneren van het NATO Crisis Response System centraal. Gezien de omvang van de crises werd een Interdepartementaal Beleidsteam geformeerd bij het Nationaal Coördinatiecentrum van BZK. Voor inhoudelijke adviezen over de gevaarlijke stoffen, werd een beroep gedaan op Beleidsondersteunend Team milieu-incidenten. De derde grote oefening was in het kader van de Revitalisering nationaal Plan voor de Kernongevallenbestrijding. Ook zijn bijdragen geleverd aan een oefening van de Europese Unie en van het Internationaal Atoom Energie Agentschap (IAEA) in Wenen en werd onder andere meegedaan aan de regionale oefening Brandend Water in Noord-Brabant.

7.2 Steunteam bij milieu-incidenten

Het Beleidsondersteunend Team milieu-incidenten (BOT-mi) verleent ondersteuning bij rampenbestrijding en crisisbeheersing. Een kerntaak is het adviseren van overheden. Het team is een samenwerkingsverband van negen kennisinstituten van zes departementen. In 2004 heeft dit team achttien adviezen uitgebracht over te nemen maatregelen bij milieucalamiteiten. De leden van het team hebben vooral kennis van incidenten met chemische en gevaarlijke stoffen. De samenwerking binnen

BOT-mi is in 2003 geregeld. In 2004 is het team ingericht en geprofessionaliseerd. De eerste oefeningen zijn gehouden en ook wordt gewerkt aan een landelijk Laboratorium Netwerk.

7.3 NBC-Terrorisme

Niet alleen via het project Vitaal wordt geanticipeerd op mogelijke terroristische aanslagen. Vanuit het Ministerie van Binnenlandse Zaken is apart aandacht gevraagd voor het voorkomen van terroristische aanslagen met nucleaire, biologische of chemische middelen. Bij de bescherming tegen dit zogenoemde NBC-terrorisme werkt de stafafdeling Crisismanagement van de VROM-Inspectie samen met het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM).

In het Kenniscentrum NBC en methodiekontwikkeling van het RIVM wordt informatie verzameld en geanalyseerd op het gebied van ongevallen en aanslagen met biologische of chemische agentia. In het Nationaal Vergiftigingen Informatie Centrum wordt alle mogelijke informatie over het voorkomen en bestrijden van vergiftigingen vergaard.

Naar aanleiding van de toegenomen kans op terroristische aanslagen met chemische en biologische middelen heeft de VROM-Inspectie het RIVM opdracht verleend een gaspakkenteam te formeren. In dit team zijn zowel chemisch als (micro)biologisch deskundigen vertegenwoordigd.

7.4 Laboratoriumnetwerk

Intensief is gewerkt aan een optimale structuur voor het Landelijk Laboratoriumnetwerk Terreuraanslagen. Aan het netwerk nemen sinds 2002 zeven departementen en acht laboratoria deel. In 2004 is een noodzakelijke organisatorische en financiële structuur opgezet. Het netwerk onderzoekt materiaal dat in relatie staat tot terrorisme. Daarbij kan gedacht worden aan poederbrieven, gebruikte strijdgassen en een breed scala aan chemische middelen. Vrijwel elk laboratorium in het netwerk heeft een eigen specialisme. Door de samenwerking is er dag en nacht voldoende onderzoekscapaciteit beschikbaar. De VROM-Inspectie is systeemverantwoordelijk voor het netwerk.

7.5 Meldpunt VROM

In 2004 zijn ruim 450 meldingen verwerkt door het Meldpunt VROM. [zie figuur 11]

Verder zijn er in het kader van de EU-richtlijn voor internationale gegevensuitwisseling in geval van nucleaire of radiologische ongevallen (Ecurie) 276 meldingen verwerkt.

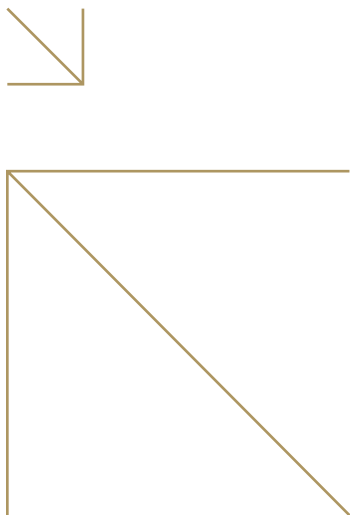
7.6 Revitalisatie kernongevallenbestrijding

De organisatie van de bestrijding van nucleaire ongevallen is geregeld in het Nationale Plan voor de Kernongevallenbestrijding uit 1989. Dit plan was verouderd en de revisie daarvan is in 2004 afgerond. Een belangrijk onderdeel van de nieuwe bestrijdingsafspraken is de start van de Eenheid, Planning en Advies nucleair (EPAN), een crisisbeleidsteam dat flexibel kan worden ingericht naar de aard en omvang van het (dreigende ongeval). Het crisisteam bestaat uit een frontoffice vanuit de VROM-Inspectie en drie backoffices: het RIVM voor radiologische informatie, Ministerie van BZK voor bestuurlijke en operationele informatie en het Ministerie van VWS voor geneeskundige adviezen. Het frontoffice en de backoffices radiologische informatie worden ondersteund door specialisten van de Kernfysische Dienst.

Vanuit het nieuwe Nationaal Plan voor Kernongevallenbestrijding zijn in 2004 tevens diverse leidraden en draaiboeken

Figuur 11 Overzicht meldingen meldpunt VROM

	2001	2002	2003	2004
Transport afval/EVOA	47	60	62	47
Radioactieve stoffen	15	38	34	38
Nucleair transport	-	-	53	31
Nucleaire installaties (internationaal)	0	0	9	1
Lozingen	49	61	61	12
Gevaarlijke stoffen, inclusief ongevallen	-	-	30	46
Asbest	7	3	4	0
Drinkwater (legionella)	9	18	13	21
Oefeningen	10	13	35	42
Grote branden	30	17	58	22
Terrorisme	18	7	7	2
Algemeen/klachten Informatie	18	68	47	26
	-	-	55	175
Totaal	203	285	468	463

voor gemeenten, provincies en beheersorganisaties ontwikkeld en verspreid. Op basis van een inventarisatie is een departementaal draaiboek communicatie opgesteld en zijn over communicatie tijdens crisissituaties interdepartementale afspraken gemaakt. Een speciale website is bereikbaar via www.vrom.nl.

7.7 Handboek Crisisbesluitvorming

Ook het crisismanagementplan van VROM zelf was toe aan actualisering. Dit plan dateert uit 1990 is een leidraad voor afhandeling van crises op het eigen beleidsterrein. Het Departementaal Handboek Crisisbesluitvorming VROM is opgesteld op basis van het interdepartementaal vastgestelde Nationaal Handboek Crisisbesluitvorming. Het bevat de richtlijnen voor de organisatie ter voorbereiding en afhandeling van crisis(dreiging) op de VROM-beleidsterreinen.

7.8 Toezicht nucleaire installaties

De Kernfysische Dienst (KFD) controleert de nucleaire veiligheid en de beveiliging van nucleaire installaties. Dit onderdeel van de VROM-Inspectie ziet er ook op toe dat er geen nucleair materiaal of specifieke kennis wordt verspreid (bijlage 5). De afwijkingen en bevindingen uit de inspecties van de Kernfysische Dienst hebben geen van alle betrekking op overtredingen van vergunningvoorschriften. Dat komt omdat de werkwijze erop is gericht te verhinderen dat vergunninghouders de vergunningvoorschriften voor nucleaire veiligheid en beveiliging overtreden. Het toezicht draait om het tijdig signaleren van afwijkingen.

7.8.1 Kerncentrale Borssele

In 2004 is vanwege een grote onderhoud- en splijtstofwisselstop veel tijd besteed aan de Kerncentrale Borssele. Bij een dergelijk bedrijfsproces zijn intensieve audits voorgeschreven. Het aantal controles in Borssele steeg van 67 in 2003 naar 114 in 2004.

Bij de Kerncentrale Borssele is ook de tweede tienjaarlijkse veiligheidsevaluatie verricht. De rapportage is in 2003 conform de voorschriften uit de Kernenergiewet ingediend. De beoordeling heeft ertoe geleid dat aanvullend op de door de Kerncentrale Borssele voorgestelde maatregelen enkele veiligheidsvoorzieningen noodzakelijk werden bevonden. De uitvoering van deze maatregelen gebeurt in 2005.

Een zogenoemd Operational Safety Review Team van het International Atomic Energy Agency zal in 2005 de bedrijfsvoering en operationele veiligheid van de Kerncentrale Borssele beoordelen. Dat is een gebruikelijk slotstuk van een tienjaarlijkse evaluatie.

7.8.2 Hoge Flux Reactor Petten

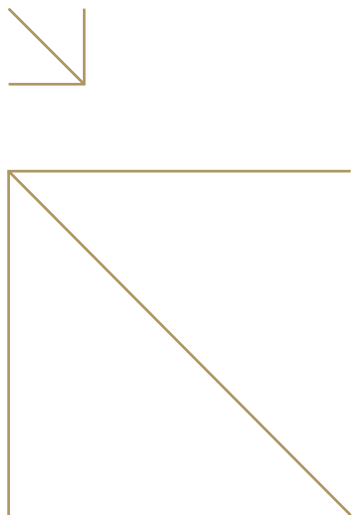
De Hoge Flux Reactor (HFR) in Petten (gemeente Zijpe) is 21 keer gecontroleerd. Deze reactor is van belang bij de Europese productie van zogeheten medische isotopen, die een cruciale rol spelen in bijvoorbeeld de diagnose en behandeling van kankerpatiënten. Daarnaast wordt de reactor gebruikt voor nationaal en internationaal onderzoek naar nucleaire technologie. In 2003 werd deze installatie twintig keer gecontroleerd en kreeg de HFR in Petten de tienjaarlijkse evaluatie. De daaruit voortgekomen veiligheidsverbeteringen zijn in 2004 vrijwel afgerond en gecontroleerd.

Het Gemeenschappelijk Centrum voor Onderzoek voltooide in 2004 de uitvoering van het actieplan voor verbetering van de veiligheidscultuur, zoals dat in 2002 na een Integral Safety Assessment of Research Reactors missie was vastgesteld door het International Atomic Energy Agency. Organisatie, werkwijze en bevoegdheden van de ReactorVeiligheidsCommissie zijn aangepast. Tevens is uitvoering gegeven aan de eis van de Kernfysische Dienst om daarnaast een externe ReactorVeiligheidsCommissie aan te stellen.

7.9 Nieuwe vergunning HFR

Eind 2003 hebben het Gemeenschappelijk Centrum voor Onderzoek van de Europese Gemeenschap (GCO) en de Nuclear Research and Consultancy Group (NRG) in Petten een aanvraag voor een nieuwe vergunning Kernenergiewet en een milieueffectrapportage ingediend. De vorige vergunning uit 1967 was sterk verouderd en versnipperd. De Kernfysische Dienst assisteerde bij het opstellen van het ontwerpbesluit van de nieuwe vergunning. Voor enkele technische voorschriften vonden aanvullende inspecties plaats.

In de nieuwe vergunning is vastgelegd dat de reactor gebruik kan maken van laagverrijkt uranium in plaats van het huidige hoogverrijkte uranium als brandstof. Deze overgang is met name belangrijk vanwege het wereldwijde non-proliferatiebeleid om onnodig gebruik van hoogverrijkt uranium zoveel mogelijk te beperken.

In de nieuwe voorwaarden is ook een vergunningoverdracht geregeld van het Europese Gemeenschappelijk Centrum voor Onderzoek naar de Nuclear Research and Consultancy Group. Door de vergunningtaken over te dragen op de hoofdgebruiker van de reactor wordt het toezicht geconcentreerd en veel eenvoudiger. De nieuwe vergunning werd in de eerste week van 2005 verleend door de staatssecretaris van VROM, de minister van V&W en de minister van EZ.

7.10 Terugkeer radioactief afval

Het eerste transport met verglaasd warmteproducerend hoog-radioactief afval, afkomstig van opgewerkte splijtstof uit de kerncentrale Borssele arriveerde op 29 september 2004 in Nederland. De kerncentrale Borssele bevat splijtstofelementen die vier à vijf jaar lang energie leveren. Daarna worden ze uit de reactor gehaald en voor een afkoelingsperiode van enkele jaren in het reactorgebouw onder water opgeslagen. Vervolgens gaan ze in een speciale splijtstofcontainer per trein naar de opwerkingsfabriek in het Franse Cap la Hague. Van de opgebrachte splijtstof wordt 96% hergebruikt voor nieuwe splijtstofelementen. De resterende vier procent is radioactief kernsplijtstofafval, dat terug gaat naar Nederland.

Het afval werd per trein vervoerd naar de Centrale Organisatie Voor Radioactief Afval (COVRA) in Vlissingen-Oost. Daar is het voor minimaal honderd jaar opgeslagen in het Hoogradioactief Afval Behandelings- en Opslaggebouw. Voorafgaande aan de ingebruikname is het gebouw diverse malen geïnspecteerd en zijn ook verbeteringen voor ventilatie beoordeeld.

Tevens is toezicht gehouden op het transport van het radioactief afval. Op 29 september zijn enkele actievoerders op het terrein van het opslagbedrijf geweest. Het transport had daar geen wezenlijke hinder van.

7.11 Internationale samenwerking

De samenwerking met de Belgische toezichthouder op nucleaire installaties Associatie Vinçotte Nuclear is uitgebreid. De Belgische collega's hebben geassisteerd bij de beoordeling van een reorganisatieproces bij de Kerncentrale Borssele. Ook met de Duitse collega's is samengewerkt. Het Gesellschaft für Anlagen- und Reaktionsicherheit verricht op verzoek specialistische beoordelingen. Een voorbeeld daarvan is een aardbevingsanalyse voor de Hoge Flux Reactor in Petten. Met

de beleidsdirectie Stoffen, Afval en Straling is de rapportage van de Nederlandse regering opgesteld over de nucleaire veiligheid in Nederland waarmee de lidstaten van de Conventie voor Nucleaire Veiligheid worden geïnformeerd op een internationale conferentie in 2005.

7.12 Storingsmeldingen

De Tweede Kamer is in september 2004 geïnformeerd over de meldingsplichtige storingen in 2003. Dit betrof zes storingen in de Kerncentrale Borssele en twaalf bij de overige nucleaire installaties. De storingsrapportage over 2004 wordt in 2005 aan de Tweede Kamer gezonden. De storingsrapportage over 2005 wordt gepresenteerd in de Jaarrapportage 2005. Twee voorbeelden van zo'n storing uit 2004 zijn:

- Kerncentrale Borssele, 24-1-2004

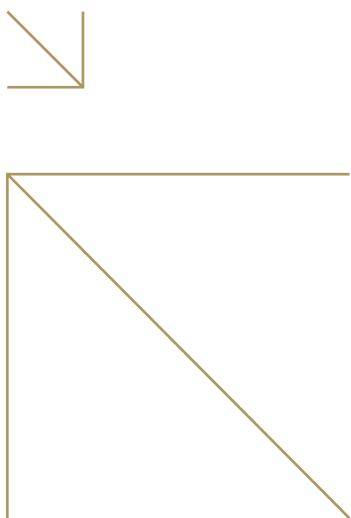
Tijdens het afkoelen van het primair systeem van de centrale voor de vervanging van een inwendig lekkende voorstuurklep van een primaire veiligheid wordt lekkage aan een flensverbinding bij de drukhouder waargenomen. Nadat de centrale uit bedrijf was genomen en het primair systeem drukloos gemaakt zijn de defecte voorstuurklep en drie flensafdichtingen vervangen. De centrale is hierna weer in bedrijf genomen.

- Kerncentrale Borssele, 8-10-2004

Tijdens de splijtstofwisselperiode zijn twee defecte Focus-splijtstofelementen gevonden. Eén staaf bleek in drie delen te zijn gebroken en elke afstandshouder in het getroffen element vertoonde een beschadiging ter plaatse van de gebroken staaf. Dit element is vervangen door een nieuw element. In het nieuwe element is als voorzorg op de plaats van de defecte staaf een dummystaaf ingezet. Ook de defecte splijtstofstaaf in het andere element is vervangen door een dummystaaf. De invloed van de gebeurtenis op de nucleaire veiligheid is beperkt. Onderzoek leert dat het hier niet om een systematische afwijking gaat.

7.13 Verder in 2005

In 2005 wordt de inspectiemethodiek van de Kernfysische Dienst geëvalueerd. Het is de bedoeling om waar nodig diepgaander en meer systematisch en themagericht te gaan inspecteren. Verder wordt de in 2004 ingezette bijschaving van de beoordelingsystemen, die meer transparant maakt hoe de beoordeling tot stand is gekomen, in 2005 voortgezet.

Crisismanagement gaat nauwer samenwerken met andere diensten op het gebied van bescherming van nucleaire en chemische bronnen en drinkwater. Ook wordt in 2005 deelgenomen aan de nationale stafoefening nucleair.

handhavers helpen handhavers helpen veiligheid handhavers helpen burgers helpen handhavers helpen gezondheid handhavers helpen bedrijven helpen handhavers helpen duurzaamheid handhavers helpen handhavers helpen veiligheid handhavers helpen burgers helpen handhavers helpen gezondheid handhavers helpen bedrijven helpen

Een verdachte van afvalfraude wordt gearresteerd

Opsporing

Een speciaal onderdeel van de VROM-Inspectie is de Inlichtingen- en Opsporingsdienst (IOD). Deze 'speurders' gaan door waar inspecteurs wat betreft hun bevoegdheden doorgaans moeten afhaken. In regel is dat het gebied waar gerede verdenkingen bestaan over het plegen van een strafbaar feit. De VROM-Inlichtingen- en Opsporingsdienst doet dan strafrechtelijk onderzoek.

Internationale smokkelroute blootgelegd

De VROM-Inlichtingen- en Opsporingsdienst onderschepte in september 2004 een groot transport met verboden vuurwerk. Het was de finale van een imposante speurtocht waarvoor 125 opsporingsambtenaren werden ingezet. Vangst: 9.500 kilo, waaronder lawinepijlen, Chinese rollen en ander illegaal massa-explosief vuurwerk. Achter die vangst schuilt een netwerk van illegale vuurwerkhandel. Ronald van der Vegt, teamhoofd in Groningen blikt tevreden terug. 'Het onderzoek was multidisciplinair, innovatief en lastig omdat we een internationale smokkelroute moesten blootleggen.'

Donderdag 30 september 2004 was voor Van der Vegt en zijn collega-speurders een spannende dag. En een lange, want de actie begon voor dag en dauw. Meer dan twintig uur later, om vier uur 's nachts, werd de hoofdverdachte overrompeld door een arrestatieteam. Al die tijd coördineerde Van der Vegt de operatie vanuit het commandocentrum, een speciaal hiervoor gehuurde kantoorruimte in Zwolle. Hij doet verslag: 's Ochtends vertrok de hoofdverdachte, samen met zijn compagnon, vanuit Duitsland in een bestelbus vol vuurwerk. Licht vuurwerk, maar ook illegaal massa-explosief, waaronder zo'n duizend lawinepijlen. Deze pijlen worden gebruikt om in berggebieden lawines te veroorzaken. Ze zaten te roken in die bus. Zonder enige bescherming echt onverantwoord. Hadden ze per ongeluk vuurwerk ontstoken, dan was de bus in de lucht gevlogen.'

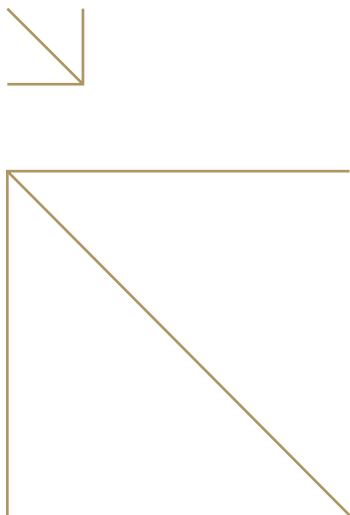
Vijf arrestaties

Tijdens de rit hield een observatieteam de bestelbus nauwlettend in de gaten. De gehele dag leverden de verdachten op verscheidene adressen in Noord-Nederland vuurwerk af. Later troffen opsporingsambtenaren daar Chinese rollen en ander massa-explosief vuurwerk aan. Van der Vegt: 'Pas in de buurt van Assen konden we de hoofdverdachte op heterdaad betrappen. Diep in de nacht, toen de hoofdverdachte thuis was aangekomen, hebben we hem in zijn woning aangehouden.' Dezelfde dag reed een andere compagnon met een vrachtauto vol Chinese rollen bij Klazienaveen de Duitse grens over. Hij stopte bij een transportbedrijf. Vrijdagochtend stond de teller dan ook op vijf arrestaties: de hoofdverdachte, zijn compagnon, de tolk in Duitsland, de chauffeur van de vrachtauto en de eigenaar van het transportbedrijf. Daarmee was voor Van der Vegt de kous niet af. 'Dan gaan de procedures in werking. Je moet zorgen dat alle stukken voor het Openbaar Ministerie op tijd klaar zijn. Die week maakten alle teamleden vele overuren.' In de processen-

verbaal belandde uiteindelijk een reeks aanklachten, waaronder deelname aan een criminele organisatie, het importeren van professioneel vuurwerk zonder de benodigde vergunning, valsheid in geschrifte en het vervoer van vuurwerk in ondeugdelijke voertuigen. De feitelijk vangst: 9.500 kilo illegaal vuurwerk. Voor Van der Vegt een tegenvaller, omdat in Duitsland zeker nog vier containers waren opgeslagen. 'Die proberen we alsnog in beslag te nemen, maar dat is juridisch lastig omdat in Duitsland andere wetgeving geldt voor vuurwerk. Alles gebeurde daar keurig volgens de Duitse wet. Pas toen ze de Nederlandse grens passeerden, waren ze strafbaar.'

Complex

De VROM-IOD opereerde bepaald niet alleen. In totaal waren rond de dag van de arrestaties 125 opsporingsambtenaren op de been, waaronder collega's van de VROM-Inspectie, de Vuurwerkbrigade, de FIOD-ECD, de SIOD, de AID en de politie-regio's Friesland en Drenthe. Ook werd intensief samengewerkt met Duitse collega's. 'Er was wekelijks contact met het Duitse openbaar ministerie, en dagelijks met de Duitse politie.' Van der Vegt was de hoofdverdachte al maandenlang op het spoor. 'Eind 2003 kregen we de eerste tips binnen. De hoofdverdachte zou heel Noord- en Oost-Nederland voorzien van illegaal vuurwerk. In 2003 was de geschatte omzet rond 1 miljoen euro. De man had bovendien al eerder anderhalf jaar gezeten voor het verhandelen van illegaal vuurwerk.' Een eerste poging om de verdachte te betrappen, strandde in december 2003. 'We kregen er toen geen vinger achter omdat hij vuurwerk importeerde op een andere naam', aldus Van der Vegt. Reden te meer om niet te wachten tot de volgende jaarwisseling, maar al in het voorjaar de vuurwerklijn bloot te leggen. Dat bleek een hele opgave. 'Met name het internationale netwerk maakte de operatie complex. De verdachte importeerde het illegale vuurwerk uit China en bracht het per boot naar de haven van Hamburg. Daar liet hij het door zijn compagnon opslaan.' Om de bewijsvoering rond te krijgen, werkten vier maanden lang 22 mensen aan dit onderzoek. Een multidisciplinair team met onder andere twee analisten van de SIOD, twee rechercheurs, twee politiemensen uit Drenthe, één uit Friesland en een lid van de vuurwerkbrigade. Van der Vegt: 'Het team bracht het netwerk in kaart, observeerde de verdachten, hoorde de getuigen en deed financieel onderzoek om de verdiensten te achterhalen. Al de bezittingen van de hoofdverdachte zijn in beslag genomen. Dat proberen we nu als een wederrechtelijk voordeel te ontnemen.'

Bom aan boord

Het smokkelen van vuurwerk is een lucratieve bezigheid, waar veel geld mee te verdienen valt. Zeker in Nederland, waar sinds de vuurwerkcramp in Enschede strenge eisen gelden voor de opslag en verkoop. Van der Vegt legt uit: 'Vuurwerk wordt onderverdeeld in vier klassen: 1.1 is het zwaarste massa-explosieve vuurwerk, 1.4 het lichte consumentenvuurwerk. Sinds de vuurwerkcramp mag ook klasse 1.3 niet meer in Nederland worden opgeslagen. Daarvoor mocht dat wel voor professionele doeleinden, waarna vuurwerkhandelaren het her en der illegaal te koop aanboden. Handelaren slaan nu de zwaardere klassen op in onze buurlanden om het vervolgens Nederland in te smokkelen. In Duitsland begaan ze slechts een lichte overtreding omdat ze het verkopen aan een persoon zonder vergunning.' De compagnon van de hoofdverdachte overtrad overigens nog een voorschrift, namelijk die voor het transport per boot van China naar Hamburg. 'Op de dozen stond de lichtste classificatie, omdat rederijen de zwaarste klassen weigeren te verschepen. In feite hadden ze een bom aan boord.'

Van der Vegt denkt niet dat door de actie de afgelopen jaarwisseling minder Chinese rollen en lawinepijlen zijn afgestoken. Hij verzucht: 'Zo'n vuurwerklijn wordt waarschijnlijk snel weer overgenomen door een ander.' Het ging de VROM-IOD erom een dergelijke internationale vuurwerklijn bloot te leggen en vervolgens een bestuurlijke rapportage op te stellen. 'Handelaren denken dat ze zonder enige problemen illegaal vuurwerk op de Nederlandse markt kunnen brengen. Daar moeten we paal en perk aan stellen. In de rapportage komt een aantal aanbevelingen. Zo zou het mooi zijn als de Duitse autoriteiten goed gaan letten op Duitse opslaglocaties die in Nederlandse handen zijn. Laat de eigenaren bijvoorbeeld een register bijhouden aan wie ze vuurwerk verkopen. Smokkelen van zwaar vuurwerk helemaal voorkomen lukt ons nooit, maar we kunnen het wel minder aantrekkelijk maken.'

Van der Vegt verdiept zich alweer in de volgende operatie. Voor hem voorlopig geen vuurwerkhandelaren meer. 'Dergelijke grote multidisciplinaire en innovatieve operaties pakken we één keer op. We weten nu hoe het illegaal importeren van vuurwerk in zijn werk gaat. Tijdens het onderzoek hebben we ook een paar andere vuurwerklintjes ontdekt, en uitgezet bij de politiediensten. Maken zij er werk van, dan kunnen ze bij ons aankloppen voor de opgedane kennis.' De verwachting is dat de verdachten in maart 2005 voor de rechtbank moeten verschijnen.

8.1 Middelgrote onderzoeken

De VROM-IOD heeft 27 (middel)grote onderzoeken afgerond, tegenover 22 in 2003. Bij acht onderzoeken ging het om het verzamelen van informatie door de Criminele Inlichtingen Eenheid van de VROM-IOD, negen opsporingsonderzoeken waren operationeel en bij tien onderzoeken is in 2004 de voorbereiding gedaan. Bij een groot deel van de onderzoeken is of wordt samengewerkt met collega-opsporingsdiensten.

Bij twaalf regionale onderzoeken van de VROM-Inspectie is assistentie verleend. De ondersteuning van de Unit Milieucriminaliteit van het KLPD en aan de politie is in 2004 verdubbeld ten opzichte van 2003. Bij acht zaken kon directe ondersteuning bij het opsporingsonderzoek worden gegeven en bij vijftien zaken is een beroep gedaan op specialistische ondersteuning bij de voorbereiding van het strafrechtelijk onderzoek.

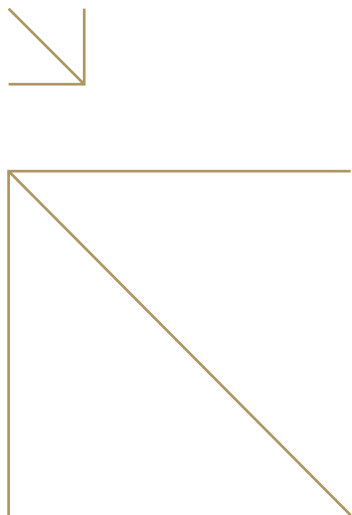
8.2 Onderzoek leerfabriek

Er is samen met de politie, de Arbeidsinspectie en het plaatselijke Waterschap onderzoek gedaan naar een leerfabriek waarvan het vermoeden bestaat dat bij het productieproces gebruik is gemaakt van verboden chemicaliën en bestrijdingsmiddelen. Deze stoffen werden via het afvalwater en de zuiveringsinstallatie op het oppervlaktewater geloosd. Tevens bestaat het vermoeden dat de werknemers van de leerlooierij onbeschermd met deze voor hen schadelijke chemicaliën werkten.

8.3 Sloop asbeststallen

De provincie Gelderland, het Nederlands Forensisch Instituut, de Arbeidsinspectie, een aantal politiekorpsen en de VROM-IOD hebben een breed onderzoek gedaan naar overtredingen bij de sloop van stallen. Het vermoeden bestond dat bij de uitvoering van de Regeling Beëindiging Veehouderijtakken in Gelderland in strijd werd gehandeld met het Asbestverwijderingsbesluit, de Wet Bodembescherming, de Wet milieubeheer, de Woningwet, de Wet milieugevaarlijke Stoffen en het Arbeidsomstandighedenbesluit. Dat vermoeden bleek juist.

Tijdens de controles zijn tegen een reeks asbestverwijderingsbedrijven in totaal 29 processen-verbaal opgemaakt. Tegen twee notoire wetsovertreders is een strafrechtelijk onderzoek ingesteld. Deze bedrijven moeten in 2005 voor de rechter verschijnen.

8.4 Sluikhandel met afval

In het kader van handhaving van EVOA zijn in 2004 twee onderzoeken afgerond naar sluikhandel en illegale export van transformator- en kabelafval naar China. Het gaat hier om ingewikkelde manoeuvres met betrokkenheid van Nederlandse en internationale handelsbedrijven en expediteurs. De illegale export wordt vaak georganiseerd vanuit de Rotterdamse of Antwerpse haven. Tegen enkele bedrijven is proces-verbaal opgemaakt.

Deze onderzoeken zijn uitgevoerd met medewerking van de Douane en de Milieupolitie Rotterdam-Rijnmond. Tevens is met regelmaat een beroep gedaan op de Duitse en Belgische Douane.

8.5 Integriteit en interne fraude

Een fraudeonderzoek bij de Rijksgebouwendienst heeft geleid tot drie jaar gevangenisstraf voor een betrokken medewerker. Naar aanleiding van dit onderzoek is in 2004 samen met de Rijksrecherche een vervolgonderzoek ingesteld naar vier andere verdachte ambtenaren. Ook zijn er onderzoeken gestart naar bedrijven en personen die mogelijk betrokken zijn bij deze fraude. De verdachte ambtenaren moeten zich in 2005 verantwoorden voor de rechter.

Een ander onderzoek is gedaan naar interne fraude bij de verstrekking van huursubsidie. Omdat een onderzoek binnen het eigen ministerie niet de primaire taak is van de VROM-IOD werd een specifiek interventieteam samengesteld met onder meer expertise vanuit de afdeling subsidiefraude van VROM.

Uiteindelijk bleek dat een medewerker van VROM €110.000,- verduisterde via zogenaamde 'nabetalingen huursubsidie' naar derden. De hoofdverdachte en drie medeplechtigen zullen zich in 2005 voor de rechter moeten verantwoorden.

Tankpasfraude

Het ministerie van VROM was in 2004 ook een van de naar schatting 300 organisaties die de dupe is geworden van een grootschalige fraude met betaal- en tankpassen. Een bende van 34 personen kopieerde betaal- en tankpassen, waar vervolgens duizenden keren mee werd getankt. De totale schade is ruim 3 miljoen euro. Een medewerker van VROM ontvreemde een tankpas en leende deze even uit aan de tankpasfraudeurs. De

schade voor het ministerie is circa € 20.000,-. De rechtbank in Lelystad heeft uiteindelijk vijf verdachten, de kern van de bende, veroordeeld tot gevangenisstraffen die variërend van 15 tot 40 maanden.

8.6 Fraude woningcorporaties

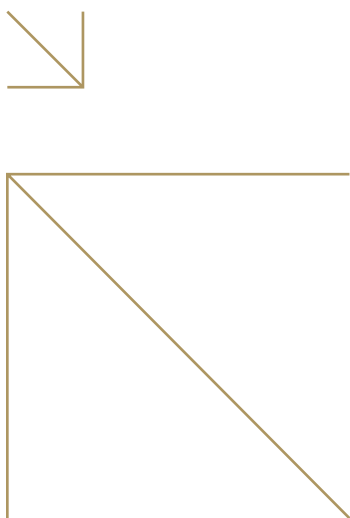
Woningcorporaties staan als Toegelaten Instellingen onder toezicht van de minister van VROM. De VROM-IOD kreeg in 2004 regelmatig signalen over onregelmatigheden als risicovolle beleggingen, geldleningen of frauduleus handelen. Dit laatste heeft vooral de aandacht van de VROM-IOD omdat juist fraude in het reguliere bestuurlijke toezicht vaak niet wordt ontdekt. Bij dit type onderzoek wordt veelal samengewerkt met de FIOD-ECD, mede omdat er vaak ook sprake is van belastingfraude of -ontduiking.

In 2004 heeft de rechtbank de hoofdverdachte in een fraudezaak bij een Zwolse corporatie veroordeeld tot een gevangenisstraf van drie jaar (waarvan één voorwaardelijk). Een andere verdachte werd veroordeeld tot een onvoorwaardelijke gevangenisstraf van vijftien maanden.

Beiden werd verweten misbruik van hun positie te hebben gemaakt en volop te hebben gefraudeerd. De rechtbank noemde het schrijnend dat juist de leiding van een Toegelaten Instelling met een specifieke opdracht - het realiseren en in stand houden van sociale woningbouw - zich verlaagde tot 'graaicultuur'. De veroordelingen waren het gevolg van een grootschalig onderzoek van de FIOD en de VROM-IOD.

8.7 Energiepremies

Vanwege de enorme toename in premieaanvragen naar duurzame energie is onderzoek gedaan naar de uitvoering van de Tijdelijke Regeling Energiepremies 2003 (EPR 2003). Deze controle was gericht op de aanschaf van zonnepanelen en zonnepanelen. VROM gaf hiervoor subsidie. Uit een steekproef bleek dat van de in totaal 1994 dossiers (2162 woningen) er bij 14% sprake was van één of meer onjuistheden in de aanvraag of uitvoering. Zo was er bij ruim 4% geen boiler of zonnepaneel aangeschaft. Bij een gericht vervolgonderzoek van 208 was er bij 10% sprake van onjuiste gegevens. De onterecht verkregen subsidie zou op basis van dit onderzoek ongeveer 1,3 miljoen euro bedragen.

8.8 Verder in 2005

De politie start in 2005 met een nieuwe structuur voor de uitvoering van haar milieutaak. De VROM-Inlichtingen- en Opsporingsdienst gaat daarom in samenwerking met de interregionale fraudeteams van de politie de milieucriminaliteit aanpakken en specifieke kennis en ervaring op dit gebied inbrengen bij de politie. Tevens zijn onder andere 22 onderzoeken naar (middel) zware criminaliteit voorzien.

handhavers helpen handhavers helpen veiligheid handhavers helpen burgers helpen handhavers helpen gezondheid handhavers helpen bedrijven helpen handhavers helpen duurzaamheid handhavers helpen handhavers helpen veiligheid handhavers helpen burgers helpen handhavers helpen gezondheid handhavers helpen bedrijven helpen

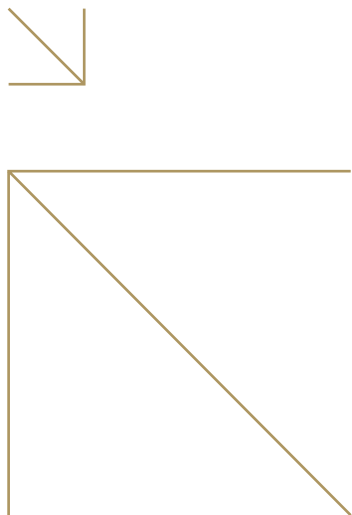
Er wordt vaker op bouwplaatsen gecontroleerd

Bedrijfs- voering

A large, white, stylized number '9' is overlaid on the left side of the page. The background of the page is a photograph of a building under construction, showing a concrete wall in the foreground and a building with a blue roof structure in the background. The right side of the page is a solid teal color.

9

9.1 Planning en Control

In het jaarplan wordt niet alleen uitgewerkt wat in de begroting is toegezegd, maar worden ook ondersteunende en faciliterende activiteiten opgenomen. De uitwerking daarvan is opgenomen in de directieplannen die per Inspectie-onderdeel worden opgesteld.

Deze directieplannen worden goedgekeurd door de inspecteur-generaal waarna deze worden bekrachtigd met de ondertekening van een managementcontract.

Gedurende het jaar worden drie keer managementrapportages opgesteld door de integrale managers. Deze worden getoetst door het Dienstbureau, waarbij de nadruk ligt op die activiteiten die in de begroting zijn toegezegd. Op grond van deze toetsing vonden periodiek gesprekken plaats tussen de inspecteur-generaal of zijn vervanger en de betreffende diensthoofden en werden de directieplannen zondig bijgesteld. Het Dienstbureau ondersteunt de leiding van de Inspectie bij het bewaken van het budget en het op een verantwoorde manier uitgeven van de middelen.

In beleidsartikel 13 van het VROM-Jaarverslag worden de activiteiten van de VROM-Inspectie verantwoord.

9.2 Uitstroom medewerkers

De gevolgen van de personeelsreductie op grond van het Strategisch Akkoord van het kabinet-Balkenende I en het Akkoord op hoofdlijnen van het kabinet-Balkenende II zijn in 2004 duidelijk voelbaar geweest bij de VROM-Inspectie. Taakstellingen die zijn opgelegd, bedragen totaal 60 fte voor het primaire proces in de periode 2005 tot en met 2008 en hebben onder andere betrekking op tweedelijnstoezicht. In 2004 heeft de eerste uitstroom plaatsgevonden van medewerkers die gebruik maken van de mogelijkheid om met vervroegd pensioen te gaan. Tot het einde van 2005 gaan nog eens 55 medewerkers met vervroegd pensioen.

Het vertrek van deze ervaren medewerkers betekent ook een verlies van specifieke kennis. De VROM-Inspectie probeert die schade te beperken door kennisoverdracht te stimuleren. Er worden bijvoorbeeld kenniskaarten ontwikkeld en ervaren medewerkers gaan kennis overdragen via een Inspectie-academie.

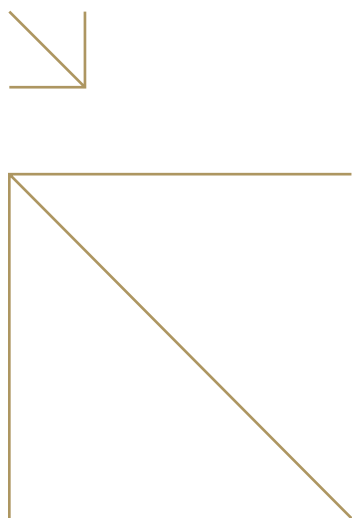
Figuur 12 Informatie personeelsbestand

	Norm	2003	2004
Ziekteverzuim (%)	6,4	4,2	4,9
Langdurig verzuim (%)	1,2	1,2	0,8
Allochtonen schaal 9 en hoger	20	12	7
Arbeidsgehandicapten	19	18	15
Vrouwen schaal 13 en hoger	16	23	25

9.3 Financiën

Per saldo wordt de VI-begroting ten opzichte van de oorspronkelijke begroting met € 10.786 mln. onderschreden. De budgetmutaties zijn voor het merendeel reeds door middel van de suppletore wetten verwerkt zowel op het programma- alsmede op het apparaatbudget. De verklaring hiervoor is als volgt: In het paragraaf 9.2 is gewezen op de grote uitstroom van ervaren medewerkers. Dit betekende enerzijds een verlies van specifieke kennis en heeft anderzijds geleid tot circa 63 vacatures in 2004. Het apparaatbudget is ten opzichte van de ontwerpbegroting hierdoor met een bedrag ad € 4,9 mln. onderschreden. Tevens hebben interne reorganisaties binnen de VI – directie Bestuurszaken en invoering ZEUS – een negatieve invloed gehad op de planning en uitvoering van circa 40 projecten bij de diverse programmaonderdelen. Dit betekende een onderuitputting van circa € 5,8 mln. op de programmauitgaven.

De VROM-Inspectie hanteert zoals het merendeel van de overheidsinstellingen het regime van de geïntegreerde verplichtingen-kas-administratie. In figuur 14 zijn de aanpassingen op de ontwerpbegroting van de Inspectie door de 1^e en 2^e suppletore

wet alsmede de slotwet vermeld; dit geeft inzicht in de bijstellingen per instrument.

9.4 Ondernemingsraad

Meest in het oog springende onderwerpen voor de Ondernemingsraad waren de gevolgen van de in 2003 ingezette bezuinigingstaakstelling, de komst van een Gemeenschappelijke Dienst en de reorganisatie van de Directie Bestuurszaken. Bij de belangstellingsregistratie en het plaatsingsproces was de inzet van de Ondernemingsraad gericht op een zorgvuldig verloop waarmee onnodige onrust voorkomen zou kunnen worden. Daarnaast stond het onderwerp vervroegde uittreding vele malen op de agenda. Voor de DIV-medewerkers is bereikt dat ze niet op 1 juli 2004 op hun nieuwe functie zijn geplaatst; het voordeel is dat ze daardoor meer tijd hebben om zich te oriënteren op verdere ontwikkelingen.

Ook is een start gemaakt met de wervingscampagne 'Bouw mee aan een nieuwe OR voor 2005-2008' voor de te houden verkiezingen in april 2005.

9.5 Gemeenschappelijke Dienst

Halverwege 2004 is bij VROM de organisatie van het secundaire proces totaal gewijzigd. Bij de VROM-Inspectie werden daardoor enkele organisatieonderdelen opgeheven. De medewerkers van die afdelingen werden overwegend overgeplaatst naar een nieuwe centrale Gemeenschappelijke Dienst. De VROM-Inspectie koopt sinds juli faciliteiten als administratie en ICT-ondersteuning in bij deze dienst.

9.6 Competentiemanagement

In 2004 is de implementatie van competentie management voortgezet. Er hebben ruim tweehonderd medewerkers deelgenomen aan de workshop 'Persoonlijke Ontwikkeling'. Inmiddels heeft circa 30% van alle deelnemers een Persoonlijk Ontwikkelings Plan opgesteld. De verwachting is dat dit in 2005 zal oplopen tot 50%. Twee tussentijdse evaluaties zijn gehouden. Vanaf januari 2005 zal vooral gestuurd worden op de borging van competentie management in het reguliere personeelsbeleid. De bedoeling is dat het project in juni 2005 wordt afgerond met een eindevaluatie.

Figuur 13 Leeftijdsopbouw VROM-Inspectie

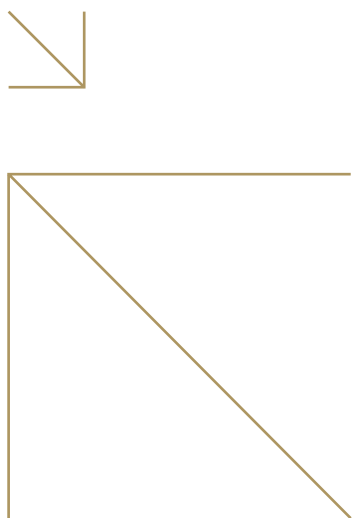
	2003	2004
<25	3	-
25-30	22	20
30-35	54	29
35-40	92	73
40-45	131	114
45-50	125	116
50-55	117	106
55-60	91	78
60-65	31	27
> 65	0	0
	666	563

9.7 Kwaliteitszorg

Voor doorlichting en verbetering van het werk benut de Inspectie het INK-kwaliteitssysteem (Plan, Doe, Volg en Verbeter). De kwaliteitsborging van sleutelactiviteiten en producten gebeurt met ISO-certificering. De INK-zelfevaluatie bij de interne directies van de Inspecties zijn in 2004 afgerond. Een van de verbetermaatregelen is om periodiek een medewerkerstevredenheidsonderzoek te houden.

Net als alle handhavingsorganisaties moet de VROM-Inspectie per 1 januari 2005 voldoen aan alle kwaliteitscriteria voor professionele milieuhandhaving die in 2002 zijn vastgesteld. Mede als gevolg daarvan is in 2004 veel werk verricht aan het beschrijven van processen en procedures. Per 1 januari 2005 zijn die processen, inclusief allerlei geldende werkafspraken, protocollen, visies en strategieën voor elke medewerker direct via een intern netwerk beschikbaar.

Op den duur zullen de nu nog afzonderlijke kwaliteitszorgsystemen van de Kernfysische Dienst - in 2004 opnieuw ISO-gecertificeerd - en Crisismanagement in dit kwaliteitssysteem worden geïntegreerd.

Figuur 14 Realisatie kasuitgaven 2004 (bedragen x €1.000)

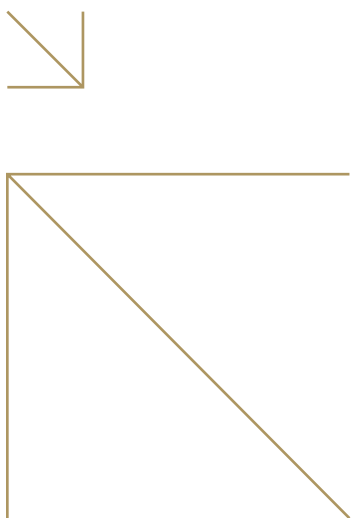
	Ontwerp begroting	Eerste suppletore	Tweede suppletore	Slotwet	Realisatie
Uitgaven	76.387	77.215	74.347	-8.746	65.601
Overig programma	24.166	27.291	24.434	-6.147	18.287
Servicepunten	2.153	3.233	3.233	-820	2.413
Bijdrage RIVM	6.423	6.557	5.600	1.053	6.653
Overige instrumenten	14.931	16.992	15.092	-5.975	9.117
Onderzoek IG	259	259	259	-259	0
Communicatie	400	250	250	-146	104
Apparaat:	52.221	49.924	49.913	-2.599	47.314
Juridische instrumenten	293	301	301	-90	211
Apparaat IG	51.928	49.623	49.612	-2.509	47.103
Ontvangsten	882	882	882	-181	701

9.8 Informatievoorziening

De informatievoorziening is in 2004 op een aantal punten sterk verbeterd. Dat geldt bijvoorbeeld voor de ondersteuning van het tweedelijnstoezicht en de managementinformatie. Ook is de centrale database geschikt gemaakt voor thuis- en telewerken. Tevens is onderzoek gedaan naar een koppeling tussen de documentaire informatievoorziening en de database van de Inspectie.

9.9 Huisvesting

Alle regiokantoren zijn aangepast aan de huisvestingsfilosofie van VROM. Dat betekent onder andere dat het aantal vaste werkplekken beperkt is. In de kantoren zijn wel flexibele, concentratie- en zogenoemde aanlandwerkplekken aanwezig. Deze inrichting sluit aan bij de aard van het werk: veel buiten inspecteren.

handhavers helpen handhavers helpen veiligheid hand
vers helpen burgers helpen handhavers helpen gezond
heid handhavers helpen bedrijven helpen handhavers h
pen duurzaamheid handhavers helpen handhavers help
veiligheid handhavers helpen burgers helpen handhave
helpen gezondheid handhavers helpen bedrijven helpe

Overdekte zwembaden zijn gecontroleerd op legionella

Bijlagen

Bijlage 1.

Kengetallen eerstelijnstoezicht milieuwetgeving

- 1 (Bedrijfs)controles, niet zijnde controles van vervoersmiddelen
- 2 Aantal gecontroleerde voertuigen / containers / vaartuigen
- 3 Aantal controles waarbij monsters zijn genomen door of in opdracht van de VROM-Inspectie
- 4 Aantal controles (inclusies vervoersmiddelen) waarbij overtredingen / afwijkingen zijn aangetroffen; het betreft zowel overtredingen van kernbepalingen als van overige bepalingen
- 5 Het totaal aantal aangezegde processen-verbaal is 249; hier zijn echter alleen vermeld de door de VROM-Inspectie opgestelde processen-verbaal die reeds zijn ingediend bij het Openbaar Ministerie. Daarnaast zijn hier niet meegeteld de processen-verbaal die de VROM-Inspectie samen met handhavingspartners heeft opgesteld en door de handhavingspartner zijn ingediend bij het Openbaar Ministerie; bijvoorbeeld voor de EVOA. In 1 proces-verbaal kunnen meerdere overtredingen zijn opgenomen
- 6 Brancheonderzoek penitentiaire inrichtingen en nazorg branche-onderzoeken zorginstellingen, zwembaden en hotels
- 7 De Wm-productbesluiten betreffen o.a. wit- en bruingoed, land- en tuinbouwfolie, autowrakken, verpakkingen, batterijen, personenwagenbanden, inzameling afgewerkte olie
- 8 Betreft klein chemisch afval en scheepsafval
- 9 De controles en overtredingen betreffende defensie-inrichtingen hebben betrekking op verschillende regelgeving, zoals halon, cfk, opslag van gevaarlijke stoffen en munitie-opslag
- 10 Het aantal gecontroleerde vervoersmiddelen betreft controles die milieurelevant bleken
- 11 Van de 173 controles zijn er 168 door de Kern Fysische Dienst van de VROM-Inspectie uitgevoerd; deze zijn vermeld in bijlage 5.

Activiteit / Project	Controles ¹	Gecontroleerde vervoersmiddelen ²	Monsters ³	Afgehandelde signalen	Geconstateerde overtredingen ⁴	Bestuursrechtelijke actie				Strafrechtelijke actie
						- Waarschuwingbrieven	- Voornemens tot bestuursrechtelijke handhaving	- Beschikkingen (dwangsom of bestuursdwang)	- Effectuering (innen, sluiten etc.) beschikkingen	
Asbestwegen en -objecten en asbest in vuurwerk	98	0	6	9	6	5	7	0	0	3
PCB's	36	0	0	1	5	1	2	1	0	1
CFK's	55	1.370	0	6	261	11	0	0	0	7
Halon	118	0	0	0	20	20	20	0	0	11
Cadmium	10	0	2	13	19	15	5	0	0	1
WIP (Wms-integratieproject voor niet-stofspecifieke besluiten)	40	0	3	1	2	6	0	0	0	4
VOS-besluit Wms (vluchtige organische stoffen)	16	0	0	0	7	2	1	0	0	2
Biociden: antifouling en houtverduurzaming	23	0	0	0	0	8	0	0	0	2
Zuivelindustrie branche-onderzoek	12	0	0	0	4	3	1	0	0	3
Besluit genetisch gemodificeerde organismen	51	0	0	0	7	6	0	0	0	1
Vuurwerk	118	0	35	0	24	2	0	1	0	20
Gassing	71	0	31	0	7	1	0	0	0	0
Bestrijdingsmiddelenwet (controle dierplaagbestrijders)	187	0	0	3	3	31	0	0	0	8
Drinkwaterbedrijven (Waterleidingwet)	48	0	0	10	3	1	2	0	0	0
Eigen winningen (Waterleidingwet)	99	0	16	13	27	16	11	3	0	19
Legionella meldingen	283	0	0	0	1	1	0	0	0	0
Legionella branche-onderzoeken ⁶	220	0	30	0	10	0	0	0	0	1
Wm-productbesluiten ⁷	110	0	0	2	37	5	27	1	1	5
Inzamelvergunningen ⁸	48	0	0	1	15	4	3	1	0	1
BIA/RIA (Wet milieubeheer)	14	82	0	8	15	4	6	0	0	0
Muiden Chemie	13	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Defensie-inrichtingen ⁹	74	0	0	16	136	0	29	6	0	0
EVOA ¹⁰	240	2.403	3	358	349	24	51	3	1	99
Brandstofbesluiten (Wet inzake de luchtverontreiniging)	131	0	20	0	8	0	0	0	0	13
CE-markering bouwproducten (Woningwet)	36	0	0	2	10	10	0	0	0	0
Kernenergiewet: schrootbedrijven	302	0	1	257	189	61	6	1	0	6
Kernenergiewet: nucleaire industrie, kerntransporten ¹¹	185	0	0	0	1	0	1	0	0	1
Kernenergiewet: procesindustrie en overige industrie	22	0	0	5	7	6	0	0	0	0
Kernenergiewet: ziekenhuizen, laboratoria	15	0	0	0	8	6	2	0	0	1
Kernenergiewet: overige incidenten	3	0	0	164	12	0	1	0	0	0
totalen	2.678	3.855	147	869	1.193	249	175	17	2	209

Bijlage 2.

Resultaten gemeente- onderzoeken 2004

Onderwerp	Resultaat in %*					
	adequaat		deels adequaat		niet adequaat	
	2003	2004	2003	2004	2003	2004
Uitvoering bouwregelgeving						
Uitvoering bouwvergunningen	15	14	69	69	16	17
Uitvoering sloopvergunningen	16	21	56	55	28	26
uitvoering gebruiksvergunningen	18	32	54	55	28	13
Uitvoering Milieu						
Uitvoering milieuvergunningen	23	20	63	59	14	21
Uitvoering meldingen	42	34	47	56	11	10
Uitvoering Bouwstoffenbesluit	15	29	40	33	45	38
Uitvoering afval, uitvoering Besluit opslag ondergrondse tanks;						
Uitvoering gemeentelijk rioleringsplan	39	33	58	57	4	10
Uitvoering Externe veiligheid	32	41	54	53	14	6
Uitvoering Ruimtelijke ordening						
Bestemmingsplannen	23	10	50	56	27	34
Uitvoering vrijstellingverlening	23	23	64	68	14	9
Uitvoering aanlegvergunningen	50	47	29	39	21	14
Uitvoering Handhaving						
Uitvoering handhaving bouw, sloop en gebruik	7	8	56	63	37	29
Uitvoering handhaving milieu	12	15	48	66	40	19
Uitvoering handhaving ruimte	11	7	55	63	34	30

Opmerkingen:

1 De cijfers over de VROM-brede gemeenteonderzoeken 2003 zijn gecorrigeerd ten opzichte van die opgenomen in het VI-jaarverslag 2003 omdat thans de gegevens van alle gemeenten zijn vermeld.

2 De cijfers uit 2003 en 2004 zijn niet te vergelijken omdat in 2004 andere gemeenten zijn onderzocht dan in 2003.

* Op basis van 109 in 2003 respectievelijk 123 in 2004 uitgevoerde VROM-brede gemeenteonderzoeken

Toelichting adequaat niveau:

Het adequaat niveau vormt voor de uitvoering van een VROM-taak de basis voor de beoordeling. Een gemeente voert de taken 'niet-adequaaf' uit als geen van de taken op adequaat niveau wordt uitgevoerd. Een gemeente voert de VROM-taken 'gedeeltelijk adequaat' uit als een deel van de VROM-taken op adequaat niveau worden uitgevoerd. Een gemeente voert de VROM 'geheel adequaat' uit als alle VROM-taken op adequaat niveau worden uitgevoerd.

Bijlage 3. Kengetallen Wonen

	2001	2002	2003	2004
Huisvestingswet Onrechtmatige bewoning				
Gemeenten met verordening/convenant	294	298	301	295
Onderzochte gemeenten	0	56	9	13
Inwoners in onderzochte gemeenten	nvt	7,3 mln	2,3	2,7 mln
Actief handhavende gemeenten	-	27	4	5

Onrechtmatige bewoning is het huren of verhuren van woonruimte buiten de op Huisvestingwet gestoelde regels om. Doorgaans gaat het om overtreding van (lokale) verdelingseisen voor huisvesting. In november 2004 heeft de VROM-Inspectie een rapport met praktijkervaringen en andere hulpmiddelen voor gemeenten verspreid. In 2005 zal via de VROM-brede gemeenteonderzoeken worden gevolgd hoe gemeenten onrechtmatige bewoning bestrijden.

Huisvestingswet Statushouders				
Achterstand in aantallen statushouders	5.864	8.151	2.889	5.010
Saldo van achterstand en voorsprong	-	-	-	1.372
Achterblijvende gemeenten	85%	92%	80%	82%
Achterblijvende eerstelijnstoezichthouders	-	-	-	79%
Bestuurlijk overleg met eerstelijnstoezichthouders	-	-	35	37
Toezichtbrieven	-	-	51	25

Statushouders zijn voormalige asielzoekers met een verblijfsvergunning. De Huisvestingswet gebiedt dat elke gemeente elk halfjaar een bepaald aantal statushouders huisvest. De VROM-Inspectie is belast met het toezicht op de eerstelijnstoezichthouders (provincies en kaderwetgebieden). Om de steeds toenemende achterstanden weg te werken heeft de VROM-Inspectie vanaf 2002 bestuurlijke druk uitgeoefend. De doelstelling om in 2004 de achterstanden geheel te hebben weggewerkt is niet gehaald bij 11 provincies en 4 kaderwetgebieden.

Huisvestingswet Bindingseisen				
Provincie met beleidsregels	1	1	1	1
Gemeenten met bindingseisen	-	191	-	-
Aanwijzingen van provincies	-	0	-	-

De Huisvestingswet geeft regels voor het tegengaan van oneigenlijke bindingseisen. Provincies kunnen gemeenten hierover aanwijzingen geven. De VROM-Inspectie is belast met toezicht. In 2004 was er geen aanleiding hierop te controleren.

Huisvestingswet Woonruimteverdelingsbeleid				
Gemeenten met verordening/convenant	294	298	301	299
Signalen van afwijkingen	-	<20	< 20	<20
Handhavingverzoeken	-	<10	< 10	<10

De wet schrijft voor dat gemeenten voor het hanteren van woonruimteverdelingregels een verordening of een convenant moeten hebben. Zeker in krappe woningmarkten bevorderen woonruimteverdelingregels een evenwichtige en rechtvaardige verdeling van de beschikbaar komende woonruimte (zie ook onrechtmatige bewoning). De VROM-Inspectie onderzoekt signalen dat gemeenten de wettelijke regels mogelijk niet correct hanteren of niet handhaven. →

	2001	2002	2003	2004
Woningwet woningcorporaties				
Voornemens tot aanwijzing:	3	2	2	3
Aanwijzingen	2	0	0	1
Opsporingsverzoeken	15	6	13	15
Strafrechtelijke onderzoeken	-	1	3	4

Corporaties hebben een maatschappelijke opdracht, neergelegd in het Besluit beheer sociale huursector. De minister kan corporaties aanwijzingen geven, al dan niet als vervolg van strafrechtelijke en andere opsporingsonderzoeken. Gegeven aanwijzingen worden door de VROM-Inspectie gehandhaafd.

Bijlage 4. Kengetallen bestemmingsplannen

Onderwerp	2002	2003	2004
In procedure gebrachte bestemmingsplannen (artikel 10)	1.837	1.509	1.876
Zienswijzen	42	53	38
Bedenkingen	16	14	13
Vervangingsbesluiten	1	0	0
Artikel 19-aanvragen	4.320	4.688	4.671
Resultaten artikel 19-procedures:			
- Aantal adviezen van de VROM-Inspectie om verklaring van geen bezwaar niet te verlenen	111	137	81
- Aantal malen dat GS dit advies niet hebben opgevolgd	22	30	12

Bijlage 5. Kengetallen toezicht op nucleaire installaties

Vergunninghouder	Aantal inspecties		Afwijkingen/Bevindingen	
	2003	2004	2003	2004
Kerncentrale Borssele				
Inspecties	67	114	20	48
Audits/Teaminspecties	1	1	2	9
Missies	1	1	20	0
Bedrijfsrapportages	12	12	0	0
Wijzigingsplannen	4	2	4	3
Overige beoordelingen	15	23	7	63
Beoordelingen 10- en 2-jarige evaluaties	35	4	75	53
Kerncentrale Dodewaard				
Inspecties	8	3	8	0
Audits	0	0	-	-
Missies	0	0	-	-
Bedrijfsrapportages	4	4	0	0
Wijzigingsplannen	3	1	0	6
Overige beoordelingen	4	5	6	8
Hoge Flux Reactor Petten				
Inspecties	20	21	18	12
Audits	0	0	-	-
Missies	0	1	-	0
Bedrijfsrapportages	10	10	0	0
Wijzigingsplannen	2	1	0	0
Overige beoordelingen	23	5	5	12
Beoordeling 10-jaarlijkse evaluatie	30	5	50	1
Nuclear Research and Consultancy Group Petten				
Inspecties	8	6	5	5
Audits	0	0	-	-
Missies	0	0	-	-
Bedrijfsrapportages	4	4	0	0
Wijzigingsplannen	2	1	0	4
Overige beoordelingen	6	4	3	1
Nucleaire laboratoria ECN Petten				
Inspecties	3	2	2	0
Audits	0	0	-	-
Missies	0	0	-	-
Bedrijfsrapportages	1	1	0	0
Wijzigingsplannen	0	0	-	-
Overige beoordelingen	0	0	-	-

Vergunninghouder	Aantal inspecties		Afwijkingen/Bevindingen	
	2003	2004	2003	2004
Hoger Onderwijs Reactor Delft				
Inspecties	4	10	5	5
Audits	0	0	-	-
Missies	0	0	-	-
Bedrijfsrapportages	4	4	-	-
Wijzigingsplannen	0	0	-	-
Overige beoordelingen	0	4	-	13
Urenco Almelo				
Inspecties	3	4	8	5
Audits	0	0	-	-
Missies	0	0	-	-
Bedrijfsrapportages	2	2	0	0
Wijzigingsplannen	0	0	-	-
Overige beoordelingen	0	2	-	1
Centrale Organisatie voor Radioactief Afval Vlissingen-Oost				
Inspecties	16	8	10	4
Audits	0	0	-	-
Missies	0	0	-	-
Bedrijfsrapportages	4	4	0	0
Wijzigingsplannen	2	2	1	3
Overige beoordelingen	2	4	1	1
Beoordelen evaluatie	0	1	-	3

Bijlage 6. Kengetallen VROM-IOD 2004

VROM-Inlichtingen- en Opsporingsdienst	2002	2003	2004
Signalen (naar aandachtsgebied)			
Bouwen en wonen	-	11	15
Ruimtelijke Ordening	-	3	-
Milieu	-	37	30
Integriteit	-	6	-
Subsidie	-	3	5
Overig	-	5	2
Totaal	-	65	52
Signalen (naar bron)			
CIE	-	13	15
Info	-	10	3*
Inspectie	-	20	15
Opsporingsdiensten (BOD'en en politie)	-	10	4
VROM	-	4	12*
Internet / Burgerbrieven	-	1	1
Overig	-	7	2
Totaal	-	65	52
Afgeronde onderzoeken			
Zelfstandig (cf. zwarcree-model)	7	6	7
Inspectie (ondersteuning & samenwerking ihkv toezicht)	6	12	12
Politie (w.o. deskundige bijstand)	9	9	8
Mobiele Interventie	4	3	2
Totaal	26	30	29
Bestuurlijke rapportages			
	3	5	2
Huursubsidiefraude (Afdeling Subsidiefraude)			
Signalen	763	1135	550
Onderzoeken	427	387	470
Bestuursrechtelijke afhandeling	96	123	241
Strafrechtelijke afhandeling	31	83	81
Schadebedrag (x 1000)	404	1178	1350

* Er is sprake van een bovenmatige verschuiving in aantallen ten opzichte van 2003 van 'Info' naar 'VROM' daar is besloten om de meldingen van de Directie Stad & Regio die via de inforechercheurs worden aangemeld, in het vervolg toe te rekenen aan de bron 'VROM'.

Bijlage 7. Kengetallen tweedelijns- toezicht milieuwetgeving

Onderwerp	Controles (bedrijven en bevoegde gezagen)	Afgehandelde signalen	Geconstateerde overtredingen	Bestuursrechtelijke actie		Strafrechtelijke actie		
				- Waarschuwingsbrieven	- Adviezen vergunningverlening	- Verzoeken aan bevoegd gezag tot aanpassing/ intrekking vergunning	- Verzoeken aan bevoegd gezag tot handhaving	- Processen-verbaal
Grote afvalinrichtingen Wet Milieubeheer	68	1	21	13	0	0	9	10
Branche-onderzoek teerhoudend asfaltgranulaat	30	3	0	0	2	0	1	0
Onderzoek afvalconcerns	17	0	3	0	0	0	0	2
Bouwstoffenbesluit	1	2	0	0	0	0	0	0
Risicobedrijven Wm complex (Brzo)	80	0	1	4	6	0	1	0
(Risico)bedrijven Wm overig	89	1	29	4	0	14	7	0
Vuurwerkbedrijven, evenementen en sanering opslagbedrijven	292	5	43	5	0	18	6	1
Asbest ketenhandhaving	23	6	3	2	0	0	0	1
Wet explosieven voor civiel gebruik	15	0	2	0	0	2	1	0
Luchtvaartwet: geluid Defensie	3	0	0	0	8	0	0	0
Totaal	618	18	102	28	16	34	25	14

Bijlage 8. (Externe) rapportages

Landelijke rapportages, brochures en informatiebladen zijn opvraagbaar bij Postbus 51 en via www.vrom.nl te bestellen of digitaal beschikbaar.

Corporate uitgaven

- 4032 Jaarrapportage 2003 VROM-Inspectie
- 4042 Jaarplan VROM-Inspectie 2004.
- 3505 De VROM-Nalevingstrategie
- 4030 VROM-IOD Inlichtingen en opsporingsdienst
- 4031 Crisismanagement; de VROM-Inspectie adviseert, faciliteert en coördineert
- 4028 Nucleaire veiligheid, de VROM-Inspectie houdt toezicht en controleert

Informatiebladen

- 4168 Vervolgonderzoek legionella in overdekte openbare zwembaden
- 4155 VROM-Inspectie ziet toe op aan brengen CE-keur op bouwproducten
- 4035 Kwikbesluit: handels- en productieverbod onvoldoende bekend
- 4082 VROM-Inspectie controleert milieucertificaat verf- en lakinstellingen
- 4154 Modelplan Legionellapreventie in zwembadwater VROM-Inspectie controleert naleving WMS-besluiten
- 4034 VROM-Inspectie ziet toe op naleving asbestregels
- 4153 VROM-Inspectie. controleert eigen winningen
- 4188 VROM-Inspectie controleert naleving legionellapreventie bij zorginstellingen

Landelijke rapportages

- 4014 Rapport verbranden van biomassa in energiecentrales
- 4029 Wet op de lijkbezorging (gewijzigde herdruk)
- 4036 Asbest in vuurwerkverpakkingen
- 4038 Afvalinzamelaars
- 4057 Veiligheid bij galvaniseren
- 4056 Modelplan legionellapreventie in zwembadwater
- 4162 Leidraad kernongevallenbestrijding
- 4037 Er zit schot in mortieren
- 4059 Toezicht bij 25 belangrijke afvalinrichtingen
- 4129 Handreiking bestemmingsplannen
- 4146 Vervolgonderzoek legionella in overdekte openbare zwembaden
- 4182 Uitvoering besluit risico's zware ongevallen 1999

- 4080 Brandveiligheid bij zorginstellingen
- 4214 Besluit stortplaatsen en stortverboden afvalstoffen
- 4215 Toezichtverslag sociale huursector 2003
- 4225 De PCB regelgeving voor transformatoren

Regionale rapportages

Deze rapportages zijn alleen digitaal beschikbaar.

- Gasmetingen in zeecontainers met gevaarlijke stoffen
- Toezicht afvalconcern
- Bodem in zicht II
- Recreatiewoningen tussenrapportage
- Onderzoek zuivelfabrieken
- Greep op de asbestketen
- Onrechtmatige bewoning in steden
- Rewab rapportage regionaal toezicht Wib
- Eindrapportage lichte platte daken
- Naleving wet milieugevaarlijke stoffen/pcb's
- Koudwatervrees voor koeling. Over ammoniakinstallaties
- Op visite
- Meten moet! Over controle radioactief schroot
- Naleving Wms-besluiten
- Kwaliteit vergunningverlening en handhaving Vredestein Enschede
- Controle Tijdelijke Regeling Energiepremies 2003
- Europese zeehavens EU- brede actie voor het stimuleren en uniformeren van EVOA handhaving

Engelstalig

- 4033 Annual Report 2003 Enforcement works
- 3502 Decisiveness in enforcement
- 4147 Nuclear safety, security and safeguards - Supervision in the Netherlands Supervision by 9 National Inspectorates.

Blad HandHaving

Artikelen uit HandHaving editie 2004 zijn digitaal op te vragen via www.lim-info.nl.

Abonnementen en adreswijzigingen: www.vrom.nl/handhaving

Bijlage 9. Adressen van de VROM-Inspectie

VROM-Inspectie, Rijnstraat 8 Postbus 16191, 2500 BD Den Haag

→ **Algemene Leiding**

IPC 500
Tel: (070) 339 1752
Fax: (070) 339 7981

→ **Directie Bestuurszaken**

IPC 530
Tel: (070) 339 11 77
Fax: (070) 339 12 99

→ **Dienstbureau**

IPC 510
Tel: (070) 339 17 03
Fax: (070) 339 19 85

→ **Kernfysische Dienst**

IPC 560
Tel: (070) 339 38 88
Fax: (070) 339 18 87

→ **Stafafdeling Crisismanagement**

IPC 550
Tel: (070) 339 46 02
Fax: (070) 339 45 89

→ **VROM-Inlichtingen- en Opsporingsdienst**

IPC 570
Tel: (070) 339 38 20
Fax: (070) 339 80 97

VROM-Inspectie Regio Noord

(provincies Groningen, Friesland en Drenthe)
Cascadeplein 10
Postbus 30020
9700 RM Groningen
Tel: (050) 599 27 00
Fax: (050) 599 26 99

VROM-Inspectie Regio Oost

(provincies Gelderland en Overijssel)
Pels Rijckentraat 1
Postbus 136
6800 AC Arnhem
Tel: (026) 352 84 00
Fax: (026) 352 84 55

VROM-Inspectie Regio Noord-West

(provincies Noord-Holland, Utrecht en Flevoland)
Kennemerplein 6-8
Postbus 1006
2001 BA Haarlem
Tel: (023) 515 07 00
Fax: (023) 515 07 77

VROM-Inspectie Regio Zuid-West

(provincies Zuid-Holland en Zeeland)
Weena 723
Postbus 29036
3001 GA Rotterdam
Tel: (010) 224 44 44
Fax: (010) 224 44 50

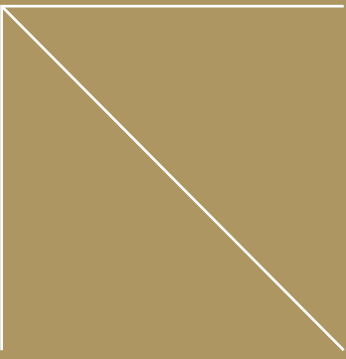
VROM-Inspectie Regio Zuid

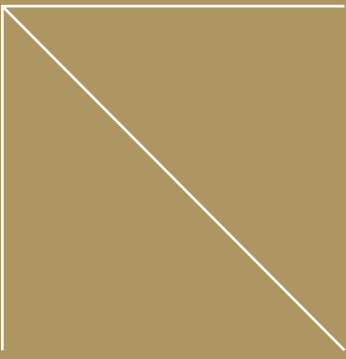
(provincies Noord-Brabant en Limburg)
Kennedyplein 5-12
Gebouw B-1
Postbus 850
5600 AW Eindhoven
Tel: (040) 265 29 11
Fax (040) 265 30 30

Bijlage 10. Lijst met afkortingen en begrippen

ALOM	Ambtelijk Landelijk Overleg Milieuhandhaving	IMPEL	Implementation and Enforcement of Environmental Law, Europees samenwerkingsverband
AID	Ilgemene Inspectie Dienst		
AIVD	Algemene Inlichtingen en Veiligheidsdienst		
AVBB	Algemeen Verbond van Bouw Bedrijven	INECE	International Network for Environmental Compliance and Enforcement
AVI	Afvalverbrandingsinstallatie		
		INK	Instituut Nederlandse Kwaliteit
BLOM	Bestuurlijk Landelijk Overleg Milieuhandhaving	IPO	Interprovinciaal Overleg
BOD	Bijzondere Opsporings Dienst	ISO	International Organization for Standardization
BOT-mi	Beleidsondersteunend Team milieu-incidenten	IVW	Inspectie Verkeer en Waterstaat
Brzo	Besluit risico's zware ongevallen		
BZK	Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties	Kew	Kernenergiewet
		KFD	Kernfysische Dienst
		KLPD	Korps Landelijke Politiediensten
CLEEN	Chemical Legislation European Enforcement Network	LAP	Landelijk Afvalbeheerplan
CE-markering	Europese productrichtlijn voor veiligheid, gezondheid en milieu	LMIP	Landelijk Meld- en Informatiepunt
CFK(-besluit)	(Regelgeving voor) chloorfluorkoolstof-verbindingen	LNV	Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
CFV	Centraal Fonds voor de Volkshuisvesting	MAM	Moerdijs Afwegingsmodel
CPR-richtlijn	Richtlijn van de Commissie Preventie Rampen	MKB	Midden- en kleinbedrijf
		NATO	North Atlantic Treaty Organisation
Ecurie	EU-richtlijn voor internationale gegevens-uitwisseling ingeval van nucleaire of radiologische ongevallen	NBC	Nucleair, Biologisch Chemisch
		NEN	Nederlands Eenheids Norm, ook Nederlands Normalisatie Instituut
ECD	Economische Controle Dienst	NEPROM	Vereniging van Nederlandse Projectontwikkeling Maatschappijen
ECN	Energieonderzoek Centrum Nederland	NeR	Nederlandse emissierichtlijn
EPAn	Eenheid Planning en Advies nucleair	NPK	Nationaal Plan voor de Kernongevallenbestrijding
EPER	European Pollutant Emission Register		
EU	Europese Unie	NS	Nederlandse Spoorwegen
EVOA	Europese Verordening (grensoverschrijdende) Overbrenging Afvalstoffen		
EZ	Ministerie van Economische Zaken	OESO	Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling
FIOD	Fiscale Inlichtingen- en Opsporingsdienst	OM	Openbaar Ministerie: de gezamenlijke officieren van justitie
FLITS	Fireworks Lifecycle and Tracing System		
		PAO	Programma Andere Overheid
GGO	Genetisch Gemodificeerde Organismen	PBZO	Preventie Beleid Zware Ongevallen
HFR	Hoge Flux Reactor	PCB	polychloorbifenyyl
IAEA	International Atomic Energy Agency		
ICT	Informatie- en communicatietechnologie		
IG-beraad	Overleg van alle inspecteurs-generaal		

RGD	Rijksgebouwendienst
RIVM	Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu
RIZA	Rijksinstituut voor Integraal Zoetwaterbeheer en Afvalwaterbehandeling
RvS	Raad van State
SBE	Samenwerkende Bedrijven Eemsmond
Seph	Servicepunten handhaving
SIOD	Sociale Inlichtingen- en Opsporings Dienst
SNP	Sentinel Node Procedure
TAG	Teerhoudend Afval Granulaat
TFS	Transfrontier Shipment of Waste
TNO	Nederlandse Organisatie voor toegepast-natuurwetenschappelijk onderzoek
UvW	Unie van Waterschappen
V&W	Ministerie van Verkeer en Waterstaat
VA	Vereniging Afvalbedrijven
VEWIN	Vereniging van exploitanten van Waterleidingbedrijven in Nederland
VNCI	Vereniging van de Nederlandse Chemische Industrie
VNG	Vereniging van Nederlandse Gemeenten
VNO-NCW	Verbond van Nederlandse ondernemingen en het Nederlands Christelijk Werkgeversverbond
VROM	Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer
VROM-IOD	VROM-Inlichtingen- en Opsporingsdienst
VWS	Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport
WIP	Wms-Integratieproject voor niet-stofspecifieke besluiten
Wm	Wet milieubeheer
Wms	Wet milieugevaarlijke stoffen

handhavers helpen handhavers helpen veiligheid hand
vers helpen burgers helpen handhavers helpen gezond
heid handhavers helpen bedrijven helpen handhavers h
pen duurzaamheid handhavers helpen handhavers help
veiligheid handhavers helpen burgers helpen handhave
helpen gezondheid handhavers helpen bedrijven helpe

Colofon

Dit is een publicatie van het Ministerie van VROM
VROM-Inspectie
Bezoekadres: Rijnstraat 8, Den Haag
Postadres: Postbus 16191
2500 BD Den Haag / IPC 500
www.vrom.nl

Extra exemplaren zijn te bestellen via de website van VROM:
www.vrom.nl, of via de Postbus 51 Infolijn: 0800-8051 (gratis)
met vermelding van nummer: VROM 4208

Van de jaarrapportage 2004 van de VROM-Inspectie is ook een
Engelstalige versie verkrijgbaar onder nummer: VROM 5025

Februari 2005

Ministerie van VROM →

staat voor ruimte, wonen, milieu en rijksgebouwen. Beleid maken, uitvoeren en handhaven.

Nederland is klein. Denk groot.

